

**TEMEL SANAT ÖGELERİNİN
SERAMİK SANATI İLE
İLİŞKİLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Kübra Nur HASÇELİKOĞLU

Eskişehir, 2019

**TEMEL SANAT ÖGELERİNİN SERAMİK SANATI İLE
İLİŞKİLENDİRİLMESİ**

Kübra Nur HASÇELİKOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seramik Anasanat Dalı

Danışman: Doktor Öğretim Üyesi Oya UZUNER

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Güzel Sanatlar Enstitüsü

Mayıs 2019

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Kübra Nur HASÇELİKOĞLU'nun "Temel Sanat Öğelerinin Seramik Sanatı İle İlişkilendirilmesi" başlıklı tezi 27 Mayıs 2019 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Seramik Anasanat Dalı Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Oya UZUNER

Üye : Prof. Pınar GENÇ

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Tuba KORKMAZ

Prof. Hayriye ESMER
Anadolu Üniversitesi
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

ÖZET

TEMEL SANAT ÖGELERİNİN SERAMİK SANATI İLE İLİŞKİLENDİRİLMESİ

Kübra Nur HASÇELİKOĞLU

Seramik Anasanat Dalı

Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Nisan 2019

Danışman: Doktor Öğretim Üyesi Oya UZUNER

Sanatın alfabesini oluşturan temel sanat öğelerine hakim olmak tüm sanatçıların öncelikli görevidir. Plastik ve görsel sanatlar alanlarında öğeler üzerine pek çok araştırma yapılmıştır.

Plastik sanatlardan olan seramik sanatında ise daha çok teknikler üzerinde durulmaktadır. Geniş teknik zenginliğe sahip seramik alanında şekillendirme, dekor, sırlama, pişirim gibi aşamalar önemsenmekte ancak yüzey tasarımı ve form ikinci planda kalmaktadır. Yoğun olarak temel sanat eğitimi dersinde üzerinde durulan bu öğeler genellikle branş dersleri ile ilişkilendirilmemektedir. Oysa doğada kolay bulunabilen, plastik bir malzeme olan seramik çamuru, temel sanat öğelerini seramiğe aktarmaya daha çok seçenek vermektedir. Bu araştırma temel sanat öğelerini tanıyarak, hakim olup, onların seramiğe doğru tekniklerle aktarılmasına önderlik etmek için yapılmaktadır. Bu bağlamda seramik ürünün sadece dekoratif olarak değerlendirilmekten uzaklaşacağı düşünülmektedir. Üç bölümden oluşan araştırmada temel sanat öğeleri, seramik yüzey ve formlarda kullanımı, hangi yöntemlerle ifade edilebilecekleri örneklerle incelenmiş ve uygulamalar sunulmuştur.

Bu çalışmanın amacı seramik ile uğraşanların tasarım kalitelerini nasıl arttırabileceklerine, seramik sanatçı adaylarının daha etkin ve nitelikli çalışmalar üretebilmelerine ilişkin gerekli olan bilgi birikimi içerisinde temel sanat eğitiminin çok önemli olduğunu incelemektir.

Anahtar Sözcükler: Seramik, Seramik Sanatı, Temel Sanat Öğeleri

ABSTRACT

EXAMINING RELATION BETWEEN PRINCIPAL ELEMENTS of ART and CERAMICS

KÜBRA NUR HASÇELİKOĞLU

Department of Ceramics

Anadolu University, Graduate School of Fine Arts, April 2019

Advisor: Dr. Ass. Prof. Oya UZUNER

To have a command of principal elements of art is primary duty of all artists. A lot of research about elements of plastic and visual arts are made.

Ceramic, one of the plastic arts is mostly researched about technics. Ceramic, technically rich art is paid attention on shape, decor, glaze and firing; but surface design and form are usually forgotten. These elements commonly emphasized on fundamental lessons but they are not related to professional lessons. As a plastic material, which is easily found in nature, ceramic clay is more suitable to adapt principal elements. This research is made to identify principal elements of art, to control them and to transfer them in the ceramic. In this context, ceramic product will not be determined only as decorative. In this three section research, principal elements of art are examined in usage for ceramic surface and form, in examples which are determined by technics and presented in applications.

The aim of this research is, to increase design quality for who are working on ceramics, to examine how important is the fundamental art education to accumulate knowledge for ceramic artist candidates.

Keywords: Creamic, Art of Ceramic, Principal Elements of Art

ÖNSÖZ

“Temel Sanat Öğelerinin Seramik Sanatı ile İlişkilendirilmesi” konulu yüksek lisans tezimin, başından sonuna kadar olan süreçte desteği ve fikirleriyle hep yanımda olan, kişiliği, görüşleri ve bilgisiyle teze olan bakış açımı geliştiren değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Oya UZUNER’e paylaşımcı, çözümücü ve sabırlı yaklaşımlarından dolayı sonsuz saygı ve teşekkürü bir borç bilirim.

Eğitim ve öğretim hayatı boyunca bana ışık tutan, idealist, insancıl ve olumlu yaklaşımlarıyla bana mesleğimi sevdiren bütün saygıdeğer hocalarıma ve bu anlamdaki heyecanımı paylaştığım sevgili arkadaşlarıma yardımlarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca beni yetiştiren, eğitim sürecim boyunca bütün kararlarımı benimseyip desteğini esirgemeyen, bana olan sevgi ve inançlarıyla her an yanımda hissettiğim kıymetli annem ve babama anlayışları için teşekkür ederim.

Kübra Nur HASÇELİKOĞLU

29.04.2019

Tarih :27.05.2019

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Kübra Nur HASÇELİKOĞLU

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BAŞLIK SAYFASI	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
GÖRSELLER DİZİNİ	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

	<u>Sayfa</u>
1. SERAMİK SANATINDA TEMEL SANAT ÖGELERİ	2
1.1. Işık Ögesi	2
1.1.1. Seramik yüzeylerde ışık ögesi ve uygulama yöntemleri	3
1.1.2. Seramik formlarda ışık ögesi ve uygulama yöntemleri	4
1.1.3. Sanatçı çalışmalarından örneklerle ışık ögesinin değerlendirilmesi	5
1.2. Nokta Ögesi	13
1.2.1. Seramik yüzeylerde nokta ögesi ve uygulama yöntemleri	14
1.2.2. Seramik formlarda nokta ögesi ve uygulama yöntemleri	15
1.2.3. Sanatçı çalışmalarından örneklerle nokta ögesinin değerlendirilmesi	16
1.3. Çizgi Ögesi	24
1.3.1. Seramik yüzeylerde çizgi ögesi ve uygulama yöntemleri	24
1.3.2. Seramik formlarda çizgi ögesi ve uygulama yöntemleri	25
1.3.3. Sanatçı çalışmalarından örneklerle çizgi ögesinin değerlendirilmesi	26

	<u>Sayfa</u>
1.4. Leke Ögesi	39
1.4.1. Seramik yüzeylerde leke ögesi ve uygulama yöntemleri	40
1.4.2. Seramik formlarda leke ögesi ve uygulama yöntemleri	41
1.4.3. Sanatçı çalışmalarından örneklerle leke ögesinin değerlendirilmesi	42
1.5. Doku Ögesi	51
1.5.1. Seramik yüzeylerde doku ögesi ve uygulama yöntemleri	52
1.5.2. Seramik formlarda doku ögesi ve uygulama yöntemleri	53
1.5.3. Sanatçı çalışmalarından örneklerle doku ögesinin değerlendirilmesi	54
1.6. Renk Ögesi	62
1.6.1. Renklerin psikolojik etkileri.....	65
1.6.2. Seramik yüzeylerde renk ögesi ve uygulama yöntemleri	66
1.6.3. Seramik formlarda renk ögesi ve uygulama yöntemleri	67
1.6.4. Sanatçı çalışmalarından örneklerle nokta ögesinin değerlendirilmesi	69

İKİNCİ BÖLÜM

	<u>Sayfa</u>
2. SERAMİK SANATINDA TEMEL SANAT ÖGELERİNİN KULLANIM YÖNTEMLERİ	75
2.1. Seramik Sanatı ve Temel Sanat Öğeleri	75
2.2. Şekillendirme Yöntemleri	76
2.2.1. Çimdik yöntemi	76
2.2.2. Şerit (çubuk, fitil, sucuk) yöntemi	78
2.2.3. Kalıba sıvama yöntemi	79
2.2.4. Plaka yöntemi	80
2.2.5. Tornada şekillendirme yöntemi	81
2.2.6. Kütleden oyma yöntemi	82
2.2.7. Döküm yöntemi	83
2.2.8. Şablon tornası yöntemi	84

	<u>Sayfa</u>
2.2.9. Pres yöntemi	84
2.2.10. Renkli çamur ile şekillendirme yöntemleri	85
2.2.10.1. Mermer yöntemi	86
2.2.10.2. Mozaik yöntemi	87
2.2.10.3. Binçişek (millefiore) yöntemi	88
2.2.10.4. Inlay yöntemi	89
2.2.10.5. Ebru yöntemi	90
2.3. Dekor Yöntemleri	91
2.3.1. Astar dekorları	91
2.3.1.1. Akıtma yöntemi	92
2.3.1.2. Daldırma yöntemi	92
2.3.1.3. Fırça yöntemi	93
2.3.1.4. Püskürtme yöntemi	93
2.3.1.5. Sgraffito yöntemi	94
2.3.1.6. Mishima yöntemi	94
2.3.1.7. Puar yöntemi	95
2.3.1.8. Mocha yöntemi	96
2.3.2. Kazıma yöntemi	97
2.3.3. Oyma yöntemi (ajur)	97
2.3.4. Parça ekleme (aplikasyon) yöntemi	98
2.3.5. İz çıkarma yöntemi	99
2.3.6. Sıraltı dekor yöntemi	100
2.3.7. Sırıçi (Mayolika) dekor yöntemi	101
2.3.8. Sırüstü dekor yöntemi	101
2.4. Sır ve Sırlama Yöntemleri	103
2.4.1. Mat sırlar	103
2.4.2. Krakle sırlar	104
2.4.3. Toplanmalı sırlar	104
2.4.4. Kristal sırlar	105
2.4.5. Aventürin sırlar	106
2.4.6. Kül sırları	106
2.4.7. Redüksiyon sırları	107

	<u>Sayfa</u>
2.4.7.1. <i>Lüsterli sırlar</i>	107
2.4.7.2. <i>Çin kırmızısı</i>	107
2.4.7.3. <i>Seledon sırları</i>	108
2.4.7.4. <i>Raku sırları</i>	108
2.5. Pişirim Yöntemleri	108
2.5.1. Açık alan pişirim yöntemleri	108
2.5.2. Raku pişirim yöntemi	109
2.5.3. Sagar pişirim yöntemi	110
2.5.4. Anagama pişirim yöntemi	111

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

	<u>Sayfa</u>
3. KİŞİSEL UYGULAMALAR	112
SONUÇ	124
KAYNAKÇA	125
ÖZGEÇMİŞ	

GÖRSELLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Görsel 1.1. Paula Bastiaansen	5
Görsel 1.2. Paula Bastiaansen	5
Görsel 1.3. Angela Mellor	6
Görsel 1.4. Nagae Shıgekazu	6
Görsel 1.5. Wouter Dam	7
Görsel 1.6. Nino Caruso	7
Görsel 1.7. Takeuchi Kouzo	8
Görsel 1.8. Ann Linneman	8
Görsel 1.9. Ashraf Hanna	9
Görsel 1.10. Nuala O'donovan	9
Görsel 1.11. Claire Muckian	10
Görsel 1.12. Chun Bok Lee	10
Görsel 1.13. Ito Tadashi	11
Görsel 1.14. Bowie Croisant	11
Görsel 1.15. Margaret O'rorke	12
Görsel 1.16. Michael Moore	12
Görsel 1.17. Reinhilde Van Grieken	12
Görsel 1.18. Angelina Erhorn	13
Görsel 1.19. Guy Van Leemput	16
Görsel 1.20. Guy Van Leemput	17
Görsel 1.21. Valeria Nascimento	17
Görsel 1.22. Valeria Nascimento	18
Görsel 1.23. Harumi Nakashima	18
Görsel 1.24. Tony Marsh	19
Görsel 1.25. Simon Van Der Ven	19
Görsel 1.26. Sandra Black	19
Görsel 1.27. Fran Maguire	20
Görsel 1.28. Matthew Chambers	20
Görsel 1.29. Matthew Chambers	21
Görsel 1.30. Victor Vasarely	21
Görsel 1.31. Fran Maguire	22

Görsel 1.32. Eduardo Andaluz	22
Görsel 1.33. Barandon Reese	23
Görsel 1.34. James Tower	23
Görsel 1.35. Fenella Elms	26
Görsel 1.36. Jennifer Mccurdy	27
Görsel 1.37. Adrian Sasson	27
Görsel 1.38. Gustavo Perez	27
Görsel 1.39. Raku Ware	28
Görsel 1.40. Linda Caswell	28
Görsel 1.41. Pınar Genç	29
Görsel 1.42. Ralph Bacerra	29
Görsel 1.43. Marion Gaunce	30
Görsel 1.44. Rita Ternes	30
Görsel 1.45. Sakiyama Takayuki	31
Görsel 1.46. Rafa Perez	31
Görsel 1.47. David Roberts	32
Görsel 1.48. David Roberts	32
Görsel 1.49. Alberto Bustos	33
Görsel 1.50. Gustavo Perez	33
Görsel 1.51. Michael Eden	34
Görsel 1.52. Malene Mullertz	34
Görsel 1.53. John L.Steenhoven	35
Görsel 1.54. Linda Lopez	35
Görsel 1.55. Paula Bastiaansen	36
Görsel 1.56. Jeanne Opgenhaffen	36
Görsel 1.57. Jeanne Opgenhaffen	36
Görsel 1.58. Michael Eden	37
Görsel 1.59. Nualo O'donovon	37
Görsel 1.60. March Leuthold	38
Görsel 1.61. Linda Dangoor	38
Görsel 1.62. Paul Soldner	42
Görsel 1.63. Paul Soldner	42
Görsel 1.64. Paul Soldner	42

Görsel 1.65. Rebecca Tobey	43
Görsel 1.66. İsmail Hakkı Oygar	43
Görsel 1.67. John Higgins	44
Görsel 1.68. John Higgins	44
Görsel 1.69. Kathleen Tennock	45
Görsel 1.70. Scot Tubby	45
Görsel 1.71. Richard Phethean	46
Görsel 1.72. Richard Phethean	46
Görsel 1.73. Jackson Pollock	46
Görsel 1.74. Sarah Purvey	47
Görsel 1.75. Kazımır Malevich	47
Görsel 1.76. Cynthia Rae Levine	48
Görsel 1.77. Cynthia Rae Levine	48
Görsel 1.78. Monika Debus	48
Görsel 1.79. Craig Underhill	49
Görsel 1.80. Baumeister	49
Görsel 1.81. Jennifer Lee	49
Görsel 1.82. Adolfo Giner	50
Görsel 1.83. Jale Yılmabaşar	50
Görsel 1.84. Jale Yılmabaşar	50
Görsel 1.85. Meret Oppenheim	54
Görsel 1.86. Abigail Simpson	54
Görsel 1.87. Füreyä Koral	55
Görsel 1.88. Anne Goldman	55
Görsel 1.89. Marc Leuthold	56
Görsel 1.90. Fenella Elms	56
Görsel 1.91. Reinhilde Van Grieken	57
Görsel 1.92. Victor Vasarely	57
Görsel 1.93. Laure Gonthier	58
Görsel 1.94. Therese Lebrun	58
Görsel 1.95. Nnenna Okore	58
Görsel 1.96. Kristie Nuke	59
Görsel 1.97. Beatrijs Van Rheeden	59

Görsel 1.98. Iben Vedel	60
Görsel 1.99. Gillian Lowndes	60
Görsel 1.100. Isabelle Leclercq	61
Görsel 1.101. Isabelle Leclercq	61
Görsel 1.102. Isabelle Leclercq	61
Görsel 1.103. Kathy Pallie	62
Görsel 1.104. Renk Çemberi	63
Görsel 1.105. Wim Borst	69
Görsel 1.106. Wim Borst	69
Görsel 1.107. Alev Ebuzziya Siesbye	69
Görsel 1.108. Fukamı Sueharu	70
Görsel 1.109. Limoges Takım	70
Görsel 1.110. Ken Price	71
Görsel 1.111. Ken Price	71
Görsel 1.112. Ron Nagle	71
Görsel 1.113. Sadi Diren	71
Görsel 1.114. Veronica Horlık	72
Görsel 1.115. Mieke De Grot	72
Görsel 1.116. Bodil Manz	73
Görsel 1.117. Takaru Kuwata	73
Görsel 1.118. Signe Schjøth	74
Görsel 1.119. Thomas Hoadley	74
Görsel 1.120. Thomas Hoadley	74
Görsel 1.121. Ian Anderson	75
Görsel 2.1. Kübra Nur Haşcelikoğlu, Çimdik Yönteminin Uygulama Aşamaları	76
Görsel 2.2. Kübra Nur Haşcelikoğlu, İstanbul Tasarım Bienali, İksv 2012	77
Görsel 2.3. Kübra Nur Haşcelikoğlu, İstanbul Tasarım Bienali, İksv 2012	77
Görsel 2.4. Kübra Nur Haşcelikoğlu, Çubuk Yönteminin Uygulama Aşamaları	78
Görsel 2.5. Kübra Nur Haşcelikoğlu	78
Görsel 2.6. Kübra Nur Haşcelikoğlu	78
Görsel 2.7. Kübra Nur Haşcelikoğlu	79

Görsel 2.8. Kübra Nur Hasçelikoğlu	79
Görsel 2.9. Kübra Nur Hasçelikoğlu	79
Görsel 2.10. Kübra Nur Hasçelikoğlu, Plaka Yönteminin Uygulama Aşamaları	80
Görsel 2.11. Kübra Nur Hasçelikoğlu	81
Görsel 2.12. Kübra Nur Hasçelikoğlu	82
Görsel 2.13. Kübra Nur Hasçelikoğlu	82
Görsel 2.14. Kübra Nur Hasçelikoğlu	82
Görsel 2.15. Kübra Nur Hasçelikoğlu	83
Görsel 2.16. Kübra Nur Hasçelikoğlu	83
Görsel 2.17. Kübra Nur Hasçelikoğlu	83
Görsel 2.18. Dış Sıvama Ve İç Sıvama İle Şekillendirme	84
Görsel 2.19. Döner Ve Sabit Kafalı Preslerle Yapılan Çeşitli Formlar	85
Görsel 2.20. Seramik Boyası İle Hazırlanan Renkli Çamurlar	86
Görsel 2.21. Renkli Çamurla Şekillendirilen Şeritler	86
Görsel 2.22. Kübra Nur Hasçelikoğlu, Porselen Saksı	86
Görsel 2.23. Kübra Nur Hasçelikoğlu	87
Görsel 2.24. Kübra Nur Hasçelikoğlu	87
Görsel 2.25. Kübra Nur Hasçelikoğlu	88
Görsel 2.26. Kübra Nur Hasçelikoğlu	88
Görsel 2.27. Kübra Nur Hasçelikoğlu	89
Görsel 2.28. Kübra Nur Hasçelikoğlu	90
Görsel 2.29. Oya Uzuner	91
Görsel 2.30. Astar Akıtma Uygulaması	92
Görsel 2.31. Kübra Nur Hasçelikoğlu	92
Görsel 2.32. Kübra Nur Hasçelikoğlu	93
Görsel 2.33. Astarlama Ve Sırlama Kabini	93
Görsel 2.34. Kübra Nur Hasçelikoğlu	94
Görsel 2.35. Kübra Nur Hasçelikoğlu	95
Görsel 2.36. Kübra Nur Hasçelikoğlu, Akıtma Dekorü Duvar Uygulaması ve Detayı	95
Görsel 2.37. Mocha Çayı'nın Uygulanma Aşamaları	96
Görsel 2.38. Kübra Nur Hasçelikoğlu	97

Görsel 2.39. Kübra Nur Hasçelikoğlu	97
Görsel 2.40. Oya Uzuner	98
Görsel 2.41. Kübra Nur Hasçelikoğlu	99
Görsel 2.42. Kübra Nur Hasçelikoğlu	99
Görsel 2.43. Kübra Nur Hasçelikoğlu	100
Görsel 2.44. Kübra Nur Hasçelikoğlu, Dört Mevsim	100
Görsel 2.45. Mayolika Tekniği	101
Görsel 2.46. Kübra Nur Hasçelikoğlu	102
Görsel 2.47. Kübra Nur Hasçelikoğlu, İlkel Pişirim	109
Görsel 2.48. Oya Uzuner	109
Görsel 2.49. Becky Webster	110
Görsel 2.50. Kübra Nur Hasçelikoğlu	111
Görsel 2.51. Kübra Nur Hasçelikoğlu	111
Görsel 3.1. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019, "Döngü"	112
Görsel 3.2. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019, "Döngü"	112
Görsel 3.3. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019, "Döngü"	113
Görsel 3.4. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019, "Döngü"	113
Görsel 3.5. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019	114
Görsel 3.6. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019	114
Görsel 3.7. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019	115
Görsel 3.8. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019	115
Görsel 3.9. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019	116
Görsel 3.10. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019	116
Görsel 3.11. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019	117
Görsel 3.12. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019	117
Görsel 3.13. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019	118
Görsel 3.14. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019	118
Görsel 3.15. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019	119
Görsel 3.16. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019	119
Görsel 3.17. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019	120
Görsel 3.18. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019	120
Görsel 3.19. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019	121
Görsel 3.20. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019	121

GİRİŞ

Plastik sanatların her dalı kullanılan kendine has malzemelerle farklılık gösterir. Seramik sanatının malzemesi olan seramik çamurları farklı hammadde, şekillendirme, dekorlama, sırlama ve pişirim yöntemleri ile geniş bir teknolojik bilgi, bu bilgiye hakim olma, yorumlama ve geliştirme becerisi gerektiren zengin teknik çeşitliliğe sahiptir. Seramik sanatçısı malzemenin sağladığı geniş teknik olanaklarla sınırlı kaldığı sürece yüzey ve form tasarımının geri planda kalması olasıdır.

Malzemeye ait tüm tekniklere hakim olursa da bilinçli ve kontrollü tasarım bilgisi ve bilinciyle üretim yapılmadığı sürece seramik eser, salt dekoratif özelliği ile ön plana çıkmaktadır. Oysa öncelikli olan seramik yüzey ve formu doğru oluşturmaktır, dekoratif öğeler onu desteklemek amacıyla kullanılmalıdır.

Üç bölümden oluşan bu araştırmada; temel sanat öğeleri incelenip, bunların seramik yöntemleriyle yüzey ve formlara uygulanmasıyla ortaya çıkan sonuçların seramik sanatı için önemi araştırılmıştır.

İlk bölüm, temel sanat öğeleri, seramik yüzey ve formlarda kullanımı, hangi seramik yöntemleri ile uygulanabileceği incelenerek, seramikle bağlantısını kurmak açısından sanatçı görselleriyle desteklenerek oluşturulmuştur. İkinci bölümde ise birinci bölümde geçen öğelerin çeşitli seramik yöntemleri ile uygulanabileceğini anlatmak amacıyla bilgiler ve konuyu açıklayıcı seramik çalışmalarından örnekler verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmacı tarafından yapılmış, seramik sanatında öğelerin kullanımına ilişkin özgün seramik yüzey ve formlar elde edilmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. SERAMİK SANATINDA TEMEL SANAT ÖGELERİ

“Plastik sanatların ilke ve öğelerini teorik ve uygulamalı olarak yapılandırılmasının yanı sıra; bireysel yeteneğin ve yaratıcılığın özgürce ortaya çıkmasını ve estetik görsel öğelerin kullanılmasıyla özgün tasarımın oluşturulmasının eğitimi” olarak tanımlanan Temel Sanat Eğitiminin tüm sanat dallarında olduğu gibi seramik sanatında da doğru kullanımı gereklidir. (Genç, 2012, s.1) Temel sanat öğeleri; ışık, nokta, çizgi, leke, doku ve renktir.

1.1. Işık Ögesi

Bir enerji olan ışık, cisimleri görmeyi ve renkleri ayırt etmeyi sağlar, görsel algı için şarttır, yaratıcılığın ortaya çıkmasında önemli bir role sahiptir ve yapının algılanmasında en temel faktördür. Işık şiddeti açık tondan koyu tona uzanan skala olgusunu ortaya çıkarmaktadır. “Işık-gölge, açık-koyu değerlerinin ön plana çıkmasıyla hacimsellik ve derinlik etkileri de bu anlayışa paralel olarak kendisini gösterir (Özkan, 2011, s.15)”.

Görsel ve plastik sanatlar alanında önemli bir yere sahip olan ışık doğal, yapay, renkli, opak, yumuşak, sert, uzak, yakın gibi farklı türlerde olabilir ve farklı ışık seçenekleri etkisinde cisim değişik görünebilir. “Işığın yok olması siyahla örtüşür. Siyahın içinde beyazların, grilerin bulunması ışık miktarına göre değişir. Bunlar renk için de geçerlidir (Çellek, Sağocak, 2014, s.13)”.

“Renk, ister doğal ister suni olsun, ışıkla başlar ve ışıktan türer. Işığın az olduğu yerde renk de azdır; ışığın güçlü olduğu yerde, renk de yoğun olacaktır (Ocvirk, Stinson, Wigg, Bone, Cayton, 2015, s.184)”. Cisimlerin rengi ne olursa olsun aydınlık ve karanlık derecelerine göre beyaz, gri, siyah tonlarında bir karşılık bulabilmektedir, böylece iki boyutlu ve üç boyutlu çalışmalarda açık ve koyu renkleri ışık etkilerine göre ifade etmek mümkün olmaktadır. “Bir rengin en uyarıcı etkisi, ışıklılığının yüksek olduğu durumdur. Renk gölgelendikçe, ışıksızlandıkça uyarı etkisi de zayıflar. Aynı rengin ışıklı olanı ışıksızına göre öne çıkar. Rengin ışığı giderek azaldığında daha geriye gider ve derinlik etkisi artar (Demir, 1993, s.120)”. Bununla birlikte cisimlere yansıtılan ışığın şiddeti, yeri, boyutu, yakınlığı ve açısı, o bölgedeki derinlik ve doku ayrıntılarının algılanmasını

etkiler. Işık uygun olmayan bir şekilde yansıtılırsa; form üzerindeki detayların kaybolmasına, parlamaya ve belirsizliğe sebep olur, doğru bir şekilde yansıtılırsa; formun derinliğini güçlendirir, doku ve ayrıntıların net görünmesini sağlar.

“Gölgeler ışık kaynaklarına, bu kaynakların uzaklığına, cismin boyutuna göre değişkenlik gösterir (Göksal İnceoğlu, 2017, s.7)”. Işık alan cisimlerin görebildiğimiz veya göremediğimiz bir gölgesi vardır ve çoğunlukla bu gölge zeminle birleşir.

1.1.1. Seramik yüzeylerde ışık ögesi ve uygulama yöntemleri

Işık yüzeylerin algılanmasını sağlayan en temel ögedir. Renk, doku ve yüzey üzerindeki niteliklerin görünürlüğü ışık ile olanaklıdır. Işık seramik sanatı için belki de en olmazsa olmaz ögedir. Mat, parlak, sırlı, sırsız, dokulu, pürüzsüz, renkli, renksiz hatta efektli sonuçlanabilen seramik yüzey ve formların ışıkla ilişkisi özenle hesaplanmalıdır. Işık seramik yüzeylere hacim kazandırırken, ışığın ton değerinin farklılığı yüzeydeki rengi, parlaklığı, doku ve dekordaki derinliği ortaya çıkartabilmektedir. Yüzey üzerine yapılan uygulama, ışığın etkisiyle iki boyuttan uzaklaşıp, üç boyutluymuş gibi algılanabilir. Özellikle rölyefli ve dokulu yüzeylerde ışık yüzeyin etkisini güçlendirip, gölgeyle beraber yüzeye hacim etkisi katabilmektedir.

Işık ne kadar artırılırsa gölgeler de o denli koyulaşmaktadır. Yüzeyin hacmini ve çevresindeki nesnelerle olan ilişkisini ortaya çıkaran ışık değil, ışığın oluşturduğu gölgedir. Işığın olmadığı bir ortamda yüzey karanlık görünecektir, dolayısıyla hacim gibi renk de ışığa bağlı bir olaydır. Işık varsa renkleri algılayabiliriz. Aynı rengin farklı algılanmasını sağlayan ışık-gölge farkı, seramikte derinlik ve rölyef etkisini de güçlendirir. Işık rengi etkiler, açık-koyu ton farklılıklarıyla bile yüzey tasarımı yapılabilir. İki boyutlu seramik yüzeye yapılan desene, ışık ve renk katkısıyla üç boyut etkisi verilebilir ve optik yanılsama yaratacak şekilde kullanılabilir.

Seramiği oluşturma aşamasında ışık çok önemlidir, plastik bir malzeme olan seramik çamuru üzerinde yüzey sonuçlandırılmadan önce de ışığın algılanabilir olduğu görülmektedir. Seramik yüzeyler tasarlanırken ışık-gölge dikkate alındığında, yüzey daha etkili ve güçlü görünecektir. Temel sanat öğelerinin diğerleri gibi ışık da seramik sanatında şekillendirme, dekor, pişirim gibi aşamalarda belirleyici olabiliyorken, eseri sergileme aşamasında ışık estetik amaçlı kullanılabilir.

Seramik yüzeylerde ışık ögesinin uygulanması ve yüzeyin ayrıntılarını görebilmek için doğru açıdan ve uygun uzaklıktan ışık yansıtmak yeterli olabilmektedir.

1.1.2. Seramik formlarda ışık ögesi ve uygulama yöntemleri

Üç boyutlu formları oluştururken ışığa ihtiyaç vardır. Formların yüzeylerine çarpan ışık yüzeyin dokusuna göre değişik şekilde enerji değiştirir. Yani hızı azalır, kırılır, yutulur ya da yansır. Bu enerji değişimi formun görüntüsünü, geometrisini, yüzey malzemesinin renk, doku gibi özelliklerini ileti olarak taşımaya başlar. (Yazıcıoğlu, 2017, s.247)

Formun üzerindeki hacimsel değerlerin algılanabilmesi için, ışık daha tasarım aşamasında düşünülmelidir. Seramik formlar tasarlanırken, ışığın nereden yansıtacağı ve gölgenin nereye düşeceği hesaplandığında, formun daha etkili bir şekilde öne çıkacağı ve zemindeki gölgenin formu destekleyecek özelliğe sahip olup, bir bütün şeklinde tasarımı güçlendirdiği anlaşılmaktadır. Plastik özelliği güçlü seramik çamuru şekillendirmenin her aşamasında ışıkla iletişime geçerek sürekli değişen etkiler oluşturur. En doğru etkiyi yakalamak seramik sanatçısının ışığı algılayıp takip etmesiyle olasıdır. Seramik form tasarımından sonuçlanıp sergilenmesine kadar ışıkla güçlü bağını sürdürür. Yan taraftan tutulan ışık formun o bölgesini açık renkli algılatırken, ön ve diğer tarafı daha koyu ton değerlerinde gösterir ve böylece ışık, üç boyutlu formun her yüzeyini daha net algılamayı sağlayabilmektedir. Işığın farklı açılardan yansması formun zemin ilişkisinde, hacminde, derinliğinde ve renginde farklı etkiler yaratabilmektedir.

Işığın şiddeti arttıkça, gölgeler de o denli koyulaşmaktadır. Böylece seramik yüzey ve formlarda kontrast yaratmak mümkündür. Yani içi boş bir seramik formun dışına ne kadar ışık tutulursa, içindeki gölge o kadar koyu olabilmektedir.

Porselen çamurundan yapılmış formlarda ışık, porselenin yarı saydam özelliğini destekleyerek forma aydınlık bir etki kazandırır ve aydınlatma objesi olarak da kullanılabilir. Porselen çamurunun beyaz rengi formun ışık alma yeteneğini yükseltirken formun derinliğini de artırabilmektedir. Ayrıca ışık ögesi, porselenin en belirgin özelliği olan ışık geçirgenliğini kullanmamıza olanak sağlamasının yanında çamurun zarıflığı ve inceliğini ortaya çıkararak esere değer katabilmektedir. Seramik formlarda ışık ögesinin kullanımı için uygun bir ışık kaynağına ve doğru ışık şiddetine ihtiyaç duyulabilmektedir. Formun fiziksel yapısına, rengine ve bulunduğu ortama göre seçilen ışık seramik formun derinlik, hacim, doku, rölyef gibi etkilerini güçlendirebilmektedir.

1.1.1. Sanatçı çalışmalarından örneklerle ışık ögesinin değerlendirilmesi

Görsel 1.1. PAULA BASTIAANSEN
www.infoceramica.com (erişim tarihi: 15.11.2018)

Görsel 1.2. PAULA BASTIAANSEN
<http://www.paulabastiaansen.com> (erişim tarihi: 15.11.2018)

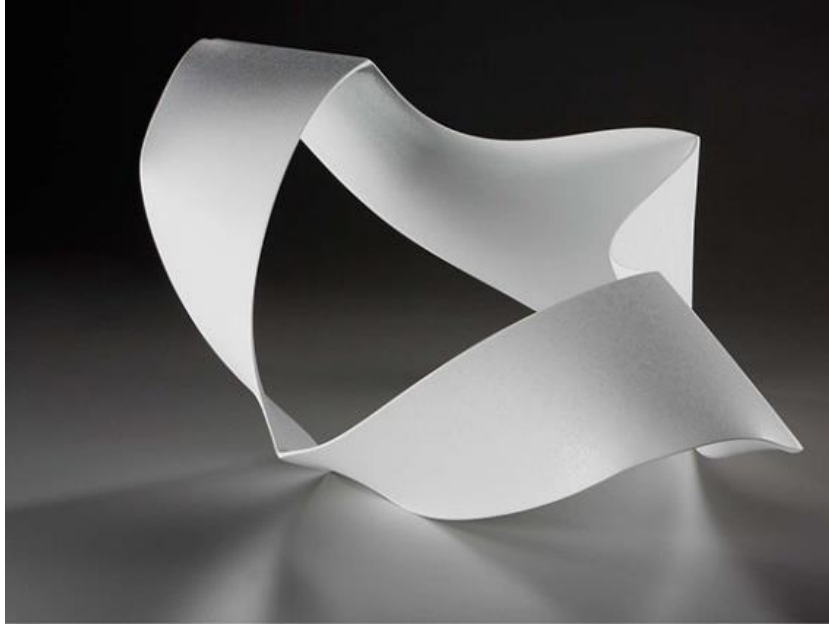
Görsel 1.1’de görülen eserde sanatçı ışığı ve porselen çamurunun yarı saydam özelliğini kullanarak, tamamı aynı renkte olan eseri farklı ton değerlerinde sergilemiştir. Elle şekillendirilen eserde çizgi ve ışık ögesi ön plana çıkmaktadır.

Görsel 1.2.’de görülen porselenden yapılan mumluklarda sanatçı ışık kaynağını eserin içinde tutarak, sırsız mat formun ışık geçirgenliğini, ince yapısını ve ışık etkisini vurgulamaktadır. Porselen malzeme hassas ve zayıf görünmesine rağmen, aslında aldatici bir şekilde katı ve sağlamdır.

Görsel 1.3. ANGELA MELLOR
www.angela-mellor.com (erişim tarihi: 15.11.2018)

Görsel 1.3.'de kağıt katkılı ince porselen kullanan sanatçı eserlerinin yüzeyine çizgisel dokular uygulamış, alttan yansıttığı ışık ile eserin içini aydınlık ve dışını karanlık göstererek etkisini güçlendirmiştir. Sanatçı formlarında doku uygularken, yüzeyi incelterek ışık geçirgenliğini artıracak özelliği kazanmıştır ve deseni bu geçirgenlik için aracı olarak kullanmıştır.

Görsel 1.4. NAGAE SHIGEKAZU
https://the189.com (erişim tarihi: 14.11.2018)

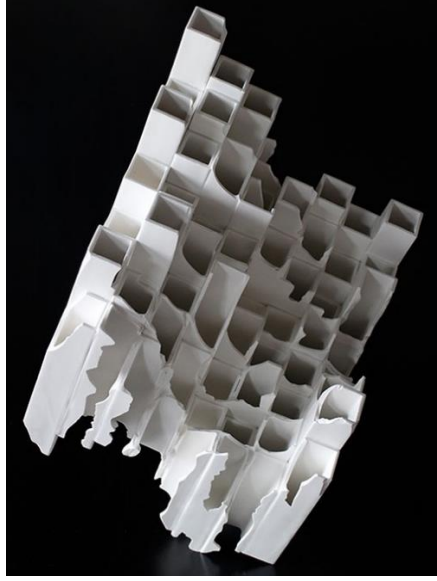

Görsel 1.5. WOUTER DAM
www.pulsceramics.com (erişim tarihi: 14.11.2018)

Görsel 1.4. ve 1.5.'te ışık-renk etkileşiminin etkisiyle beraber bütün olarak aynı renkte olan formların ışıklı alanları kendi rengini gösterirken, ışık almayan bölgeleri daha koyu renk tonunda görülmektedir. Görsel 1.4.'deki beyaz renkli form ortamdaki ışığı daha fazla alıp yansıtırken, görsel 1.5.'deki turuncu renkli form ışığı daha az alıp yansıtmaktadır. Görsel 1.4.'deki form zemininde ortaya çıkan gölge formun estetik etkisini artırmıştır. Görsel 1.5.'deki ışık, miktar bakımından formun rengini belirlemede ve yüzeylerin net algılanmasında önemli rol oynamaktadır. Seramikten yapılan renkli yüzey ve formların tüm yapım aşamalarında ve sunumunda, ışık ögesinin daima katkıları olacaktır.

Görsel 1.6. NINO CARUSO
www.roarkmodern.com (erişim tarihi: 14.11.2018)

Görsel.1.7. TAKEUCHI KOUZO
<https://the189.com/sculpture> (erişim tarihi: 14.11.2018)

Görsel 1.6. ve 1.7.'de çok yüzeyli formlar ışıkla daha fazla etkileşime girip, girinti ve çıkıntıları sayesinde ışığı daha fazla alıp detaylarını, boşluklarını daha iyi ve net yansıtmaktadırlar. Görsel 1.6.'da açık ve koyu renklerde olan her iki form için de bunu söylemek mümkündür. Işık her iki görselde de yüzeylerin bir kısmını aydınlatmakta, bir kısmını gölgede bırakmaktadır. Böylece seramik çalışmalar ışıkla beraber derinlik ve hacim etkisi kazanmıştır.

Görsel 1.8. ANN LINNEMAN
www.annlinnemann-english.blogspot.com (erişim tarihi: 14.11.2018)

Görsel 1.8.'de sanatçı insan bedeninin bir parçasını sade bir biçimde seramik heykele dönüştürmüştür. Açık renkli içi boşluklu görünen eser ışık-gölge etkisiyle detaylarını görsel algılayıcıya sunmuştur.

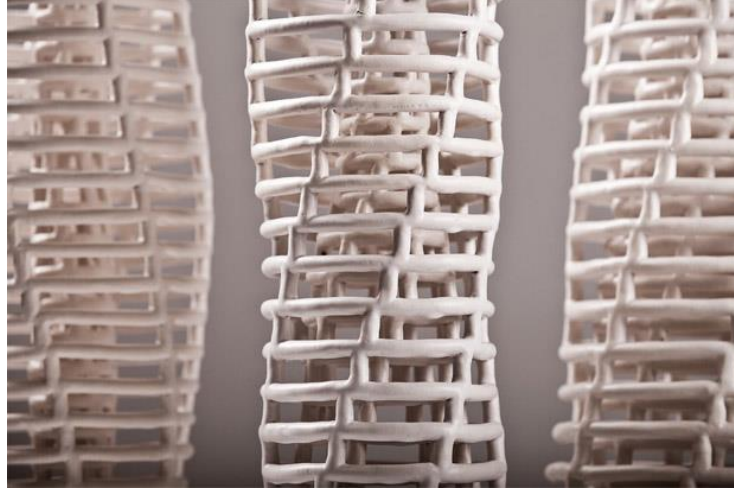
Görsel 1.9. ASHRAF HANNA
www.greatnorthernevents.co.uk (erişim tarihi: 14.11.2018)

Görsel 1.9.'da elle şekillendirilen formların birbirine yakın boyutları, yumuşak eğrilerden oluşan ağız kısımları, zeminde birbirleriyle ilişkili yerleşimleri uyum içerisindedir. Sağ yönden yansıtılan ışık ile gölgeler sol arka tarafa düşmüştür. Formların ince yapısı, yüzeylerindeki derinlikler ve iç boşlukları ışık sayesinde daha belirgin görülmektedir.

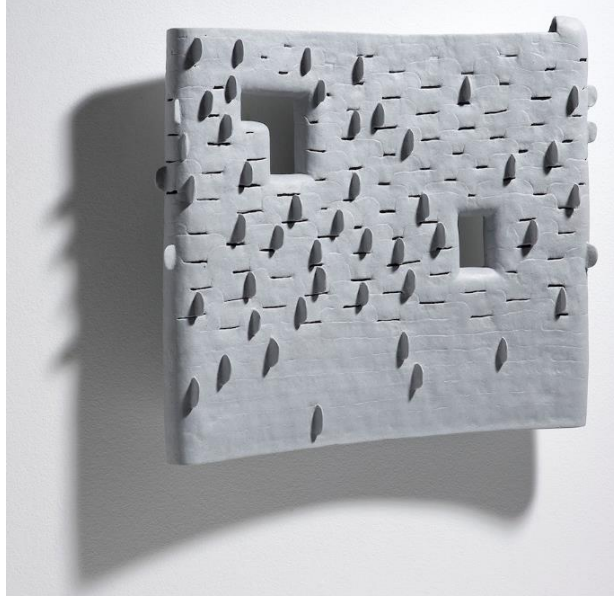
Görsel 1.10. NUALA O'DONOVAN
<https://www.artistoday.com> (erişim tarihi: 14.11.2018)

Görsel 1.10.'da kadın ve erkek suratından oluşan formun yüzeyindeki rölyef ışıkla etkin görünmektedir. Formların beyaz renkte olması ışık alma yeteneğini güçlendirmiştir. Işıksız kalan ayrıntılar ise gölgeyle beraber derinlik kazanmıştır, ışığın şiddeti ve açısı değiştikçe daha keskin gölgeler ortaya çıkabilmektedir.

Görsel 1.11. CLAIRE MUCKIAN
<https://the189.com> (erişim tarihi: 14.11.2018)

Görsel 1.11.'de ajur tekniği kullanılarak yapılan çalışma belli bir ritimle hareketlenerek ve yükselerek şekil almıştır. Çok yüzeyli formun birçok parçası vardır ve her parçası ışıkla etkileşime girmektedir, dolayısıyla formun içinde ve dışında oluşan gölgeler seramiğin ve kullanılan tekniğin etkisini ön plana çıkarmaktadır.

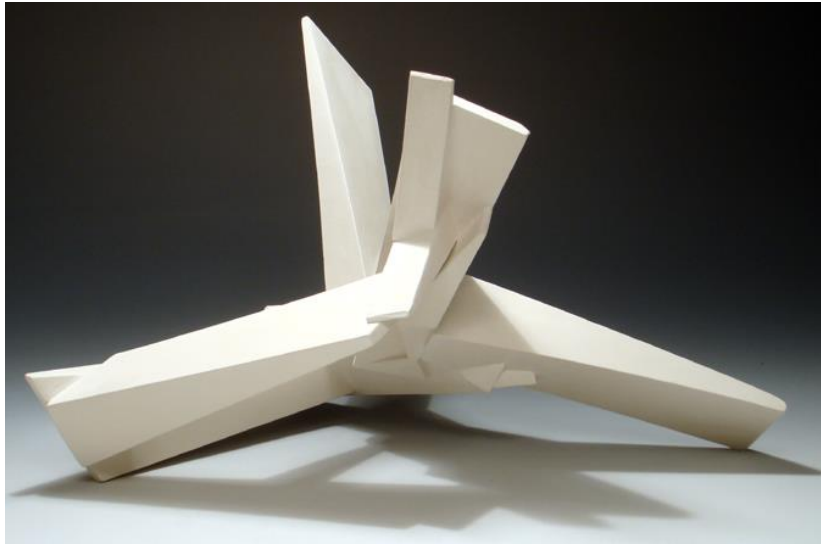
Görsel 1.12. CHUN BOK LEE
<https://ceramichouse.wordpress.com> (erişim tarihi: 14.11.2018)

Görsel 1.12.'de gölgesiyle sergilenen eser üzerindeki girinti ve çıkıntılar ışık ile hacim kazanmıştır. Doku ve ışık beraber kullanıldığında örnekte görüldüğü gibi görsel algıyı güçlendirmektedir.

Görsel 1.13. ITO TADASHI
www.mirviss.com (erişim tarihi: 14.11.2018)

Görsel 1.13. şamotlu çamurdan yapılmış bir formdur, dışı ışığın etkisiyle aydınlık görünmekte, formun içi ışık alamadığı için karanlık görünmektedir. Işıklı yüzeyde çamurun dokusu belli olurken, ışısız alanın derinlik etkisi kuvvetlenmektedir.

Görsel 1.14. BOWIE CROISANT
<https://bowiecroisant.wordpress.com> (erişim tarihi: 14.11.2018)

Görsel 1.14.'te üstten ışık yansıtılarak zemine gölgesi düşen form ışıkla yüzeylerini ve köşelerini belli ederek anlam kazanmıştır. Zemindeki gölgesi ile bir bütün olarak sergilenen geometrik form ışık ve gölgeyle estetik bir görünüme ulaşmıştır.

Görsel 1.15. MARGARET O'RORKE
https://commercial_break.biz (erişim tarihi: 14.11.2018)

Görsel 1.15.'te deniz kabuğu formu, içerisindeki ışık sayesinde porselenin ışık geçirgenliği özelliğini ön plana çıkarmaktadır. Aynı zamanda formda kullanılan porselenin kalınlık ve incelik değeri ışıkla belli olmaktadır. Serbest şekillendirilen forma bakıldığında ışık ögesi, aydınlatma birimi özelliği katmaktadır.

Görsel 1.16. MICHAEL MOORE
www.michaelmooreceramics.com
(erişim tarihi: 14.11.2018)

Görsel 1.17. REINHILDE VAN GRIEKEN
<https://skeramiek.files.wordpress.com>
(erişim tarihi: 14.11.2018)

Görsel 1.16. ve 1.17.'de form yüzeyindeki dokular ışıkla beraber derinlik ve hacim kazanmıştır. Yüzey üzerinde noktasal dokuların kullanımı formu hafifletici bir etki yaratmıştır. Dokuların ışık almasıyla anlam kazanan yüzeyler formun etkisini güçlendirmişlerdir.

Görsel 1.18. ANGELINA ERHORN
<https://raffdergi.com> (erişim tarihi: 22.02.2019)

Görsel 1.18.'de sanatçı tasarladığı seramik sofrta takımıyla fincan, bardak ve tabakların katlanmış kağıttan yapılmış olduğu izlemine veriyor. Beyaz rengin kullanıldığı origamiyi andıran sofrta takımında çok yüzeyli formlar yansıyan ışığın etkisini güçlendirmektedir.

1.2. Nokta Ögesi

Türk Dil Kurumuna göre nokta; “Çok küçük boyutlarda işaret, benek” olarak tanımlanmaktadır (TDK 2018). Görsel anlatım ögesi olarak nokta geometrik açıdan belirlenmemiş bir şekil olmasının yanında biçimsel açıdan daire olarak algılanabilmektedir.

Farklı bir tanıma göre “ Malzemesi, yapısı ne olursa olsun üstüne düşen ışıkla etki yoğunluğu kazanan, en-boy olarak hiçbir ölçü algısı üretmeyen, ‘elemanter parçacık’ noktadır” (Atalayer, 1994, s.143). Gözün görüp algılayabildiği biçimi oluşturan nokta ögesi, iki doğrunun kesişimini ifade eder.

Nokta farklılıkları; boyutları aynı veya farklı boyutlu noktalardan, renkleri aynı olan veya renkleri farklı olan noktalardan, ışık değerleri eşit veya farklı ışık değerlerindeki noktalardan oluşmaktadır. Yapılan bu düzenlemeler izleyicide görsel algı açısından derin etkiler uyandırır.

Nokta kavramı birçok bilim ve sanat dalında sıkça kullanılmaktadır. Tek başına kullanıldığında durağanlık etkisi gösteren “nokta diğer resim unsurları gibi çeşitlenebilen, büyüyen, küçülen dinamizmi olan, düzen içerisinde sözü bulunan bir elemandır. (İşingör, Eti, Aslier, 1986, s.9)”. Boyutsuz olarak algılanan nokta aynı zamanda aynı güçte harekete hazır bir duruma sahiptir ve renk etkisi gridir, farklı dizilimlerde kullanıldığında etkileri de farklı olur. Noktanın algılanması bulunduğu çevre ile de ilişkilidir. Geniş bir yüzey üzerinde nokta küçük algılanırken, daha küçük bir yüzeyde nokta daha büyük gözükebilir ve yerini lekeye bırakabilir. Yani uzakta gördüğümüz cisimler noktasal ve belli bir titreşimle algılanırken, o cisimlere yaklaştıkça onların biçimlerinin noktadan farklı olduğunu algılayabiliriz. Örneğin kare, üçgen gibi geometrik elemanlar bulundukları alandan daha uzak bir mesafeden bakıldığında, köşeleri yumuşayarak daha noktasal görünebilirler. Noktaların sık bir halde yüzey üzerinde toplanmasıyla da yüzey örüntüsü doku ya da lekeye dönüşebilmektedir. Ayrıca noktalar birbirlerine olan mesafeleriyle alçalma, yükselme ve kaçma eğilimi gösterebilirler. Bu yüzden noktasal kompozisyonlar bilinçli tasarlanarak denge unsurunu sağlamalıdır.

“Noktasal elemanlar, dekoratif anlatımlarda sınırsız olanaklar vermektedirler. Nokta, diğer görsel anlatım öğeleri ile ilişkili olarak yeni ifade olanakları verebilir. Farklı boyutlardaki noktalar renk unsuru ile birlikte matematiksel sistemlerle düzenlenerek kullanıldığında optik bir takım anlatımlara olanak sağlar” (Demir, 1993, s.8). Op Art sanatçıları noktaları renk ile beraber küçükten büyüğe ve büyükten küçüğe tekrarlarla kullanarak yüzey yanılsamaları ve hareket etkisi oluşturma özelliğini kullanmışlardır.

1.2.1. Seramik yüzeylerde nokta ögesi ve uygulama yöntemleri

Seramik sanatçıları da noktanın yüzeye kattığı dinamizmin çekiciliğine kapılmışlardır.

“Yüzey üzerindeki noktaların;

1) Sıklığı – seyrekliği (Yoğunluk şiddeti)

2) Yönelişleri (Toplanma - dağılma hızı)

3) Girişimleri (Üst üste binme - kesişme)

4) Noktanın tipi (Biçimsel karakteri), yüzeyi salt yüzey olmaktan çıkarıp, zengin biçimsel ifadelerle, anlamlı mesaj strüktürüne dönüştürür (Atalayer, 1994, s.145)”.

Seramik yüzeyde noktaların yoğunluğuna bağlı olarak yüzeydeki boyut etkisi değişmektedir. Seyrek biçimde yüzeyde bulunan noktalar sakin bir görünüm algılatırken, noktaların sıklaşması yüzeyi hareketlendirip yerini dinamizme bırakabilir. Noktaların üst üste toplandığı alanlar gölgeli görünürken, noktaların dağıldığı alanlar ışık alarak yansıma efekti gösterebilir. Çamurun yüzeyinde bulunan büyük noktalar; ağırlığı, durgunluğu, doluluğu ifade ederken, küçük noktalar ise açıklığı, temizliği, hareketi ifade edebilmektedir. Yüzeyde görülen eşit büyüklükteki noktalar gruplaşma etkisi gösterebilir.

“Noktalar, farklı ara ve ölçülerle önceden düşünülmüş bir sistemle düzenlendiğinde, hareketli veya derinliği olan yüzey etkisi oluşturabilirler (Genç, 2012, s.12)”. Yüzey üzerinde ortada bir tek nokta varsa merkeze çekme algısı oluşturur, yüzeyde iki tane birbirine yakın nokta varsa birbirini itme, yüzeyde iki tane mesafeli nokta varsa birbirini çekme algısı oluşturur. Noktalar çoğaldıkça göz tek bir yere odaklanmak yerine diğer yüzeyleri de görmeye başlar, noktaların bu hareketiyle göz de aktif olarak yüzeyde dolaşmaya başlar.

“Noktaların sayısal artışı, boyut farklılıklarının oluşması ve farklı düzenlemeleri sonucunda titreşimleri artar ve tek boyutluluktan sıyrılıp yüzey üzerinde bir gerilim oluşturur (Kaplan, 2003, s.58)”. Hacim kazanan bu alanlar ışık gölge ile birlikte seramik yüzeylerde rölyef etkisi oluşturur.

Seramik yüzeylerde nokta ögesinin uygulanmasına dair kullanılan yöntemlerden bazıları; seramik şekillendirme yöntemlerinden çamur yüzeyi üzerine ekleme (aplikasyon), kazıma, kabartma, oyma, iz çıkarma, ajur, renkli çamurlarla millefiore, inlay (kakma), çeşitli astarlarla noktasal dekor, opak ve saydam seramik sırları ile dolu ve boş türlerde yüzeylere noktasal sır uygulaması, fırça dekoru, püskürtme dekoru, şablon dekoru, mühür dekoru gibi yöntemlerdir.

1.2.2. Seramik formlarda nokta ögesi ve uygulama yöntemleri

Temel sanat eğitiminde öğeler ve ilkeler çoğunlukla yüzey (kağıt) üzerinde uygulanırken seramik sanatında ise formun kendisi için olduğu kadar yüzeyi için de düşünülmelidir. Yüzeyden kastımız salt düzlemsel değil, formu da kapsayan anlatımdır. Yüzey, seramik formlar için de geçerlidir ve öge ile ilkelerden bağımsız olarak düşünülemez.

Form ögelerin bir araya gelmesi ile oluşmaktadır. Hacimli ve lekesele olan her biçim mekanda nokta etkisi yapan bir form oluşturulabilir. Aynı zamanda nokta, formun yüzeyinde doku ya da dekor olarak kullanılabilir. Seramik formlarda nokta; formun kendisi olarak güçlü dinamiklere sahiptir. Mekanda konumuna bağlı olarak denge sağlama ve gözü belli noktalara çekme unsuru olarak kullanılabilir. Noktanın boyutuyla, biçimsel özellikleriyle, yoğunluğuyla, düzenli ya da düzensiz yönelimleriyle ve birbirlerine olan mesafeleriyle oldukça çeşitli kompozisyonlar oluşturulabilir ve seramik formlar üzerinde nokta ögesine bağlı görsel düzenler uygulanabilir.

Nokta “doğadan noktasal ilişkilerin araştırılması, görsel anlatım isteklerine ışık tutması ve çıkış kolaylıkları sağlaması açısından önemlidir (Demir, 1993. s.7)”. Doğadan faydalanmamızın yanında seramikte her zaman rastlantıya yer vardır. Seramik tekniklerine her ne kadar hakim olmaya çalışsak da rastlantı, seramik çalışma sürecinin kaprisli bir keyfidir. Bu rastlantıya bağlı olarak zaman zaman kullandığımız nokta ve çizgiyi çağrıştıran etkileri elde edebiliriz.

Seramik formlarda nokta ögesinin uygulanmasına dair kullanılan yöntemlerden ilki dairesel formlar oluşturmamıza olanak sağlayan torna yöntemidir. Çimdik, plaka, çubuk ve kalıba sıvama yöntemiyle çeşitli dairesel formlar oluşturulabilir. Ajur, kütleden oyma ve ekleme yöntemiyle çamur formlar üzerinde oldukça zengin tasarımlar oluşturulabilir.

1.2.3. Sanatçı çalışmalarından örneklerle nokta ögesinin değerlendirilmesi

Görsel 1.19. GUY VAN LEEMPUT

<https://www.thisiscolossal.com/tags/ceramics> (erişim tarihi: 04.10.2018)

Görsel 1.19.'da porselen çamurundan yapılmış, amorf delikleri olan form, nokta ögesini ve ajur tekniği ile üretildiğini düşündürmekle birlikte, inceliğiyle ve zarifliğiyle dikkat çekmektedir.

Görsel 1.20. GUY VAN LEEMPUT
<https://www.thisiscolossal.com/tags/ceramics> (erişim tarihi: 04.10.2018)

Görsel 1.20.'de noktasal dokular üzerine altın renginde noktacıklar oluşturulmuştur. Porselen çamurunun ışık geçirgenliği özelliğiyle formun içinden ve dışından noktalar görülmektedir.

Görsel 1.21. VALERIA NASCIMENTO
<https://www.designajp.com> (erişim tarihi: 08.10.2018)

Görsel 1.21.'deki seramik çalışmada merkezde olan noktanın etrafına elle şekillendirme yöntemiyle hazırlanan plakalar dairesel formda yerleştirilmiştir. İç içe geçmiş noktalar ışığın etkisiyle derinlik kazanmıştır.

Görsel 1.22. VALERIA NASCIMENTO
<http://www.ianthearchitect.org> (erişim tarihi: 08.10.2018)

Görsel 1.22.'de çamurdan yapılmış içi boş noktaların büyük-küçük biçimleriyle düzensiz şekilde bir kompozisyon oluşturulmuştur, noktaların serbest düzenlenişi tasarıma hareket katmaktadır. Ayrıca formun dış yüzeyinin dairesel etkide olması da anlatımı güçlendirmektedir.

Görsel 1.23. HARUMI NAKASHIMA
www.artisaway.com (erişim tarihi: 08.10.2018)

Görsel 1.23.'te sanatçı açık renkli, farklı boyutlarda dairelerle oluşturulmuş form yüzeyine koyu renkte olan noktaları büyük-küçük ve sık-seyrek biçimde kullanmaktadır.

Böylece çalışmaya düzenli ve düzensiz ritim katmaktadır. Bu dekor sayesinde formun görsel gücü artmıştır. Ayrıca sanatçı form ve yüzeylerinde zıtlık ve dengeyi vurgulayarak nokta hareketleriyle formun hacmini ön plana çıkarmaktadır.

Görsel 1.24. TONY MARSH

<https://cfileonline.org> (erişim tarihi: 08.10.2018)

Görsel 1.24.'de dairesel form üzerine eş büyüklükte nokta biçiminde eklemeler yapılarak form zenginleştirilmiştir. Yüzeyde görülen küçük noktalar formu destekleyerek görsel etkisini güçlendirmiştir.

Görsel 1.25. SIMON VAN DER VEN

<https://themuseumofamerica.net>

(erişim tarihi: 09.10.2018)

Görsel 1.26. SANDRA BLACK

www.ceramicartswa.asn.au

(erişim tarihi: 09.10.2018)

Görsel 1.25. ve 1.26.'da büyüklü küçüklü düzensiz nokta biçimlerinin formdan oyulmasıyla dokulu bir görünüme sahip yüzeyler görülmektedir. Görsel 1.25.'de katman

şeklinde oyulan nokta dokuları forma süngerimsi bir görünüm katmıştır. Görsel 1.26.'daki form yüzeyinden yoğun bir şekilde noktaların çıkarılması forma hafiflik katıp, çoğu yüzeyinin ışık alma yönünü artırmıştır.

Görsel 1.27. FRAN MAGUIRE

<https://franmaguire.co.nz>

Görsel 1.27.'de sanatçı siyah zemin üzerinde, düzen içerisinde kullandığı beyaz ve aynı büyüklükteki noktalarla ritim oluşturarak formun hacmini noktaların sık-seyrek ilişkisiyle ortaya çıkararak güçlendirmiştir. Yüzey üzerine puar yöntemiyle uygulanan noktalar yüzeye kontrast renk olması sebebiyle de vurgulayıcı olmaktadır.

Görsel 1.28. MATTHEW CHAMBERS

<http://www.homedecoranddesign.com> (erişim tarihi: 09.10.2018)

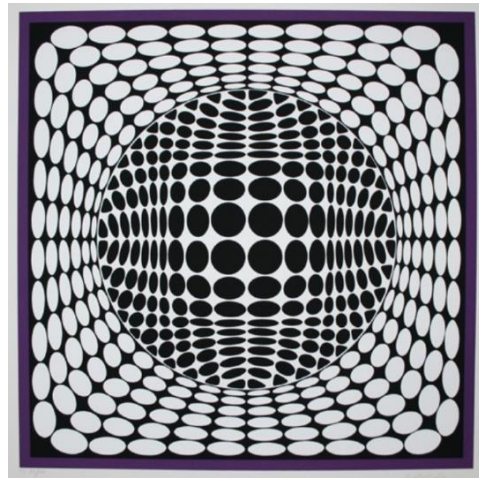
Görsel 1.28.'de merkezden dışarıya açılan veya dışardan merkeze gittikçe daralan dairelerin iç içe geçmiş hali formun ışık değeri ve derinlik hissini güçlendirecek şekilde, tek renk degradesi ile kullanılmıştır.

Görsel 1.29. MATTHEW CHAMBERS

www.picswe.com (erişim tarihi: 09.10.2018)

Görsel 1.29.'da dairesel formun içinde sıralı bir şekilde farklı renk kombinasyonları ile oluşan nokta görünümüleri bulunmaktadır. Kendisi nokta olan bu dairesel formlarda, üç farklı rengin ışık yansıtma yeteneğinin farklı olduğu gözlemlenmektedir.

Görsel 1.30. VICTOR VASARELY

<https://artclubblog.com> (erişim tarihi: 06.03.2019)

Görsel 1.30.'da Op Art sanatını başarılı bir şekilde uygulayan Vasarely'nin eserinde yüzeyde farklı büyüklüklerde, küçükten büyüğe ve büyükten küçüğe kullandığı noktalar yüzeye hareket, enerji ve optik yüzey yanılsama etkisi katmıştır.

Görsel 1.31. FRAN MAGUIRE

<https://franmaguire.co.nz>

Görsel 1.31.'de zıt renklerle oluşmuş boş noktaların birbiri içine geçmiş hali ve dairesel form yüzeyine çizilmiş siyah beyaz noktalar görülmektedir. Her ikisinde de optik etki forma fazladan çekicilik ve algıyı güçlendirerek dinamik bir güç kazandırmıştır.

Görsel 1.32. EDUARDO ANDALUZ

<https://www.musingaboutmud.com>

Görsel 1.32.'de seramik küre şeklindeki form üzerine farklı boyutlarda noktasal oymalar yapılmış ve metalik sır kullanılmıştır. Işığın etkisiyle noktaların yüzeye kazandırdığı etki güçlenmiştir.

Görsel 1.33. BARANDON REESE

<https://www.theartmakery.com>

Görsel 1.33.'de içi boş dairesel ve çizgisel parçalardan oluşan birimlerin bir araya gelmesiyle daha büyük dairesel bir form oluşturan sanatçı formun genelinde dengeli bir bütünlük sağlamıştır. Formun birimleri ve genel görüntüsünden nokta ögesi ön plana çıkmaktadır.

Görsel 1.34. JAMES TOWER

<https://www.lundhumphries.com>

Görsel 1.34.'te görülen form yüzeyinde büyük-küçük lekesel noktalar sık-seyrekle ilişkisi ile kullanılmıştır. Bu noktaların belli bir düzenle yan yana gelmesi ile doku görüntüsü oluşturulmuştur.

1.3. Çizgi Ögesi

Hareket eden noktanın aynı veya farklı yönlerle uzanmasından doğan çizgi; Türk Dil Kurumu tarafından “Çizilerek veya çeşitli yollarla oluşmuş iz, çizgi, hat, tahril” olarak tanımlanmıştır (TDK 2018)”.

“Çizgi, kişilerdeki yeteneğin belirlenmesi için başvurulmuş ilk ögedir (İnan, 1998, s.50)”. Görsel sanatlarda bir şeyi ifade etmenin en temel yolu çizgiyi kullanmaktır. Çizgi bir noktalar bütünü, iki nokta arasındaki yol, iki yüzey arasındaki boşluk, sınır belirleyici, iki düzlemin kesişmesi olarak düşünülebilir.

Görsel anlatım ifadesi olarak çizgi; “eni ile boyu, kalınlığı ile uzunluğu arasında göze karşılaştırma olanağı vermeyen, tek başına yüzey veya hacim etkisi göstermeyen ve bulunduğu yere göre ince uzun, belli yollar izleyen görsel değerler olarak ele alınır (Demir, 1993, s.12)”. Tasarımdaki herhangi bir öge eğer çizgisel etki gösteriyorsa, bu öge tasarım içinde çizgi olarak tanımlanır.

“Geometride çizgi; noktaların bir veya değişik yönlerde, sınırlı veya sınırsız olarak art arda dizilmesinden elde edilen şekildir (Atalayer, 1994, s.147)”. Çizgiler eksen açısından; yatay, dikey, diyagonal, şekil açısından; düz, dairesel, sarmal, kesik, zikzaklı, dalgalı, kırık, etki açısından; açık, koyu, sert, yumuşak, akıcı, birbiriyle ilişkisi açısından; uzun-kısa, kalın-ince, düz-eğri, sürekli-kesik, sık-seyrekle, paralel, birbirini kesen çizgiler olarak sınıflandırılabilirler. Bu kullanımların her birinin farklı etkileri vardır.

Çizgilerin farklı biçimlerde beraber kullanılmasıyla ton farklılığı, derinlik, sınır, doku, hacim ve yanılsama gibi görsel etkiler ortaya çıkarmasının yanı sıra canlı, yumuşak, sert, istikrarlı, kararsız, agresif, hareketli veya durgun gibi psikolojik etkiler de ortaya çıkar. Bu durum çizginin hem somut hem de soyut anlatım gücüne hakim olduğunu belirtmektedir. (Demircioğlu, 2016, s.23) Bazı tasarımlarda çizgi hatlarının yumuşak veya keskin olması anlatılmak istenene vurgu yapıldığına işaret eder.

Görsel sanatlar alanındaki bazı sanatçıların çizgi kullanımındaki ustalıkları onlar hakkında fikir vererek imzası haline gelebilmektedir. Tasarımlarına, çizgilerine, eserlerine bakarak onu kimin yaptığı hakkında fikir yürütmemiz olasıdır.

1.3.1. Seramik yüzeylerde çizgi ögesi ve uygulama yöntemleri

Temel sanat eğitimi içinde ifade olanakları araştırılan çizginin, seramik sanatında da duygu ve düşüncelerimizi çamur yüzeylere aktarmada sınırsız kullanımı vardır. Zihnimizdeki tasarımları somut olarak ifade edip, seramik yüzeyleri, biçimleri ve yüzeysel kompozisyon anlatımlarını belirlerken en sık kullandığımız yol çizimdir.

İlkel yaşamdan bugüne kadar olan süreçte anlatımın temel ögesi olan çizgiyle kişisel yaratılarımızı seramiğe aktarırken farklı biçimlerde, farklı araç gereç ve teknikler kullanılabilir. Böylece yüzeye anlam yükleyerek, aktarılmak istenen duygu ve düşünce daha güçlü ifade edilebilir.

Çizgi seramik yüzeylere uygulandığında gözün hareketiyle beraber farklı tonlarda etki gösterebilmektedir. Çizginin sık-seyrek ve kalın-ince durumdaki kullanımları ortamdaki ışıkla etkileşime geçerek güçlenir, bu durum yüzey üzerinde açık-koyu ton değeri ve hacim algısı yaratırken anlatım gücünü de etkiler.

Düz, eğri ve kırık çizgi çeşitleri seramik yüzeyler üzerine farklı yöntemlerle uygulanabilmektedir. Düz çizgiler durağandır, yüzey üzerinde perspektif algısı oluşturabilir. Eğri çizgiler hareketlidir, hacimsel farklılığı belirler. Kırık çizgiler ani harekete müsait olduklarından gerilim yaratırlar.

Çizgi etkisi oluşturabilen her şey seramikte çizgi olarak kullanılabilir. Modelaj kalemleri, tel, ip, kazıma aletleri, fırça, tarak, tahta parçaları, elek, kumaş gibi yardımcı araçlarla sınırsız ve özgün çizgi etkileri yaratılabilir.

Çizgiler birbiriyle ilişkili kullanıldığı zaman yüzeyler meydana gelir. Seramik yüzeylerde belirli bir çizgi uzunluğu ve genişliği sınırlamamak, birbirinin devamı olan parçalarla büyük boyutlu uygulamalar yapmaya olanak verir. Böylece eserin ifade etkisi kuvvetlenir.

Seramik yüzeylerde çizgi ögesinin uygulanmasına dair kullanılan yöntemlerden bazıları; sgraffito, çamur yüzeyi üzerine ekleme (aplikasyon), kazıma, oyma, kabartma, iz çıkarma, Türkçe’de dolgu bezek olarak adlandırılan mishima ve mermer yöntemi, astar dekorları, fırça dekoru, macho dekoru, akıtma dekorları gibi yöntemlerdir. Tasarlanarak çamur yüzeyine uygulanan çizgiler dışında rastlantısal çizgiler krakle sırları veya raku çalışmalarında oluşabilmektedir, örneğin pişirim esnasında yüzey üzerine at kılı koyularak yapılan naked raku tekniğinde doğal çizgi etkileri görülebilmektedir.

1.3.2. Seramik formlarda çizgi ögesi ve uygulama yöntemleri

Seramik formlarda sıkça görülen çizgi daha seramik form tasarımı planlanırken kullanılan bir ögedir. “Tasarım objelerinin genel form karakterlerini yalın, ama doğru vermesi için geometrik formlar yardımı ile ortaya koymaya çalışmak çizgisel çözümleme yönteminin ana ilkesidir (İnan, 1998, s.51)”. Belli karakterlerdeki çizgi ile form hatları doğru çizilebilirse, form doğru bir şekilde oluşur. Çizgi diğer plastik sanatlar alanlarında olduğu gibi seramik ile uğraşanların da ortak dili ve formun başlangıç ifadesidir.

Çizgi etkisi veren formlar genellikle zayıf ya da kırılğan görünen ama bu kırılğan etkiye rağmen ayakta kalmış, direnen, dolayısıyla hayranlık uyandıran şaşırtıcı formlardır. Bu çizgisel formlar konstrüktif etkileri ile mekanla ilişki kurmayı olanaklı kılar. Çizgi seramik formlarda sadeleştirme, soyutlaştırma ya da yoğunlaştırma sonucu temel sanat ilkelerinden olan dengeyi yakalamamıza olanak sağlar. Çizginin karakteri çamur yüzeyinde kullandığımız aracın çeşidine göre dinamik, durağan duygusal etkilere neden olabilir. Çamurdan üç boyutlu çalışmalar oluşturulurken ritim ilkesinin fark edildiği, strüktür yapısına benzer eserler yapılabilir. Serbest şekillendirmeyeyle yapılan, çizgiyi yansıtan çalışmalar günümüz teknolojisinde 3d ceramic printer ile daha kısa zamanda ve kolayca üretilebilir. Seramik tasarımcıları böyle bir yol tercih ettiklerinde yapılan çalışma düz bir form olsa bile yüzeyinde çizgi hep hissedilecektir.

Seramik formlarda çizgi ögesinin uygulanmasına dair kullanılan yöntemlerden bazıları; torna, çimdik, fitil, plaka, mozaik, kalıba sıvama, ebru, ajur, nerikomi, mermer, naked raku yöntemi gibi yöntemlerdir.

1.3.3. Sanatçı çalışmalarından örneklerle çizgi ögesinin değerlendirilmesi

Görsel 1.35. FENELLA ELMS
www.mdesignby.com (erişim tarihi: 18.10.2018)

Görsel 1.35.'de sanatçı çamurdan yaptığı aynı kalınlıktaki şeritleri belli bir düzenle şekillendirerek kontrast renkli yüzeyde çizgisel kompozisyon oluşturmuştur. Çoğunlukla eğri ve kavisli çizgilerin kullanıldığı yüzeyde çizgiler sık-seyrek ve tekrar ilişkisiyle doku görünimleri oluşturmaktadır.

Görsel 1.36. JENNİFER McCURDY
www.workshopstudios.ca (erişim tarihi: 18.10.2018)

Görsel 1.36.'da ajur yöntemi ile yapılmış eserde farklı kalınlıkta çizgiler diyagonal kullanılarak esere görsel estetik, hareket ve ritim katmıştır.

Görsel 1.37. ADRIAN SASSON
<https://www.adriansasson.com>
(erişim tarihi: 18.10.2018)

Görsel 1.38. GUSTAVO PEREZ
www.galerie-heller.de
(erişim tarihi: 18.10.2018)

Görsel 1.37'de kısa çizgi halindeki birimlerin, form yüzeyini kaplamasıyla çizgisel dokular meydana gelmiştir. Görsel 1.38.'de form üzerinde açık-koyu renkli zikzak çizgiler kullanılmıştır. Formun ağzındaki girintili yapı çizgi hareketleriyle uyum içerisindedir.

Görsel 1.39. RAKU WARE

<https://finlaypage.wordpress.com> (erişim tarihi: 20.10.2018)

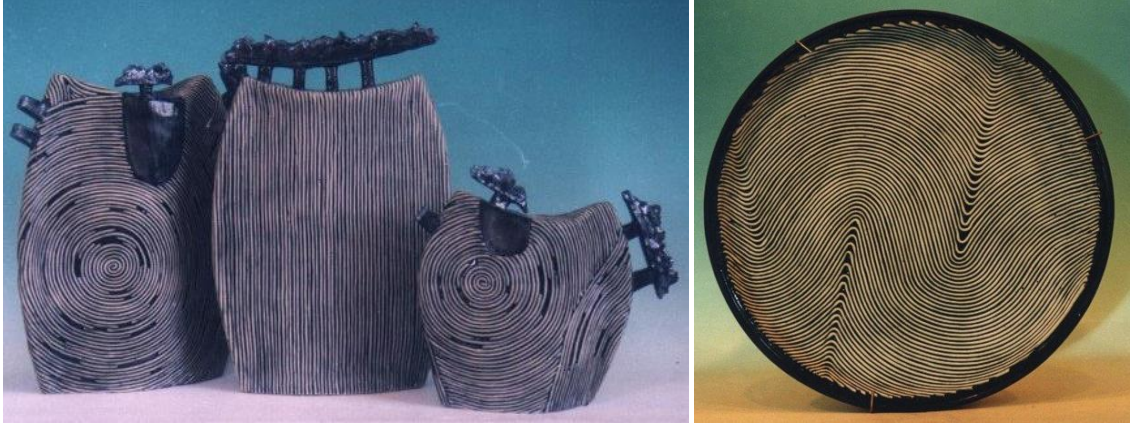
Görsel 1.39.'da raku tekniğiyle üretilen form üzerinde dağınık çizgi efektleri ve kılcal çizgiler görülmektedir. Bu teknikte bilinçli çizgiler olanağı bazen mümkünken, çoğunlukla rastlantısal çizgi etkileri oluşabilmektedir.

Görsel 1.40. LINDA CASWELL

www.craftscouncil.org.uk (erişim tarihi: 20.10.18)

Görsel 1.40.'da renkli çamurların kullanıldığı, mermer tekniğiyle yapılmış biri yatay renkli çizgilerle diğer ikisi dikey renkli çizgilerle oluşturulmuş 3 form görülmektedir. Çizgilerin formdaki kalınlığı, rengi ve dizilimleri mermer tekniğinin yapım aşamasında ortaya çıkmaktadır.

Görsel 1.41. PINAR GENÇ

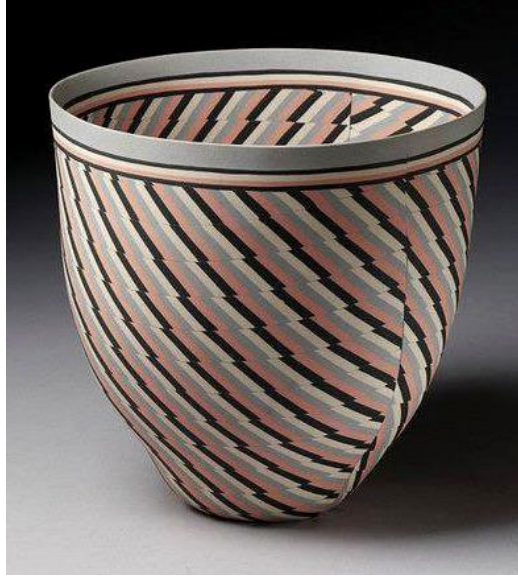
Görsel 1.41.'de sanatçı, formları çamurdan aynı kalınlıkta hazırladığı ince şeritleri düz, spiral, dalgalı ve kavisli çizgi biçiminde kullanarak şekillendirmiştir. Yüzeydeki çizgilerin arasındaki koyu renkler ile formun derinlik algısını güçlendirmiştir. İnce şeritlerin düzenli ve serbest ritim oluşturması ile yüzeye hareket katarak eserlerin görsel etkisini arttırmıştır.

Görsel 1.42. RALPH BACERRA

<https://www.veniceclayartists.com> (erişim tarihi: 18.10.2018)

Görsel 1.42.'de yine karışık teknikle yapılmış geometrik desenlerin çeşitli çizgilerle hacim kazandığı, görsel yanılsama yaratacak kadar güçlü hacimsel boyutlanma görülmektedir. Formun üç boyutlu desenlerini destekleyecek şekilde çamurdan eklemeler yapılmış ve formun etkisi güçlendirilmiştir.

Görsel 1.43. MARION GAUNCE

<https://www.veniceclayartists.com> (erişim tarihi: 18.10.2018)

Görsel 1.44. RITA TERNES

www.ceramics-aberystwyth.com (erişim tarihi: 19.10.2018)

Görsel 1.43. ve 1.44.'de renkli çamurlarla yapılmış çizgilerin net görüldüğü sırsız lamine porselen çalışmalar görülmektedir. Renkli kırık ve diyagonal çizgilerin kullanıldığı formlarda içten ve dıştan çizgiler açık bir şekilde görülmektedir. Ayrıca çizgilerin formda belirgin olması için açık-koyu renk farklılıklarının bir arada kullanılmasından faydalanılmıştır.

Görsel 1.45. SAKIYAMA TAKAYUKI
www.mirviss.com (erişim tarihi: 20.10.2018)

Görsel 1.45.'deki formda torna tekniğinin izleri çizgi ögesini oluşturmaktadır. Formun kendisi spiral çizgiyi andırmanın yanında yüzeyindeki düz çizgiler formun biçimine göre şekil almaktadır.

Görsel 1.46. RAFA PEREZ
www.facc-art.it (erişim tarihi: 20.10.18)

Görsel 1.46.'da form yüzeyindeki çamur katmanları ile düz, kesikli ve kavisli çizgi şekilleri ortaya çıkmıştır. Formun ortasındaki çamur çatlamalarıyla ince çizgiler meydana gelmiştir.

Görsel 1.47. DAVID ROBERTS

www.davidroberts-ceramics.com (erişim tarihi: 20.10.18)

Görsel 1.47.'de formun içinde açık renk üzerine dikey, ince koyu çizgiler ve formun dışında eş aralıklarla kullanılmış dikey, kalın çizgiler vardır.

Görsel 1.48. DAVID ROBERTS

www.davidroberts-ceramics.com (erişim tarihi: 20.10.18)

Görsel 1.48.'de form yüzeyinde farklı aralıklarda kırık ve kavisli çizgiler sık-seyrek ilişkisiyle, kontrast oluşturacak biçimde kullanılmıştır. Formun hareketli yapısı çizgi yönelimlerini destekleyecek biçimde kullanılmıştır.

Görsel 1.49. ALBERTO BUSTOS

www.artrabbit.com (erişim tarihi: 20.10.18)

Görsel 1.49.'da sanatçının kalın başlayıp incelerek biten çim biçimini andıran birimlerinin tekrarıyla oluşmuş eserinde çizgi etkileri görülmektedir. Formun ışık almasıyla anlam kazanan birimler belli bir ritimle kullanılmıştır.

Görsel 1.50. GUSTAVO PEREZ

https://www.veniceclayartists.com (erişim tarihi: 18.10.2018)

Görsel 1.50.'deki silindirik form yüzeyinde noktalar arası kavisli çizgilerin uzandığı karmaşık çizgi desenleri görülmektedir.

Görsel 1.51. MİCHAEL EDEN

www.michael-eden.com (erişim tarihi: 19.10.2018)

Görsel 1.51.'de renkli kilden yapılmış aynı kalınlıktaki şeritlerin kalıp içine dolanarak oluşturduğu tamamıyla çizgisel formlar görülmektedir. Fizik kurallarına aykırı şekillenmiş olması, formun böyle ayakta kalması ve zayıfmış gibi görünen direnci forma fazladan güç katmaktadır. Ayrıca formun tedirgin edici durumu, kırılabilirliği görsel algılayıcıda heyecan uyandırabilmektedir.

Görsel 1.52. MALENE MULLERTZ

www.pulsceramics.com (erişim tarihi: 19.10.2018)

Görsel 1.52.'de kilden çizgilerin oluşturduğu örüntü, üçgen ve altıgen dokular ortaya çıkarmıştır. Çizgilerin oluşturduğu geometrik yapı, formun gölgesinden de açıkça belli olmaktadır.

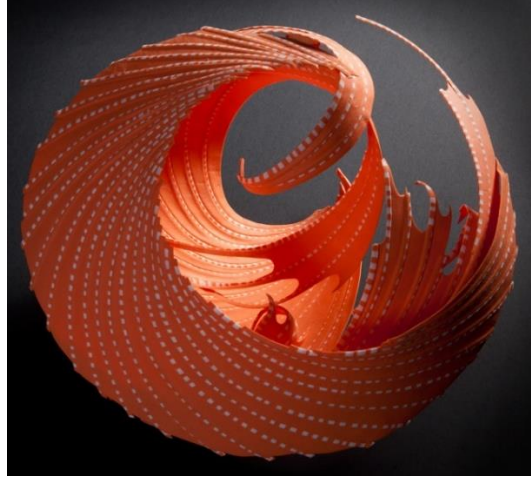
Görsel 1.53. JOHN L. STEENHOVEN
www.santafecreatives.com (erişim tarihi: 19.10.2018)

Görsel 1.53.'de form, şamotlu çamurdan şekillendirilen düz ve eğri çizgi birimlerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Çamurun dokusu ve renk kullanımı çalışmanın etkisini güçlendirmiştir.

Görsel 1.54. LINDA LOPEZ
www.clayii.blogspot.com (erişim tarihi: 19.10.2018)

Görsel 1.54.'de formların kendisi çizgidir. Çizgi şekline getirilen plastik çamur bükülerek insan silueti oluşturulmuştur. Açık renkli bu formun hacmi ışık-gölge etkisiyle daha belirginleşmiştir. Salt çizgi kullanımına örnek bir çalışmadır.

Görsel 1.55. PAULA BASTIAANSEN
www.paulabastiaansen.com (erişim tarihi: 20.10.2018)

Görsel 1.55.'te formun kendisi çizgi hareketi izlenimi verirken, yüzeyindeki açık renkli kavisli kesik çizgiler formun hareketini desteklemektedir.

Görsel.1.56. JEANNE OPGENHAFFEN
www.pulsceramics.com
 (erişim tarihi: 20.10.2018)

Görsel 1.57. JEANNE OPGENHAFFEN
www.pulsceramics.com
 (erişim tarihi: 20.10.2018)

Görsel 1.56.'daki çalışma sanatçının renkli çamurdan farklı boyutlarda hazırlamış olduğu birim parçaların sıklaşmasından oluşan bir tonmuş gibi renklendirerek, sık ve seyrek biçimlerde dizerek oluşturduğu yüzey, çizgisel doku etkisi göstermektedir. Parçaların yoğunlaştığı alanlar daha koyu görünürken, art arda gelişleri yüzeye ritim kazandırmıştır. Görsel 1.57.'deki çalışmada ise tek renk kullanılmış, çizgi hem yüzeydeki parçaları birbirinden ayırmış hem de doku olarak etkili olmuştur.

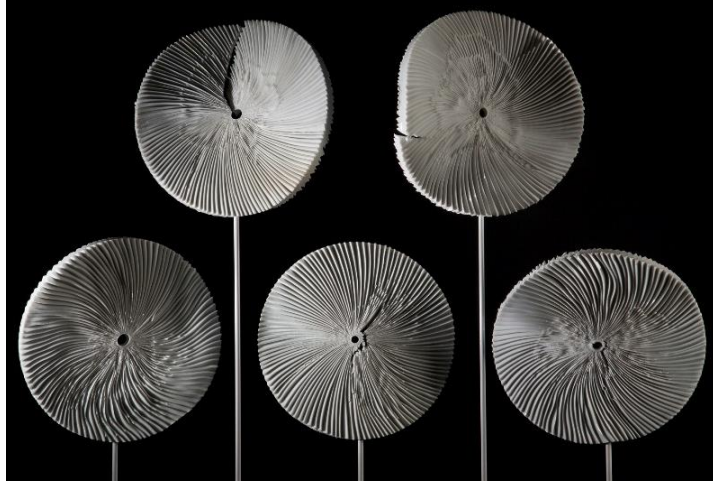

Görsel 1.58. MICHAEL EDEN
www.manmadediy.com (erişim tarihi: 19.10.2018)

Görsel 1.59. NUALO O'DONOVON
www.laftkeramika.ru (erişim tarihi: 19.10.2018)

Görsel 1.58. ve 1.59.'da 3d ceramic printer ile yapılmış seramik strüktür eserler görülmektedir. Elde şekillendirme yaparak bu kadar ince çizgilere ulaşmak imkansız olduğundan, bazı seramik tasarımlar için tasarımcıyı dışında bırakmamak üzere teknoloji olanaklarından faydalanmak çalışmaya katkı sağlayabilir.

Görsel 1.60. *MARCH LEUTHOLD*

www.readme.readmedia.com (erişim tarihi: 20.10.2018)

Görsel 1.60’da sanatçı dairesel form merkezinden kenarlara uzattığı tel ile çamur yüzeyini keserek çizgisel bir doku elde etmiş ve açık renk kullanarak eserin ışık-gölge etkisini artırmıştır.

Görsel 1.61. *LINDA DANGOOR*

<https://societyofdesignercraftsmen.org.uk> (erişim tarihi: 20.10.2018)

Görsel 1.61’de ince çamur plakalarının üst üste gelmesiyle oluşan çizgisel görünümlü form görülmektedir. Işık-gölge ile form üzerindeki katmanlar açık-koyu renkte çizgiler gibi görünmektedir.

1.4. Leke Ögesi

Türk Dil Kurumu'na göre “Bir yüzeyde türlü sebepler dolayısıyla oluşan farklı renk (TDK 2018).” olarak tanımlanan leke görsel sanatlarda şekillendirmenin, boyutun anlatım ifadesidir.

“Yüzeyleri, herhangi bir malzeme ile örtterek; renk, doku, ışık-gölge, ölçü, geometri, derinlik olarak ifadelendirmenin tekniği lekedir (Atalayer, 1994, s.151).” Gözün küçük ölçüde olguları ayırt edememesinden dolayı görüntüleri bütünsel değerlere dönüştürmesi ile algıda leke ögesi oluşur. Lekenin yüzey üzerinde fark edilebilmesi için keskin hatlara veya belirgin sınırlara her zaman gerek yoktur, kenarların ima edilmesi de yeterli olabilmektedir.

“Leke herhangi bir örtücü malzeme ile yapılabilir. İki boyutlu düzenlemelerde çalışma alanının bir bölümü nokta, çizgi, renk, ışık-gölge veya doku ile örtülerek leke ögesi oluşturulabilir. Böylece sözü edilen bölümler şekillendirilir ve bir ifade kazanır (Demircioğlu, 2016, s.24)”.

Leke açık-koyu, siyah beyaz gibi kontrast yaratan şekillerde kullanıldığında daha net fark edilmektedir. Işığın şiddetli kullanıldığı yerlerde gölge kısmı leke oluşturacaktır. Dokunun yoğun kullanıldığı yerlerde derinlik veya rölyef daha belirginleşerek lekeyi ön plana çıkarmaktadır. Belirgin veya belirsiz görünebilen bu lekeler alan üzerinde farklı değerlerde kendini gösterebilmektedir. Özellikle kontrastlardan yararlanılan uyum leke için önemlidir.

“Işığın, rengin, dokunun, derinliğin ton değeri olan leke, plastik yapıyı göstermenin en etkili anlatım ögesidir. Leke yüzey olarak, bir bütünü biçimlendirip, iletişime sokabilmenin, teknik anlatım ögesidir (Atalayer, 1994, s.152).” Renk, doku, ışık veya başka bir malzemeye kaplanan yüzey tamamen örtüldüğünde leke algısı ortaya çıkmaktadır. Bu alan nokta ve çizgiye göre daha geniş bir yer kaplamaktadır.

Silüet, bir objenin konturları ya da kenarları arasındaki ya da bunlarla sınırlanmış alan, bütün şekil. Şekil, tanımlanmış veya ima edilmiş sınırlar veya değer, renk ya da doku farklılıkları nedeniyle çevresinden ayrılarak belirginleşen bir alan (Ocvirk, Stinson, Wigg, Bone, Cayton, 2015, s.122) olarak tanımlanmıştır. Yani silüet iki boyutlu görünümü olan nesnelerin renksiz ve gölgesel halidir. Leke ise renkli, renksiz veya şekilli, şekilsiz tüm görseller için kullanılabilir. Leke veya şekiller daha hayali olduklarında öznel, soyut tasarımlar olarak adlandırılabilirler. Sanatçı yüzey üzerinde

kullandığı farklı renk, renk tonu, doku ve ışıkla beraber kendine özgü leke, silüet, şekil var edebilir.

Bir yüzey üzerinde oluşturulan leke, negatif alanda pozitif bir etkiye dönüşebilir ve ima edilen şekil yüzeyle kontrast oluşturuyorsa onunla daha kolay iletişime geçmemizi ve fark etmemizi sağlar.

Leke öyle bir öğedir ki tasarımda armoni, denge, çeşitlilik, baskınlık gibi kavramları belirleyici özelliği vardır. Doğru bir şekilde, istenilen ölçü ve türde kullanıldığı takdirde tasarımın etkili ve güçlü olmasına sebep olacaktır.

1.4.1. Seramik yüzeylerde leke ögesi ve uygulama yöntemleri

“Leke, yüzeyi tam örtmedir, malzemeyle sıvamadır. En ve boyu veren, yüzey görüntüleyen anlatım tekniği lekedir (Atalayer, 1994, s.151)”. Başka bir deyişle bir alan üzerinde, o alanın özelliklerinden farklı daha küçük bir alan oluşturmaz.

Eni ve boyunu bildiğimiz ama kalınlığı hakkında bilgi sahibi olmadığımız düzlemler yüzey olarak adlandırılırlar. Yüzeysel anlatımda leke, çeşitli seramik yöntemleriyle ifade edilmektedir. Düzlemsel, şekilsiz, şekilli, rölyefli, eklenmiş, kazınmış, oyulmuş, dokulu, renkli ve renksiz, açık ve koyu yüzeyler farklı lekeler olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Çamur, sır, astar, boya veya başka bir malzemeyle nokta ve çizgiden değişik, daha büyük bir alanın kaplanması seramik yüzeylerde leke oluşumunu sağlar. Bu alan noktasal, çizgisel veya dokusal bir leke algısı da yaratabilmektedir.

Seramik yüzey tasarımında lekenin boyutu, biçimi, ışıklılığı, hacmi, derinliği, uyumu önem kazanırken, kontrast değerleri kullanmak etkililiği artırabilmektedir.

Seramik yüzeylerde leke çamurun, sıran, astarın içindeki hammaddelerin belirli oranlarda kullanılmasıyla belirginleşebilir. Örneğin bisküvi pişirimi yapılmış bir şamotlu çamur yüzeyinde görülen lekeler, şamotlu çamurun içindeki küçük taneli seramik parçalarından ve gözeneklerden kaynaklanmaktadır. Sırlanmış bir yüzey üzerindeki leke, açık-koyu etkileri, dalgalanma, baloncuk, çatlama, büzüşme, köpürme, sıran içindeki hammaddelerin oranları, sıran uygulanma şekli veya sıran yapısındaki malzemelerin çökmesinden dolayı olabilmektedir. Bunların yanında fırın rejimi de seramiğin yüzeyinde oldukça etkilidir ve pişen seramik üzerinde çeşitli lekelerle sebep olabilir. Fırının içinde farklı yerlerde duran seramiklere ulaşan sıcaklık değerlerinin az veya çok olması, fırın içi atmosferine maruz kalan bu yüzeyleri etkileyebilmektedir.

Seramik yaparken yaşanan süreç yani şekillendirmeden pişirime kadar olan aşamalarda sürprizlerle karşılaşmak olasıdır. Bazen bilinçli olarak yapmak isteyip de yapamadığımız bir şey rastlantısal olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bu durumla en iyi örnek leke ögesidir ve bu özelliği bakımından tasarıma farklılık ve zenginlik katar.

Seramik yüzeylerde leke ögesinin uygulanmasına dair kullanılan yöntemlerden bazıları; sır altı dekor, sır üstü dekor, raku ve naked raku pişirimi, maskeleme dekor tekniği, renkli çamurlar ile yapılan uygulamalar, serbest fırça dekoru tekniği, kazıma, oyma, ekleme gibi yöntemlerdir.

1.4.2. Seramik formlarda leke ögesi ve uygulama yöntemleri

“Görsel sanatlarda leke, biçimlendirmenin, hacimlendirmenin, derinliğin anlatım tekniğidir (Atalayer, 1994, s.151)”. Seramik formların yüzeyinde herhangi bir malzemeye, o yüzeyden daha küçük kaplanmış alan veya her tarafı astarla, sırla kaplanmış bir formun yüzeyindeki boşluklar bir leke olarak adlandırılabilir. Farklı malzemeye ve renkle yapılan bu zıtlıklar zeminin rengine veya açık-koyu tonlarda olmasına bağlı olarak negatif-pozitif etkisi yaparlar. Formun kendisi de mekanda leke etkisi oluşturur. Doğru lekelerle oluşturulmuş kompozisyonlar keyifli duvar uygulamalarına dönüşebilir.

Seramik formların yüzeyinde sıklıkla görülen leke; nokta, çizgi, doku, renk ve ışık değerleri ile var olur. Yüzeydeki nokta, çizgi ve dokunun sıklaşarak bir alanda birikmesiyle de leke algılanabilmektedir.

Çamur farklılıklarından kaynaklı lekeler, farklı renkli çamurların bir arada kullanılması veya çamurun içindeki hammaddelerle ilgili olabilmektedir. Düzlemsel bir seramik ile dikey bir seramik formun fırın içindeki sıcaklık ile etkileşimleri farklı olabileceği gibi üzerindeki lekeler de farklı görünebilmektedir. Raku, naked raku, sagar, tuz, anagama gibi pişirim teknikleri leke ögesinin seramik formlarda bilinçli veya rastlantısal olarak oluşumuna kolayca olanak verebilmektedir.

Leke ögesi dokulu, dokusuz, çizgisel, noktasal ve doğaçlama şekillerde uygulanabilir. Bunun için boşlukların olmasına ihtiyaç duyulacağı unutulmamalıdır. Lekeyi uygulayan sanatçıların kendilerine özgü bir tarzı olduğu dikkat çekmektedir.

Seramik formlarda leke ögesinin uygulanmasına dair kullanılan yöntemler, seramik yüzey üzerinde kullanılan yöntemlerle çoğunlukla aynıdır. Bazı durumlarda form da leke

gibi algılanabilir. Bir zemin üzerinde veya önünde duran seramik form zeminden daha farklı renkte, dokuda ve ışıkta ise lekesel görüntü olarak fark edilebilir.

1.4.3. Sanatçı çalışmalarından örneklerle leke ögesinin değeriendirilmesi

Görsel 1.62. PAUL SOLDNER
<https://www.1stdibs.com>
(erişim tarihi: 05.12.2018)

Görsel 1.63. PAUL SOLDNER
www.mutualart.com
(erişim tarihi: 05.12.2018)

Görsel 1.64. PAUL SOLDNER
<https://emaze.com> (erişim tarihi: 05.12.2018)

Görsel 1.62.'deki çalışmada beyaz form üzerine fırça ile siyah leke, görsel 1.63.'deki çalışmada siyah form üzerine maskeleme tekniği ile beyaz leke görölmektedir. Sanatçının görsel 1.64.'deki çalışmasında açık renkli kullandığı çamur çeşitli lekelerin görönmelerini sağlayan bir zemin oluşturmuştur. Formun kendisi bir leke gibi görönrken üzerindeki renkler ve izler formun bütününe uyum sağlamıştır.

Görsel 1.65. REBECCA TOBEY

<https://www.beartoothgalleryfineart.com> (erişim tarihi: 05.12.2018)

Görsel 1.65.'de kuş formunun üst kısmına astar sürülerek kazıma yapılmıştır, renkli yüzeylerde ve alttaki krakle sır üzerinde siyah leke şeklinde hayvan figürleri görülmektedir.

Görsel 1.66. İSMAİL HAKKI OYGAR

<https://i.pining.com> (erişim tarihi: 05.12.2018)

Görsel 1.66.'da Türk seramik sanatının öncülerinden olan İsmail Hakkı Oygur seramik duvar tabağı üzerinde renkler ve at figürü kullanarak leke ögesini açıklayıcı bir eser meydana getirmiştir.

Görsel 1.67. JOHN HIGGINS

www.studiopottery.co.uk (erişim tarihi:06.12.2018)

Görsel 1.67.'de kırmızı çamurdan yapılmış form yüzeyinde serbest fırça hareketiyle beyaz leke oluşturulmuştur. Koyu renkli yüzey üzerine açık renk uygulanması, lekeyi daha belirgin hale getirmiştir.

Görsel 1.68. JOHN HIGGINS

www.axisweb.org (erişim tarihi: 06.12.2018)

Görsel 1.68.'de formun ekleme yapılarak oluşturulan bölümü biçim ve renk açısından leke ögesini çağrıştırmaktadır.

Görsel 1.69. KATHLEEN TENNOCK
www.artjunction.ca.com (erişim tarihi: 05.12.2018)

Görsel 1.70. SCOT TUBBY
www.events.r20constantcontact.com (erişim tarihi: 05.12.2018)

Görsel 1.69. ve 1.70.'de dairesel formlar üzerinde naked raku tekniği kullanılarak açık-koyu lekeler elde edilmiştir. Bu lekelerin bir kısmı bilinçli olup, bir kısmı tekniğin rastlantısal sonucudur.

Görsel 1.71. RICHARD PHETHEAN
www.richardphethean.co.uk
(erişim tarihi: 06.12.2018)

Görsel 1.72. RICHARD PHETHEAN
www.st-ives-ceramics.co.uk
(erişim tarihi: 06.12.2018)

Görsel 1.71.'de çaydanlık formu üzerinde dikey çizgi şeklinde renkli lekelerin yanı sıra çaydanlık ağzı ve kulpu arasında kalan boşluk da bir leke biçimi olabilir. Görsel 1.72.'de açık-koyu renkli dikey fırça hareketiyle sırlanmış formun boşluk kısmı da yine leke olarak görülebilmektedir.

Görsel 1.73. JACKSON POLLOCK
<https://www.cherryrevolver.com> (erişim tarihi: 05.12.2018)

Görsel 1.73.'de açık renkli formun dış yüzeyine damlatılmış renkli sırn bıraktığı izler lekesel çalışmaya örnektir.

Görsel 1.74. SARAH PURVEY

www.sarahpurvey.com (erişim tarihi: 06.12.2018)

Görsel 1.74.'de siyah form üzerine kontrast oluşturacak şekilde beyaz astarla büyük dairesel bir leke uygulanmıştır.

Görsel 1.75. KAZIMIR MALEVICH

<https://fineart.ha.com> (erişim tarihi: 05.12.2018)

Görsel 1.75'de farklı formda yapılan çaydanlık ve fincanların beyaz sırlı yüzeylerine kırmızı, siyah ve altın rengi lekeler çizilmiştir. Böylece formun yüzey biçimleri daha vurgulayıcı ve estetik görülmektedir.

Görsel 1.76. CYNTHIA RAE LEVINE

www.cynthiaraelevine.com

(erişim tarihi:06.12.2018)

Görsel 1.77. CYNTHIA RAE LEVINE

www.cynthiaraelevine.com

(erişim tarihi:06.12.2018)

Görsel 1.76’da kahverengi çamur rengi olan form üzerine altın rengi leke, görsel 1.77.’de beyaz form yüzeyine siyah leke kullanılmıştır. Ayrıca her iki formdaki boşluk yapıları koyu birer leke olarak dikkat çekmektedir.

Görsel. 1.78. MONIKA DEBUS

<https://inspiratie.ceramic.nl> (erişim tarihi: 06.12.2018)

Görsel 1.78.’deki çalışmalarda beyaz form yüzeyinde siyah lekeler, siyah form yüzeyinde beyaz lekeler formdaki boşluk doluluk dengesini sağlayacak şekilde kullanılmıştır.

Görsel 1.79. CRAIG UNDERHILL

www.craigunderhill.co.uk (erişim tarihi: 06.12.2018)

Görsel 1.79.'da seramik formların dış yüzeyine çizgisel, dairesel ve kütsel renkli lekeler formun yapısına da uyum sağlayacak şekilde uygulanmıştır.

Görsel 1.80. BAUMEISTER

<https://hudsonstudiotour.com>

(erişim tarihi: 05.12.2018)

Görsel 1.81. JENNIFER LEE

www.jenniferlee.co.uk

(erişim tarihi: 06.12.2018)

Görsel 1.80.'de degrade geçişli renkteki vazo yüzeyinde yaprak dokusu sırsız olarak formdan farklı bir leke algısı oluşturabilmektedir. Görsel 1.81.'de formun rengiyle uyumlu noktasal ve çizgisel lekeler bir arada kullanılmıştır.

Görsel 1.82. ADOLFO GÍNER

<https://adolfoginer.wordpress.com> (erişim tarihi:05.12.2018)

Görsel 1.82.'de kaideye sabitlenmiş siyah iki form biçiminin birinde içe doğru yeşil leke, diğerinde dışa doğru kırmızı leke görülmektedir.

Görsel 1.83. JALE YILMABAŞAR

www.tamsanat.net

(erişim tarihi: 06.12.2018)

Görsel 1.84. JALE YILMABAŞAR

www.tamsanat.net

(erişim tarihi: 06.12.2018)

Görsel 1.83.'de Yilmabaşar yüzeysel çalışmasındaki kedi figürlerinin içinde sıcak-soğuk renkli lekeler kullanmış, görsel 1.84.'deki çalışmasında ise fırça darbeleriyle lekeleri tekrarlayarak yüzeyde bir desene dönüştürmüştür.

1.5. Doku Ögesi

Doku, Türk Dil Kurumuna göre “Bir vücudun veya bir organın yapı öğelerinden birini oluşturan hücreler bütünü, bir bütünün yapısı” olarak tanımlanmıştır (TDK 2018)”. Doku karakterinin yapısıyla uyumlu parçalar sistemli bir şekilde bütün oluşturduğunda, iki boyutlu plastik değerler üçüncü boyuta geçebilmektedirler.

“Doku bir maddenin fizik yapısının yüzeyde görünüşüdür. Başka bir deyimle, içyapının dışa vuruşudur. Yüzeye vuran iç doku içte aynen kalsa bile dışta çeşitli sebeplerle değişebilir. Bu değişme tabiat etkisi ile olduğu kadar insanoğlunun isteği ile de olmaktadır (Kalmık, s.10)”. Dokular hacimlerine göre, iki boyutlu veya üç boyutlu görünebilmektedirler. Kendi aralarında çeşitlendirildiklerinde; doğal (gerçek, tabii), organik, inorganik, yapay (görsel, vizüel, icat edilmiş, suni, taklit), değişken, soyut, dinamik, optik doku olarak isimlendirilebilirler.

Dokunabildiğimiz her şeyin yapısal veya görsel yumuşak, sert, pürüzlü, pürüzsüz, kaygan, mat, girintili, çıkıntılı bir dokusu bulunmaktadır ve bunlara dokunulduğunda farklı duygular hissedilmektedir. Yumuşak dokular rahatlık, dinginlik hissettirirken, sert dokular hareketlilik ve direnç etkisi yaratabilir. Dokuların hareket kazanması ise ışığın yön değiştirmesi ile sağlanabilmektedir.

“Doku diğer sanat elemanları arasında belki de en özgün olanıdır, çünkü hızlıca iki duyu sürecini harekete geçirir (Ocvirk, Stinson, Wigg, Bone, Cayton, 2015, s.167)”. Parmaklarımızla dokunduğumuz bir şeyin dokusunu hissedebilir, bakarken de estetik yönünü algılayabiliriz. “Sert dokulu, sıcak renkli, parlak yüzeyli cisimler olduklarından daha yakında, yumuşak dokulu, soğuk renkli, mat yüzeyli cisimler olduklarından daha uzakta etki yaparlar (Güngör, 1983, s.28)”. Böylelikle tasarımlarda perspektifi, yakın-uzak ilişkisini elde edebiliriz.

Dokuda ifade kavramı ve işlev kavramı arasında bir ilişki vardır. Her cismin dokusu aynı zamanda kendi işlevini karakterize etmektedir. “Doğal ya da tasarımsal bir bütünün dokusu, o’nun hammadde, malzemesidir (Atalayer, 1994, s.196)”. Doku hangi maddeden yapılmışsa onun özelliklerini taşımaktadır. Aynı biçimdeki doku, farklı malzemelerle çalışıldığında, birbirinden farklı görüntüler ve etkiler ortaya çıkabilir.

1.5.1. Seramik yüzeylerde doku ögesi ve uygulama yöntemleri

Doku mekanı, hacmi, formu, “yüzeyleri” örgütleyen malzemenin, iç yapı maddesinin, “plastik görünüşüdür”. Doku iç’i sınırlayan dış yüzey örgüsüdür (Atalayer, 1994, s.194). Yüzeyin doğal bir parçası olan doku; kullanıldığı yüzeyi zenginleştirir, dinamikleştirir ve ifadeyi güçlendirir. Doku bakıldığında görülebilen, dokunulduğunda hissedilebilen yüzey karakteri taşıyan bir ögedir.

Dokunun seramiğe kattığı birçok olumlu ya da olumsuz özelliği olabilmektedir. Öncelikli olarak seramiğe direnç kazandıran doku yansımayı önleyebilir, ısı ve ses tutma özellikleriyle seramiğe katkı sağlayabilir. Ayrıca doku malzemeyi başka bir malzemeymiş gibi hissettirebilir, seramiğin kütlesini ağır veya hafıfmiş gibi gösterebilir, yumuşakken sert, sertken yumuşak hissi yaratabilir. Bu özelliklerin yanı sıra doku kontrollü kullanılmadığı zamanlarda olumsuz etki gösterebilir, seramiğin yüzeyinde oluşturulan çok derin dokular çatlamaya neden olabilir.

Yüzeydeki alan dikkat çekici değil ise, yüzeyi canlandırmak veya bir bölgeyi vurgulamak için doku eklenebilmektedir. Doku kuvvetli etkiye sahip bir öge olduğu için, yüzeylerde kullanırken dengenin bozulmamasına dikkat edilmelidir. Seramik yüzeyde dış görünüm algısı oluşturan dokunun tekrar eden parçacıklarla, motiflerle estetik ve dekoratif bir amaca hizmet ettiği de söylenebilmektedir. Ayrıca doku yüzeyde fonksiyonel amaçlı olarak da karşımıza çıkabilmektedir. Seramik yer karolarında çoğunlukla dokulu yüzeyin kullanılması, yerlerin kaygan olmasını önlemek içindir.

Seramik çamuru plastik haldeyken her türlü doku arayışına olanak verecek özelliğe sahiptir. Çamur kuruyup sertleşmeden önce yüzeyine çevremizdeki organik veya inorganik farklı materyalleri bastırıp çektiğimizde, materyalin dokusu ortaya çıkacaktır. Çamur çeşitlerine ve kullanılan tekniklere göre farklı doku oluşumları sağlanabilmektedir. “Dokuların dış yüzeydeki oluşumuna tekstür, yüzeyin içindeki oluşumuna ise strüktür denir (Demircioğlu, 2016, s.26)”. Doğal dokularla doğada sıklıkla karşılaşmak mümkündür. Seramik sanatçıları da doğal dokulardan faydalanarak, seramik yüzeylerde iz çıkartarak ya da esinlenip şekillendirerek benzer dokular oluşturmuşlardır.

“Seramik izler sanatıdır” sözünde belirtildiği gibi gerçekten seramikte en ufak parmak izi bile bir dokudur. Yani dokuyu elde etmek için çok fazla araç gerece ihtiyaç duyulmaksızın çeşitli görsel etkiler yaratılabilir.

Doku oluşturmak için uygulanan yöntemlerden bazıları; yüzey üzerine mühür baskı, kazıma, oyma, ekleme, renkli sır, toplanmalı sır, krakle sır, astar, farklı materyallerin yüzey üzerinde bıraktıkları iz ve dokuların negatiflerinin kullanımı, farklı pişirim teknikleri, elle şekillendirme, sgrafitto, ajur dekor yöntemleridir.

1.5.2. Seramik formlarda doku ögesi ve uygulama yöntemleri

Doku form üzerinde de güçlü bir etkiye sahiptir. Çoğunlukla insanlarda heyecan hissi uyandırır ve estetik etkileri oldukça derindir. Dokunun görsel algılayıcıda bıraktığı etkisi çamurun yapısı, kullanılan ışık, renk, formun boyutu ve mekanın özellikleriyle ilgili olabilmektedir.

Doku; yüzey, renk, ton gibi iki boyut etkisi yapan ögeleri, üçüncü boyuta götüren ve formu, biçimi, yüzeyi karakterize eden ögedir (Atalayer, 1994, s.194). Yüzeyler dokulardan oluşabileceği gibi, formlar da yüzeylerden veya dokunun kendisinden oluşabilir.

rnt, normalde iki boyutlu bağlamalarda düşünülen dekoratif bir tasarımıdır. Genellikle kontrollü veya rastgele yinelemeyi kapsar. rnt yüzeyin dokusu ile ilgili değil görünüşü ile ilgilidir (Ocvirk, Stinson, Wigg, Bone, Cayton, 2015, s.174). Doku ise yüzeyin  boyutluluk algısıyla ilişkilidir.

Tasarımın kendine özgü vurgulayıcı özelliklerini ortaya koymak için belirli dokular kullanılır. Yaratıcı bir eser ortaya koymak için form, doku ve ışık birlikte düşünülmelidir. Doku gesinin kullanıldığı bir form, gölgede ve ışıkta farklı etkilere sahip olmaktadır.

“Doku temelinde, özünde ‘işlevin’ bir ifadelenişidir (Atalayer, 1994, s.195)”. Seramikte görsel ve estetik açıdan eserlere değer katan dokunun işlevsel amaçlı kullanımı da yaygındır. Örneğin aydanlık veya fincan gibi formların sapının kaygan olmasını önlemek için tutma yüzeylerine doku uygulanabilir. Dokunun forma fonksiyonel etkisi olduğu kadar psikolojik etkisi de vardır.

Görsel 1.85. MERET OPPENHEIM

www.npr.org (erişim tarihi: 21.02.2019)

Görsel 1.85’de Dadaist sanatçı Oppenheim’in kürk dokulu fincanı dokunun, fincanın işlevine kontrast hissi ile oluşturduğu psikolojik etkisini vurgulayan eleştirel bir çalışmadır. Dokunun seramiğe olumlu katkılarının yanı sıra olumsuz katkıları da olabilir. Dokunun verdiği his kullanım eşyalarının işlevine uygun olmalıdır.

Seramik formlarda doku ögesinin kullanım yöntemleri, yüzeylerde kullanımı ile aynıdır. Doku en basit haliyle çamur yüzeyinde çıkan parmak ve tırnak izlerinden çeşitli aletler ve yöntemlerle yapılan uygulamalara kadar çeşitlendirilebilir.

1.5.3. Sanatçı çalışmalarından örneklerle doku ögesinin değerlendirilmesi

Görsel 1.86. ABIGAIL SIMPSON

www.abigailozorasimpson.com (erişim tarihi: 21.11.2018)

Görsel 1.86.’da birbiriyle uyumlu olarak bir arada duran formların doku özellikleri birbirinden farklıdır. Ekleme yöntemiyle ve farkı aletler yardımıyla doku uygulanmış, görsel etkisi zenginleştirilmiş siyah-beyaz formlar görülmektedir.

Görsel 1.87. FÜREYA KORAL
www.webgramb.com (erişim tarihi:27.12.2018)

Görsel 1.87.'de Türkiye'nin ilk kadın seramik sanatçısı Füreyä Koral'ın dokulu yüzeysel çalışması ekleme, kazıma yöntemiyle yapılmış ve ışık-gölge ile derinliği artırılmıştır.

Görsel 1.88. ANNE GOLDMAN
www.liveauctioneers.com (erişim tarihi: 21.11.2018)

Görsel 1.88.'de yoğun biçimde oyma ve kazıma yöntemiyle işlenen, tamamında dokunun hakim olduğu formlar görülmektedir. Noktasal ve çizgisel doku ile oluşturulmuş iki formun da görsel etkisi çok kuvvetlidir.

Görsel 1.89. MARC LEUTHOLD

<https://staging.telluridegallery.com> (erişim tarihi: 21.11.2018)

Görsel 1.89’da sık-seyrek ilişkisinin kullanıldığı dokulu form yüzeyi görülmektedir. Birimlerin farklı uzunlukta, farklı yönde dizilimleriyle doku oluşmuş ve ritim ilkesiyle beraber yüzeye hareket kazandırmıştır.

Görsel 1.90. FENELLA ELMS

<https://www.interest.pics> (erişim tarihi: 21.11.2018)

Ekleme yöntemiyle yapılmış olan görsel 1.90.’da doku ve renk formun yapısına kazandırdığı estetik değer ile eserin görsel etkisini artmıştır.

Görsel 1.91. REINHILDE VAN GRİEKEN

www.reinhildevangrieken.be (erişim tarihi: 21.11.2018)

Görsel 1.91.'de porselen çamurundan yapılmış formun dairesel kısımlarına uyum sağlayacak olan küçüklü büyüklü noktasal dokular, oyma tekniğiyle kullanılmıştır. Dokunun malzemenin sert yapısına ters düşen bir his yaratabilme etkisine örnek oluşturmaktadır. Aslında ağır bir kütleye sahip olan form, yüzeyindeki dokular sayesinde daha hafif görünmektedir.

Görsel 1.92. VICTOR VASARELY

<https://auction.catawiki.com> (erişim tarihi: 05.12.18)

Görsel 1.92.'de Vasarely'nin canlı renklerle yaptığı formlar, yüzeyindeki kübik geometrik desenlerle farklı bir hacim kazanmıştır. Geometrik desenler üzerinde kullanılan açık-koyu, kontrast renkler yüzeye optik doku hissi vermektedir.

Görsel 1.93. LAURE GONTHIER

www.lauregonthier.ch

(erişim tarihi: 21.11.2018)

Görsel 1.94. THERESE LEBRUN

www.pokate.com

(erişim tarihi: 21.11.2018)

Görsel 1.93.'de porselen çamurundan yapılmış kaya parçası dokulu formun üzerine farklı bir renkte olan deniz yosununu andıran doku eklenmiştir. Görsel 1.94.'deki formda noktasal doku büyük-küçük ilişkili ve iç içe geçmiş biçimde kullanılmıştır. İçi boşluklu dokulardan oluşan formun porselen çamurundan yapıldığı ve zarıflığı dikkat çekmektedir.

Görsel 1.95. NNENNA OKORE

www.dailyartmuse.com (erişim tarihi: 21.11.2018)

Görsel 1.95.'e uzaktan bakıldığında farklı renklerde leke gibi görünen noktasal, çizgisel doku türlerinin bir arada kullanıldığı yüzeyler görülmekte ve bir bütün olarak yan yana asılarak sergilenmektedir.

Görsel 1.96. KRISTIE NUKE

<https://artaxis.org> (erişim tarihi: 21.11.2018)

Görsel 1.96.'de 3d ceramic printer kullanılarak yapılan strüktür özelliği gösteren çizgisel dokulu formlar görülmektedir.

Görsel 1.97. BEATRIJS VAN RHEEDEN

<https://terra-delft.nl> (erişim tarihi: 21.11.2018)

Görsel 1.97.'de soldaki çalışma geometrik dokunun ritmik hareketleriyle oluşan bir formu oluşturmuştur, sağdaki çalışma ise renkli çamurla yapılan kütleden kesilerek, eksilterek şekillendirilen bir formdur. Renkli çamurun katmanları ve geometrik dokunun tekrarları dikkat çekmektedir.

Görsel 1.98. IBEN VEDEL

www.artistportfolio.net (erişim tarihi: 21.11.2018)

Görsel 1.98.'de siyah-beyaz, girintili-çıkıntılı yüzey özellikleri gösteren dokulu form bulunmaktadır. Form seramik malzemeden yapılmış olmasına rağmen, doku sayesinde yumuşak bir his yaratmaktadır.

Görsel 1.99. GILLIAN LOWNDES

www.artofceramics.squarespace.com (erişim tarihi: 21.11.2018)

Görsel 1.99.'da sert, mat, açık renkli taş dokulu form ve yüzeyinde çamur birimlerinden oluşan hareketlenmeler görülmektedir.

Görsel 1.100. ISABELLE LECLERCQ

Görsel 1.101. ISABELLE LECLERCQ

Görsel 1.102. ISABELLE LECLERCQ

<https://atelierdefavelle.com> (erişim tarihi: 21.11.2018)

Görsel 1.100’de çizgisel doku ritmik hareketlerle formun yüzeyinde sıralanarak katmanlar oluşturmuş, görsel 1.101.’de geometrik şeklin büyükten küçüğe artarda bir uyumla sıralanmasıyla oluşan doğal dokuların seramik çamuru ile ifade edildiği görülmektedir. Görsel 1.102.’de ise süngerimsi doku doğal renklerle forma derinlik katmıştır. Işık alma kabiliyetinin az olduğu alanlar koyu renkte oyuklar şeklinde görülmektedir. Dokular seramik forma boyut, rölyef, hacim katarak formu güçlendirmişlerdir. Düzenli veya düzensiz dokuların tekrarı yüzeylerde ritim etkisi göstermektedir. Doku ögesinin seramiğe kattığı hareket çoğunlukla eserlerin ifade etkisini artırarak anlamını güçlendirebilir.

Görsel 1.103. KATHY PALLIE

www.artsyshark.com (erişim tarihi: 21.11.2018)

Görsel 1.103.'de doğal dokulardan ağaç dokusunun seramik olarak benzeri başarılı bir şekilde uygulanmıştır.

1.6. Renk Ögesi

Türk Dil Kurumu'na göre “Cisimler tarafından yansıtılan ışığın gözde oluşturduğu duyum, nitelik, çeşitlilik (TDK 2019).” olarak tanımlanan renk tüm canlılar açısından yaşamsal bir öneme sahip olup, tarih öncesinden bu yana duyguların, düşüncelerin aktarılmasında ve iletişimin sağlanmasında önemli bir ifade aracı olmuştur. Her sanatta az ya da çok renk ögesinin yeri vardır, özellikle yüzey sanatlarında renk uyumunun önemi büyüktür.

Renk, bir yüzeyin üzerine yansıyan ışık demetlerine karşı gösterdiği reaksiyondur. Farklı dalga boylarındaki ışınlar nesneye çarptıklarında, o nesne tarafından geriye doğru yansıtılırlar. Meydana gelen durum esnasında o nesnenin sahip olduğu görünüş çeşitli kelimelerle ifade edilir; kırmızı, sarı... Bu olayla beraber renkleri görsel açıdan algılamamız mümkün olur. (Mülayim, 2008, s.77)

Renkler temelde ana ve ara renkler olarak iki gruba ayrılır. Ana renkler sarı-kırmızı-mavi, ara renkler ise turuncu-yeşil-mordur. “Görsel anlatımda açık-koyu etkinin artırılması, renk şiddetlerinin, siyah, beyaz veya başka bir renk karıştırılarak zayıflatılması ile olanaklıdır (Demir, 1993, s.43)”. Bu yöntemle oluşturulan renkler,

görsel ve estetik kurallar beraberinde yaratılan sanat eserlerinin kendinde gerçek renk değerini bulur.

“Renk yalnızca leke değeri olarak değil, fakat derinlik kavramını da vurgulayan önemli bir elemandır (Mülayim, 2008, s.77)”. Derinlik mesafeleri değiştikçe renk ve tonları da değişmektedir. Yakında gördüğümüz nesnelerin rengi daha net ve canlıyken, uzakta gördüğümüz nesneler daha mat ve solgun görülebilmektedir, buna renk perspektifi denir.

“Rengin, beyaza ve siyaha doğru tonunun değişmesi ile iki boyutta hacim etkisi elde edilebilir. Açık-koyu renk kontrastı kapsamı içinde renklerin birbirleri ile olan karışımları ve bunlara siyah, beyazın eklenmesi çok sayıda kişisel renk bulunmasına olanak sağlar (Demir, 1993, s.44)”.

Her rengin insan üzerindeki psikolojik etkisi farklıdır, herhangi bir rengi sevmemiz veya o renkten hoşlanmamamız o rengin bizdeki psikolojik etkisine bağlıdır. Renklerin tonları, armonisi ve çevremizde veya yapıtlarda farklı şekillerde bulunması bizde de farklı uyarılar çağırır. Bu psikolojik etki nedeniyle renklerden olumlu veya olumsuz etkilenmemiz mümkündür.

İnsanlar arasında görsel iletişim köprüsü kuran renk, psikolojik etkileri sayesinde yaşamı etkileyen önemli bir faktör olmuştur. Duygusal tepkimelerin bir ifadesi olarak rengin insanlar üzerindeki etkileri genel olarak şöyle ifade edilebilmektedir; “Parlak renkler bizi neşelendirir ve coşturur, sıcak renkler genellikle uyarıcıdır, soğuk renkler sakinleştiricidir ve soğuk, koyu ya da kasvetli genellikle bunaltıcıdır (Ocvirk, Stinson, Wigg, Bone, Cayton, 2015, s.204)”.

Görsel 1.104. Renk çemberi
Johannes Itten – The Elements of Color Pdf Book

Renk çemberinde üç ana renk bulunmaktadır; kırmızı, sarı, mavi

Ana ara renkler iki ana rengin karışımından meydana gelmektedir;

sarı + kırmızı = turuncu

kırmızı + mavi = mor

mavi + sarı = yeşil

Renk çemberinde birbiriyle tam karşılıklı gelen renkler kontrast renklerdir, ayrıca bunlar birbirlerinin tamamlayıcısıdır.

Renklerin koyuluk veya açıklık değerini değiştirmek için beyaz ve siyahın farklı oranlarda renge katılması gerekir, böylelikle farklı renk tonları elde edilir.

Itten'in renk kontrastları teorisi;

- 1) Yalın renklerin kontrastı
- 2) Açık – koyu kontrastı
- 3) Sıcak – soğuk kontrastı
- 4) Tamamlayıcı kontrast
- 5) Yanıltıcı kontrast
- 6) Kalite kontrastı
- 7) Miktar kontrastı (İşingör, Eti, Aslier, 1986, s.47)

Yalın renk kontrastı; yalın renkleri birbiriyle karıştırmadan kullanarak yüzey oluşturmaz. Açık-koyu renk kontrastı; yan yana gelen renklerde açık-koyu değerlendirme yapılmasıdır ve bütün renklerin açık ve koyu tonlarının birbirleriyle kontrastıdır. Sıcak-soğuk renk kontrastı; bildiğimiz gibi sarı, kırmızı, turuncu renkler ve tonları sıcak renk algısı oluştururken mor, yeşil, mavi renkler ve tonları soğuk renk algısı oluştururlar ancak en sıcak renk kırmızı en soğuk renk mavi olarak bilinse de bunları yan yana koyduğumuzda farklı değerlendirmeler yapabiliriz. Bir rengin içindeki mavi renk arttıkça rengin soğuk, kırmızı renk arttıkça rengin sıcak etkisi artmaktadır, dolayısıyla öyle bir kırmızı vardır ki başka bir kırmızının yanında daha sıcak veya soğuk olabilir. Tamamlayıcı kontrast; yan yana gelen iki renkte üç ana rengin tamamlanmasıdır. Kırmızı ile yeşil, turuncu ile mavi, sarı ile mor renkler etki özellikleri bakımından birbirlerini tamamlarlar. Bu dengenin kurulması için sözü edilen iki rengin ışık şiddetlerinin aynı olması gerekir. Bu iki renk karıştığında yok olup griye dönüştüğü için göz bu iki rengi bir araya getirmek ister. Yanıltıcı kontrast; renklerin tek olarak etki güçlerinin fon ile birlikte kullanıldığında değişeceğini göstermektedir. Beyaz, gri, siyah renklerinde 3 farklı fondaki mavi lekenin ton farklılığı ve etki gücü ön plana çıkar. Kalite kontrastı; tam

anlamıyla rengin ışıksızlanmasıdır. Rengin en kaliteli hali var olduğu en ışıklı halidir. Miktar kontrastı; yalın halde kullanılan renklerin yüzeydeki miktar bakımından dengelenmesi durumudur.

1.6.1. Renklerin psikolojik etkileri

Renklerin psikolojik etkileri insana dair tecrübelerden ve yaşanmışlıklardan kaynaklı duygu durumlarıdır. Renk kişilerin duygu ve davranışlarında çoğunlukla etkili olan bir faktördür. Farklı coğrafyalardaki bireyler tarafından farklı algılara sahip olunan renkler hakkında şöyle bir çıkarım yapılabilmektedir.

Kırmızı: Dikkat çekici, vurgulayıcı bir renktir. Enerjik, dinamik ve heyecanlandırıcı bir yapısı vardır, mücadele ve canlılığı temsil eder. Etkileyici ve uyarıcı özelliği sayesinde dikkat, uyarı ve tehlike rengidir. Trafik işaretlerinde ve ışıklandırmada kırmızı tehlike anlatmak amacıyla kullanılır. Aşk, tutku, ateş ve gücün bir ifadesi olarak kullanılabilir. İnsan fizyolojisinde kan basıncı ve solunumu hızlandırabilir, kullanıldığı ortama göre huzursuzluk da verebilir.

Sarı: En parlak renk olması nedeniyle güneşi, zenginliği ve kıymetli madenleri simgeler. Kolay fark edilebilir renk olmasından dolayı dikkat ve uyarı rengidir. Bu özelliğinden dolayı trafik işaretleri gibi uyarı levhalarında sıklıkla kullanılmaktadır. Gri ile karıştırılınca etkisini kaybeder, diğer renklere karışınca onları daha aydınlık hale getirir. Saf sarı en canlı renktir, neşe ve samimiyet duygusu oluşturur. Sarı renk çok yoğun kullanıldığı zaman depresyon ve yorgunluk hissi verir.

Mavi: Soğuk, sakin, dinlendirici, huzur verici ve güvenme duygusunu kuvvetlendiren bir renktir. Barış, doğruluk, dürüstlük ve sadakatin göstergesidir. Düşünme, karar verme kabiliyetini artırır ve yaratıcı fikirlerin doğmasına sebep olur. Mavi rengin zihni ve sinir sistemini rahatlatan bir etkisi vardır, renk şiddetine bağlı olarak temiz ve sağlıklı etki yansıtırken melankolik, derin duygu ve düşünceleri de ortaya çıkarabilmektedir.

Yeşil: Doğayı simgeleyen bir renk olması nedeniyle insan ruhunu sakinleştirici ve sinir sistemini rahatlatıcı bir etkiye sahiptir. Huzur, dinginlik, memnunluk, tazelik, gençlik, güven, yaşam ve ümidin rengidir. Maviye yakın yeşil rengi soğuklaşırken, sarıya yakın yeşil rengi sıcaklaşır ve canlılık etkisi yaratır.

Turuncu: Sıcak renk olması nedeniyle hareket, canlılık, mutluluk hissettiren, yaşama sevinci veren ve iştah açan bir renktir. Verimlilik ve sağlık ile ilgili konular üzerine olumlu etkiler yaratır.

Mor: Asalet ve saltanatı temsil eden mor renk değerli ve lüksü ifade edici olarak kabul edilmektedir. Melankolik duyguları açığa çıkaran, hüznün ve pişmanlık hissi doğuran bir renktir. Geniş bir yüzey halinde kullanılırsa korku etkisi yaratır.

Beyaz: Bütün renkleri içinde barındıran beyaz renk temizlik ve saflığı ifade eder. Nötr etkisi beraberinde sakinlik, sessizlik, güven, huzur ve ferahlık verir. Işık ve aydınlığı simgelemesi nedeniyle olumlu ve erdemli değerler arasında bir bağ olarak algılanmaktadır.

Siyah: Siyah yüzeye düşen her renk soğurulmaktadır, dolayısıyla yokluğu ifade eder. Ciddiyet, güç, hırs ve asaleti simgeleyen siyah yalnızlık, hüznün, karamsarlığı hatırlatır. Yüzeyde dengeli kullanıldığında konsantrasyonu artırır, küçük yüzeyler halinde kullanıldığında canlılık, büyük yüzeyler halinde kullanıldığında endişe, korku hissi çağrıştırır.

Gri: Olgun, temkinli ve denge unsuru bir renktir, hareketsizliği çağrıştırır. Gözün en rahat algıladığı renklerden birisidir ve yanında yer aldığı renklerin en iyi tamamlayıcısıdır. Alçakgönüllülük ve uzlaştırıcı etkisinin yanında yaratıcılığı öldürdüğü bilinen bir etkisi de vardır. (Güngör, 1983, s.35) (Yazıcıoğlu, 2017, s.263-280)

1.6.2. Seramik yüzeylerde renk ögesi ve uygulama yöntemleri

Seramik sanatında renk öncelikle çamuru oluşturan hammaddenin rengi ile başlar. Kırmızı çamur, şamotlu çamur, vitrifiye çamuru başta olmak üzere çamur çeşitlerinin rengi kendi aralarında çıkarıldıkları bölgeye, çamurun reçetesini oluşturan hammaddelere göre değişiklik gösterir. Çamura karıştırılan metal oksitler, boyalar, fritler ile renkli çamurlar elde edilebilir. Sulandırılmış çamura metal oksit veya boya katılarak renkli astarlar hazırlanabilir ve yüzeye uygulanabilir. Metal oksit ve sırn belli oranlarda karışımıyla oluşturulan renkli sırlar seramik yüzeylerin üzerini kaplayarak renkli görünmelerini sağlayabilir. Sıraltı ve sırüstü dekor yöntemleriyle de yüzeyler renklendirilebilir, isteğe göre rengin parlak ya da mat olması sağlanabilir. Porselen çamurunun açık renkli olması ve ışık geçirgenliği özelliği sayesinde renkleri daha canlı, net yansıttığı gözlemlenmektedir. Ayrıca yüzeye sır uygulama şekli ve becerisi, fırının sıcaklığı, seramiğin fırın içindeki yeri renk oluşumunda ve renk tonu yakalamada büyük ölçüde etkili olabilmektedir.

Seramik yüzeylerde herhangi bir renk kullanımı gerektiğinde o rengi tercih etmek veya ondan kaçınmak bilinçsiz bir durum gibi görünse de bu seçimin altında güçlü bir psikolojik çağrışım olduğu düşünülebilir. Renk seçiminde, uyumu yakalamanın yanı sıra,

onu yapan kişinin mizacı ve psikolojisi de önemli rol oynar. Yüzeyin dokusu, ölçüsü, tasarımın konusu, işlevi, üç boyutluluk algısı, ışık-gölge ve mekan özellikleri düşünülerek yapılan renk seçimleri görsel algılayıcıda olumlu izler bırakabilir. Örneğin bir hastane içine seramik duvar uygulaması yapılacaksa mavi, yeşil gibi rahatlatıcı renkler kullanılmalı, hastalarda olumsuz etki yaratmaması açısından kırmızı tercih edilmemelidir. Renkler insanların duygu ve davranışlarını etkilediği için, seramik yüzeylerde kullanılan her rengin kişi üzerinde farklı etkiler yaratacağı unutulmamalıdır.

Rengin başarılı bir şekilde kullanımı ve göze hoş gelen kombinasyonlarını oluşturabilmek bazı temel renk bilgilerinin kavranması ile ilgili olabilmektedir. Bir rengin yüzeydeki etkisini ön plana çıkarmak için yanında kontrastı olan renk tercih edilebilir. Nötr renkli bir yüzey üzerinde sıcak bir renk kullanılarak yüzeyin önündeymiş, soğuk bir renk kullanılarak yüzeyin içine gömülüymüş hissi verilebilir. Seramik yüzeylerde rengin bu özellikleri kullanılarak farklı yanılsama oluşturabilecek çalışmalar yapılabilir.

Seramik yüzeylerde renk ögesinin uygulama yöntemleri çoğunlukla seramik teknolojisi kapsamında incelenir. Çeşitli hammaddelerden oluşturulan astar, sır, metal oksit veya boya ile yüzeyde istenilen renk elde edilebilir. Renkli sırları bazı formüllere göre kendimiz yapabilirken üretici firmalardan hazır sır almak da bir seçenektir fakat her firmanın ürettiği renk kendi aralarında farklılık gösterebilir. Ayrıca içeriğinde altın elementi kullanılması nedeniyle mor ve kırmızı renkteki sırlar diğer sır çeşitlerine göre daha maliyetlidir.

1.6.3. Seramik formlarda renk ögesi ve uygulama yöntemleri

Plastik sanatlar açısından incelediğimizde renk oldukça önemli bir öge ve güçlü araçtır. Renk-ışık, renk-form ve renk-fonksiyon ilişkisi algımızda ilk oluşan görüntülerdir. Işık olmadan renkleri göremeyiz, dolayısıyla seramik formlarda kullanılan renk kadar ışığın da rengi, şiddeti, boyutu, uzaklığı dikkate alınmalıdır.

Rengin temel yapısında ışık vardır, ışığın olmadığı bir yerde renk söz konusu değildir. Tasarlanan bir form çok yüzeyli ise onu çok koyu yapmak, onun yüzeylerini görünmez hale getirebilir. Işıklı yüzey formun daha iyi algılanmasında kolaylık sağlar.

Formların rengi onu aydınlatan ışık kaynağı ile değişiklik gösterir. Form yüzeylerinin üzerine yansıyan ışınların bir kısmı emilir diğer kısmı yüzey tarafından yansıtılır ve böylece renk ortaya çıkar. Işığın formun rengiyle birlikte, ışığın gücünün de o formu daha algılanabilir veya daha az algılanabilir hale getireceği düşünülmektedir.

Renk formun biçimsel algısını değiştirmek için kullanılan bir araç olabilir. Bir formun yüzeyliliğini düşünerek o forma en yakışan rengi kullanabilirsek izleyiciye vermek istediğimiz algıyı kolayca iletebiliriz. Yani renk artistik formlar için kişinin zevkine göre, formun yapısına göre, vermek istediği algıya göre değişebilir. Eğer konulu bir artistik formda, konusunu destekleyecek bir renk kullanılır.

Formun etkisini artırmada veya eksiltmede rengin etkisi kuvvetli olabilmektedir. Açık renkli fon önünde renkli bir form daha koyu görünebilir, koyu renkli fon önündeki renkli form ise daha açık görünebilir. Form yüzeyinde doku varsa renkli alanların dibinde gölgeler oluşacaktır ve rengi daha koyu gösterecektir. İşlevi olan bir form yaparken de renk çok önemlidir. Sofra seramiği, fincan gibi ürünlerde renklerin insanlara hissettirdiği duyular çoğunlukla benzer olduğundan açık renkler tercih edilir. Aynı formun farklı renklerinin etkileri birbirinden çok farklıdır, dolayısıyla form-fonksiyon düşünülerek renk seçimi yapılmalıdır. Ayrıca rengin kullanılacağı mekan ile ilişkisi düşünülmelidir, hangi atmosferde sergileneceğine bağlı olarak en etkili renk seçimi yapılmalıdır.

“Rengin boşluk ve anlam oluşturmadaki belirleyiciliği, çizgi, değer, şekil ve doku kullanımıyla zenginleşir (Ocvirk, Stinson, Wigg, Bone, Cayton, 2015, s.200)”. Düz bir yüzey, renk değerlerinin anlamlı kullanılmasıyla üç boyutlu bir görünüm kazanabilir. Buna en iyi örnek renkli optik yanılsama içeren çalışmalardır.

Bazı renklere uzun süre bakıldığında gözü rahatsız edebilmektedir. Estetik renk ilişkileri geliştirmek, renklerin çağrıştırdıkları anlamla bir uyum içerisinde renkleri kullanarak oluşturulabilir. Sürekli aynı renk kullanılması yerine onun tonlarına yer vermek, vurgulanmak istenen rengi daha ön plana çıkarabilir, renklerin tamamlayıcılarıyla birlikte kullanılması da esere dengeleyici özellik kazandırır.

Çamurun doğal renginin tüm avantajlarını kullanmak ve oksit, boya, atık malzemeler ile renkli çamur hazırlamak mümkündür. Ebru, mermer, mozaik, millefiore, neriage, marquetry gibi yapılan dekor uygulamaları seramikte renk kullanımına birçok alternatif yöntem sunacaktır. Boya veya oksitlerle hazırlana renkli astarlar ile sgraffito, rölyef astar ve akıtma tekniğiyle farklı renklerde uygulamalar yapılabilir. Ayrıca farklı pişirim yöntemleriyle, seramiklerin yüzeyini kaplayan saydam veya örtücü tabaka olan sırlarla ve çeşitli redüksiyon sırlarıyla farklı efektli renkler elde edilebilir.

Seramik formlarda renk üzerine çok araştıran ve denemeler yapan sanatçıların renk kullanımları onların uslubu haline gelmiştir. Keşfettikleri renkleri kişisel formları üzerinde kullanarak, akılda kalıcı eserler ortaya koymuşlardır.

1.6.4. Sanatçı çalışmalarından örneklerle renk ögesinin değerlendirilmesi

Görsel 1.105. WIM BORST
www.ceramicsnow.org
(erişim tarihi: 24.01.2019)

Görsel 1.106. WIM BORST
www.double-decker.org.uk
(erişim tarihi: 24.01.2019)

Görsel 1.105.'de görülen çalışmadaki ana ve soğuk renk olan mavi leke, gri ile kullanılarak yüzeye gömülüymüş hissini kuvvetlendirmektedir, görsel 1.106.'da görülen çalışmadaki en sıcak ana renk olan kırmızı kullanılan leke ise yüzey rengi olan grinin önündeymiş gibi hissedilmektedir.

Görsel 1.107. ALEV EBUZZIYA SİESBYE
www.instagram.com (erişim tarihi: 22.02.2019)

Görsel 1.107.'de Alev Ebuzziya'nın üslubu haline gelen küçük tabanlı uçan kaseleri sıcak ve soğuk farklı renk etkilerini hissedebilmek üzere birlikte görülmektedir. Sanatçı

sarı, kırmızı, turuncunun tonlarını oldukça çarpıcı bir şekilde kullanmıştır. Renk ve formlar oldukça dengeli görünmektedir. Çalışmalarını 1300 derecede pişirerek “yüksek pişirimli seramiğin kalitesi çok daha yüksek oluyor” ifadesini kullanmıştır. Sadeliğin mükemmelliğini form ve renklerine yansıtan sanatçı her rengin bir titreşimi olduğunu düşünerek farklı boyutlardaki her seramiğine farklı uygun bir renk kullanmıştır. Aynı formun farklı renklerdeki etkisinin hep farklı olduğunu düşünmektedir.

Görsel 1.108. *FUKAMI SUEHARU*

www.pinosy.com (erişim tarihi: 21.11.2018)

Görsel 1.108.’te sanatçı tek renk sır kullanmıştır ve formun hareketinden dolayı ışık almayan alanlar daha koyu renkte görülmektedir. Rengin ışısızlanmasıyla ilgili olan kalite kontrastına uygun bir seramik çalışmadır.

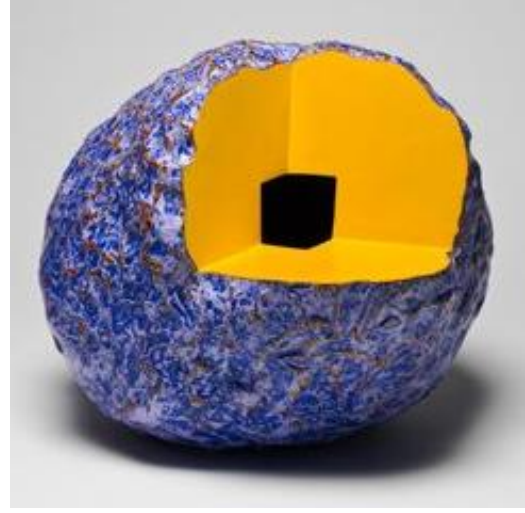
Görsel 1.109. *LIMOGES TAKIM*

www.royal-limoges.fr (erişim tarihi: 01.03.2019)

Görsel 1.109’da Royal Limoges porselen fabrikasının ürünü olan tabak, fincan takımı görülmektedir. Sade renkler ve çizgisel desenler kullanılmıştır.

Görsel 1.110. KEN PRICE
<https://arcscap.com>
 (erişim tarihi: 21.11.2018)

Görsel 1.111. KEN PRICE
<https://www.artdependence.com>
 (erişim tarihi: 21.11.2018)

Görsel 1.110. ve görsel 1.111.'de optik yanılsama etkileri görülmektedir. Özellikle siyah olan bölgelerde kare ve küp görüntüsü hissettirecek şekilde form tasarlanmıştır. Formlarda dikkat çeken diğer özellik ise tamamlayıcı kontrast renklerin kullanımıdır. Kırmızı ve yeşil, sarı ve mor özellikleri bakımından birbirlerini tamamladıkları için her iki çalışma aynı ışık şiddeti ile kendi içerisinde dengeli tonlarda kullanılmıştır.

Görsel 1.112. RON NAGLE
www.beatifuldecay.com
 (erişim tarihi: 24.01.2019)

Görsel 1.113. SADİ DİREN
www.seramikturkiye.net
 (erişim tarihi: 20.12.2018)

Görsel 1.112.'deki formda turuncuya yakın sarı ve mor renk kullanılmıştır. Sıcak rengin soğuk renk ile beraber kullanılması eserin etkisini güçlendirmiştir. Görsel 1.113. Türk seramik sanatının önemli isimlerinden olan Sadi Dören'in çalışmasıdır. Zıt renkler birbirlerinin tamamlayıcısı oldukları için renk ve form birbiri ile uyum içerisindedir.

Görsel 1.114. VERONICA HORLIK

<https://artaxis.org> (erişim tarihi: 20.12.2018)

Görsel 1.114.'de sıcak ve soğuk renkteki formlar bir arada sergilenmiştir. Formların yüzeyinde renklerin tonları kullanılmış ve beyaz renk ile uyum sağlanmıştır.

Görsel 1.115. MIEKE DE GROT

<https://adgallery.weebly.com> (erişim tarihi: 21.11.2018)

Görsel 1.115.'de ana renkler içeren sır çeşitleri kullanılmıştır. Form parçaları ayrı ayrı yapılmış olup üst üste konularak sergilenmiştir. Daire ve nokta öğelerinden oluşan, bej veya kahverengi olarak tercih edilen sıradan görülebilecek bir form, sıcak renklerle desteklenerek güçlenmiştir.

Görsel 1.116. BODIL MANZ

www.pulsceramics.com (erişim tarihi: 23.01.2019)

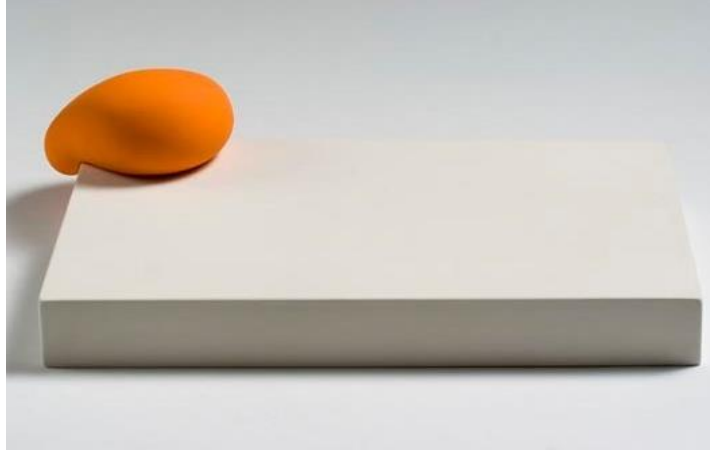
Görsel 1.116.'da yumurta kabuğu porseleninin ustalarından olan sanatçı form yüzeyinde ana renkleri kullanmıştır. Bu örnek yine basit bir formun kullanılan renklerle dikkat çekici hale gelmesine iyi bir örnektir. Formun beyaz yüzeylerinde porselenin ışık geçirgenliği ve zarıflığı dikkat çekmektedir.

Görsel 1.117. TAKARU KUWATA

https://paddle8.com (erişim tarihi: 20.12.2018)

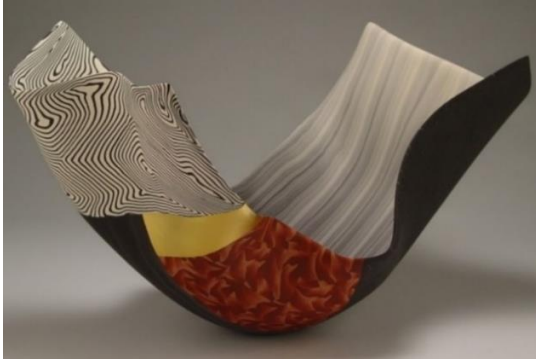
Görsel 1.117. sıcak-soğuk renklerin üst üste uygulanmasına ve akışkan sır yapısının kullanımına uygun bir örnektir. Form yüzeyinde sarı rengin üzerine kırmızı rengin karışması leke gibi görünüm sağlamıştır. Ayrıca küçük renkli noktasal eklemeler yüzeyde bir doku oluşturmuştur. Sıcak-soğuk, açık-koyu miktar kontrastlarının birlikte kullanıldığı görülen çalışmada renk ve diğer öğeler seramik forma biçim ve görsel algı açısından zenginlik katmaktadır.

Görsel 1.118. *SIGNE SCHJØTH*

www.ceramicsnow.org (erişim tarihi: 24.01.19)

Görsel 1.118.'deki formun ışık alan beyaz üst yüzeyi miktar kontrastına bir örnektir ve turuncu olan kısmının daha net görünmesine olanak sağlamaktadır. Işığın varlığı forma anlam katmıştır ve etkisini güçlendirmiştir.

Görsel 1.119. *THOMAS HOADLEY*

Görsel 1.120. *THOMAS HOADLEY*

www.thomashoadley.com (erişim tarihi: 24.01.2019)

Görsel 1.119. ve 1.120.'de sanatçı nerikomi tekniği ve renkli porselen çamuru kullanarak oluşturduğu formun içinden ve dışından teknik ve rengin kolayca algılanmasını sağlamıştır. Plaka tekniği ile basitçe oluşturulan renkli çamur yüzeylerinin nerikomi tekniğiyle hazırlanmış parçalarla birleştirilmesiyle oluşan dikdörtgen plakanın bir kalıp desteğiyle şekil alması oldukça hareketli ve etkili görünüme sahip bu eserleri meydana getirmiştir. Desen, renk ve form bir bütün olarak kendini göstermektedir.

Görsel 1.121. IAN ANDERSON
www.urbanoutfitters.com (erişim tarihi: 21.02.2019)

Görsel 1.121.’deki kupalarda açık renk kullanılmıştır. İşlevsel olarak kullanılan seramiklerde görsel sadelik ve hijyen açısından açık tonlarda renk tercih edildiğine sık rastlanmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. SERAMİK SANATINDA TEMEL SANAT ÖGELERİNİN KULLANIM YÖNTEMLERİ

2.1. Seramik sanatı ve temel sanat öğeleri

Seramik, “organik olmayan malzemelerin oluşturduğu bileşimlerin, çeşitli yöntemler ile şekil verildikten sonra, sırlanarak veya sırlanmayarak sertleşip dayanıklılık kazanmasına varacak kadar pişirilmesi bilim ve teknolojisidir (Arcasoy, 1983, s.1)”.

Çamurun ilk çağlardan günümüze dek yaşamımızda yer aldığı bilinmektedir. Yüzyıllar boyunca görsel ve işlevsel olarak insanlığa hizmet eden bu doğal malzemenin su ile karıştırılıp yoğurularak plastik kıvama gelmesiyle şekillendirilip kurutulup pişirilmesi işlemleri seramiği oluşturmaktadır. Çeşitli şekillendirme yöntemleriyle form kazanan pişmiş toprak yüzeyine sır, astar veya dekor gibi uygulamalar yapılabilir ve daha yüksek derecede tekrar pişirilerek dayanıklılığı artırılabilir.

Tarihte seramik ilk çıktığı günden bu yana ihtiyaç, kullanım, üretim ve işlevsellik ile ön planda olmuştur. Bu nedenle o dönemlerde seramik sanat olarak değerlendirilmekten uzak kalmıştır. Farklı toplumların değişen yaşam şekillerine, teknik olanaklar ve estetik değerlere göre günümüze kadar gelen seramik, çağdaş sanatlar arasında güçlü bir dal olarak yer almaya başlamıştır.

Seramik çok ayrıntı içermesine ve teknik yönünün çok kuvvetli olmasına rağmen, sanatın dili olan öge ve ilkelerle desteklenmediği sürece eksik kalacaktır. Tasarım ve formu ikinci planda tutup sadece seramik tekniklerini önemsemek, seramik sanatını ileri bir boyuta taşımayacaktır. Bir seramik sanatçısı hem seramiğin dilini, hem de sanatın dilini iyi bilmelidir. Bir ressam gibi yüzeye, bir heykeltıraş gibi forma hakim olması gereklidir. Diğer sanatlardan farklı olarak sanatçının sorumluluğu burada daha fazladır. Sanatçı seramiği yapmış olmak için yapmamalı, bilgi ve birikimlerini tasarım aşamasında gözden geçirerek nitelikli ve özgün sonuçlara ulaşabilme çabasında olmalıdır.

Temel sanat öğelerinin seramik sanatından örneklerle açıklandığı birinci bölümde, bu öğelerin hangi yöntemlerle seramiğe uygulanabileceğinden sadece isimlerinden bahsedilmiştir. Bu bölümde bu yöntemler anlatılacaktır ancak bazı öğelerde ortak kullanılan yöntemlerin anlatımı tekrara yol açabileceği düşünülerek bu yöntemler ikinci bölümde birlikte açıklanmaktadır.

1.2. Şekillendirme yöntemleri

Seramik sanatında gözenekli bünyeler ve gözeneksiz bünyeler vardır. Gözenekli bünyeler kırığı beyaz (akçini, şamotlu çini) ve kırığı renkli (kırmızı çamur, tuğla, kiremit, kum) olmak üzere ikiye ayrılır. Gözeneksiz bünyeler de kırığı beyaz (ince sertçini, porselen) ve kırığı renkli (sertçini) olarak ikiye ayrılır. (Arcasoy, 1983, s.4)

Çamur, plastik bir malzeme olarak istenilen yüzey ya da formun yapılabilirdiği ve farklı tekniklerin uygulanmasına elverişli bir malzemedir. Çamurların sağlıklı bir şekilde fırında pişebilmesi için şekil verilmeden önce mutlaka yoğurulması, içindeki hava kabarcıklarının çıkarılması gerekmektedir. Çamur, kullanılacak her şekillendirme yöntemi için uygun kıvama getirilmelidir.

1.2.1. Çimdik yöntemi

Görsel 2.1. Kübra Nur Haşcelikoğlu, Çimdik yönteminin uygulama aşamaları

En basit tekniklerden birisidir, uygulamak için bir alete gerek yoktur. Çalışmak için uygun kıvama getirilen bir çamur kütlesi alınır ve yuvarlanarak avuç içerisinde yerleştirilir, başparmak ile ortasına bastırılır. Avuç içinde desteklenen çamur, başparmak ve diğer iki parmak arasında eşit bir şekilde sıkıştırılıp çevrilerek form inceltir. Çimdiklenen çamurun çatlamaması için arada eller ıslatılabilir, yüzey kalınlığının homojen olmasına dikkat edilir.

Çimdikleme, parmak ve çamur arasındaki ilk temastır, ayrıca hiçbir araç ve gerece ihtiyaç duyulmadan yapılabilen en ilkel yöntemdir. Dolayısıyla çamura uygulanan her basınç ve hareket yüzeyde hissedilebileceğinden, dokunun çamura ilk transferi bu yöntemle yapılmaktadır.

Görsel 2.2. Kübra Nur Hasçelikoğlu,
İstanbul Tasarım Bienali, İKSV 2012,
“Çamurdan eskizler”

Görsel 2.3. Kübra Nur Hasçelikoğlu,
İstanbul Tasarım Bienali, İKSV 2012,
“Kusurluluk”

Görsel 2.2.’de İstanbul Tasarım Bienali’nde “Kusurluluk” konulu çalışılan, çimdik yöntemiyle şekillendirilen hızlı formlar, görsel 2.3.’de ise yine aynı konuda dairesel sütlükler görülmektedir. Bienal atölye sürecinde eskiz yapmadan çok kısa sürede seramik formlar ortaya konulması istendiği için yapılan bütün çalışmalarda plastik özelliği bakımından kırmızı çamur ve hızlı üretim bakımından çimdik yöntemi kullanılmıştır. Çimdik yöntemi temel sanat öğelerinden nokta, çizgi ve dokunun kullanımı için uygun yöntem olabilir. Tamamı el ve parmak dokunuşlarıyla oluşan bu yöntem parmak izlerini formda taşıması açısından özellikle dokuyu yüzeyde vurgulu hale getirmektedir.

1.2.2. Şerit (çubuk, fitil, sucuk) yöntemi

Görsel 2.4. Kübra Nur Hasçelikoğlu, Çubuk yönteminin uygulama aşamaları

En eski ve bilinen şekillendirme yöntemlerinden biridir. Plastik, yumuşak ve kurduğunda küçülmesi az olan çamur tercih edilmelidir. Çamur parmaklarla yuvarlanarak istenilen kalınlıkta şeritler haline getirilir. Çamur şeritlerin her yerinin aynı yumuşaklıkta olmasına dikkat edilir ve hazırlanan şeritlerin kurumasını önlemek için nemli ortamda muhafaza edilir. “Hazırlanan şeritler yine bir çamur taban üzerinde birbiri üzerinde döndürülerek yükseltilir. Bir bıçak yardımı ile üst üste gelecek kısımlar çizilmeli, sulandırılmış bir balçık ile yapıştırarak pekiştirilmelidir (Uzuner, 1994, s.11)”. İsteğe bağlı olarak çizgi dokularının yüzeyde korunabileceği gibi, iç ve dıştan çamuru sıvamak ta mümkün olabilir.

Görsel 2.5. Kübra Nur Hasçelikoğlu,
“Kalemlik”

Görsel 2.6. Kübra Nur Hasçelikoğlu,
“Matara”

Görsel 2.5.’de görülen silindirik formlar bu yöntemin en basit uygulamasına bir örnektir. Görsel 2.6.’daki çalışma ise ilkel pişirim yöntemiyle pişirilmiştir ve yüzeyindeki

Çizgiler daha belirgin hale gelmiştir. şerit yöntemi düz, kırık, eğri, kavisli, spiral gibi çizgi çeşitlerini çamurdan yapmaya olanak sağlamaktadır. Belli bir düzen içerisinde kullanılan çamurdan çizgi birimlerinin tekrarıyla ritim ilkesi yüzey ve formlarda kendisini gösterebilmektedir.

En ilkel yöntemlerden olan şerit yöntemi ile tercihe bağlı olarak çizgi ögesi meydana çıkarılabilir. Ayrıca yüzey dzleştirildiği takdirde diğer ögeleri kullanmak üzere bir zemin olarak tercih edilebilir.

1.2.3. Kalıba sıvama yöntemi

Bu yöntemi uygulamak için önce model yapılmalı ve kalıbı alınmalıdır. Plastik kıvamdaki çamur verilmek istenen şekle göre plaka, çubuk veya noktalar halinde kalıba basılmalı ve hava kalmamasına dikkat edilmelidir. Bu yöntemle birlikte renkli çamur kullanılarak çeşitli desenler yapılabilir. Kalıp yüzeyindeki çamur kalınlığının her bölgede aynı olmasına dikkat edilmelidir. Kalıbın içinde deri sertliğine gelen formun kenarları düzelterek çıkarılmalı ve rtuşlanmalıdır. Bu yöntem için alçı kalıba alternatif olarak herhangi kalıp görevi görebilecek bir nesne kullanılmak istenirse, çamurun altında ayırıcı olarak poşet gibi ince bir yüzey kullanılabilir.

Görsel 2.7. *Kübra Nur*
Hasçelikoğlu,

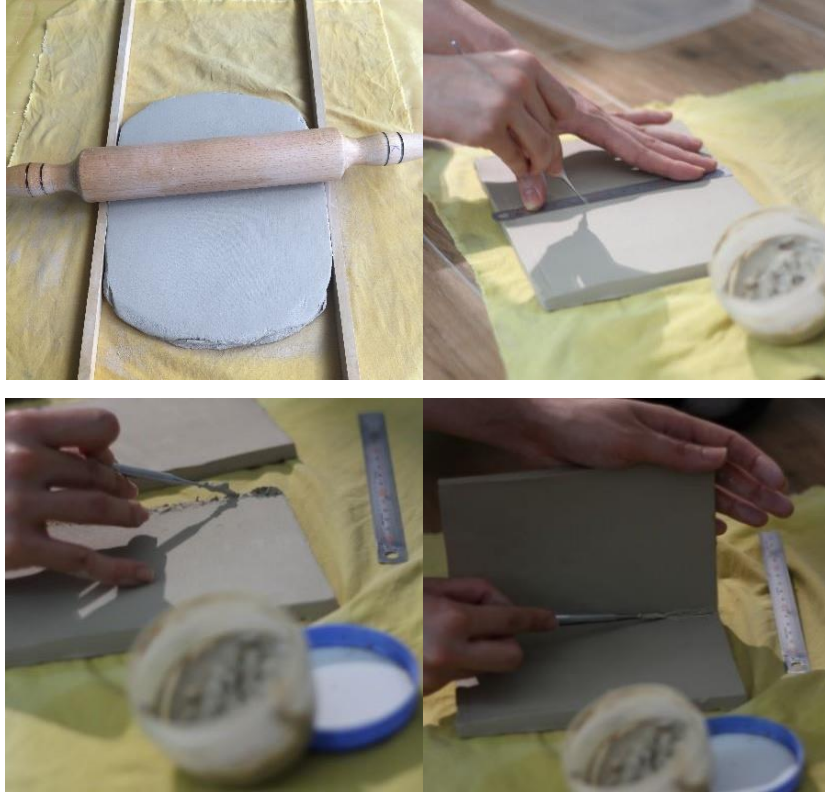
Görsel 2.8. *Kübra Nur*
Hasçelikoğlu,

Görsel 2.9. *Kübra Nur*
Hasçelikoğlu,

Görsel 2.7.'deki seramik çalışmada nokta ve spiral çizgi, görsel 2.8.'de düz ve dalgalı çizgi kullanılmıştır. Görsel 2.9.'da nokta ve çizgi biçimindeki çamurlar kalıp içinde birleştirilerek form oluşturulmuştur. Işık ve renk ögesi çalışmaların ilk yapım sürecinden sonlandırılmasına kadar olan bütün süreçte kullanılmaktadır. Bu yöntemle yapılan çalışmalarda formun i ve dış yüzeyine doku da uygulanabilir.

1.2.4. Plaka yöntemi

Görsel 2.10. Kübra Nur Haşçelikoğlu, Plaka yönteminin uygulama aşamaları

Seramik şekillendirmede iç boşluğu olan formlar oluşturmak için en çok kullanılan yöntemdir. İyice yoğurularak hava kabarcıkları giderilmiş çamur bir bez üzerinde merdane ve iki çıta yardımı ile istenilen kalınlıkta açılır. Tasarlanan formun şablonları kartondan hazırlanır, açılan plakalar üzerine konularak bıçak yardımıyla kesilir ve kenarlarına çapraz çizikler şeklinde çeltikler atılır. Deri sertliğindeki plakaların birleşecek kısımlarına balçık (barbotin) sürülerek parçalar sıkıca birbirine tutturulur ve iç kenarlarına ince çubuk şeklinde çamur sıvanarak bünye pekiştirilir. Formun dış yüzeyindeki kenarlar rötuş yapılarak düzeltilir, yavaş yavaş kurumaya bırakılır. Form yüzeyine istenildiği takdirde oyma, kazıma, iz çıkarma, baskı, ekleme veya dekor uygulanabilir. Çatlama olmaması için bütün yüzeylerde aynı çamur kullanılmasına ve sağlıklı yapıştırma yapılmasına dikkat edilmelidir.

Görsel 2.11. *Kübra Nur Hasçelikoğlu, "Evler"*

Plaka yöntemi bütün temel sanat öğelerinin kullanımı için uygun bir yöntemdir. Görsel 2.11.'de plaka yöntemiyle çalışılan seramik evlerde renk, doku ve leke öğeleri ön plana çıkmaktadır. Çamur plakalar üzerine fırça yardımı ile astar dekoru uygulanmıştır, astar sürülmemiş alanlarda ise dokular görülmektedir. Nokta, çizgi ve ışık öğelerini kullanmak da bu yöntem için mümkün olabilmektedir.

1.2.5. Tornada şekillendirme yöntemi

İlk çağlardan itibaren pek çok ilkel yöntemle çamurun döndürülerek şekillendirilmesiyle çalışıldığı bilinmektedir. Günümüzde kullanılan bir yöntem olan torna ile şekillendirme için ayakla ya da motorla dönen torna aracına gerek vardır. Yuvarlak formların yapımında kullanılan torna yöntemi için çamurun plastik olması ve iyi yoğurulması gerekmektedir. Su, sünger, sistire, tahta modelaj kalemleri, kesme teli ve ebeşuar kullanılan yardımcı gereçlerdir.

“Tornanın diskine hızla vurularak yapıştırılan çamur, iki el ile kavranarak, yalpa hareketi son bulana kadar, yükseltip indirilerek merkezlenir. Her form için ayrı ayrı yöntemler kullanılarak çamur inceltip şekil verilir (Uzuner, 1994, s.14)”. Şekillendirilen form biraz kuruduktan sonra ters bir şekilde tornaya sabitlenerek altına dip alma denen uygulama ile ayak yapılır. Tornada çamur şekillendirebilmek için önce torna çeken bir ustanın iyi izlenmesi ve gereken duyarlılıkla pratikler yapılması gelişmeye yardımcı olabilmektedir. Torna çeken her kişinin kendine özgü tekniği vardır, bu yöntemi kullanabilmek yetenek ama daha çok tecrübe gerektirmektedir.

Görsel 2.12. *Kübra Nur
Hasçelikoğlu*

Görsel 2.13. *Kübra Nur
Hasçelikoğlu*

Görsel 2.14. *Kübra Nur
Hasçelikoğlu*

Genellikle işlevsel formların oluşturulmasında tercih edilen geleneksel bir yöntem olan tornada çekilen formların kesilip yeniden yapıştırılmasıyla yeni artistik formlar üretilebileceği gibi tornayla şekillendirilen küçük formlarla tekrar edilecek dokulu yüzeyler de oluşturulabilir.

Çoğunlukla nokta ögesinin baskın olduğu bu yöntem dairesel formun deforme edilerek, kesilip eklenerek şekillendirilmesiyle farklı çalışmalara olanak sağlar. Yukarıdaki örneklerde torna yöntemiyle yapılmış formlar görülmektedir. Görsel 2.12.'de tabak, görsel 2.13.'de çaydanlık ve görsel 2.14.'de hayvan figürü yer almaktadır.

Torna yöntemi ile şekillendirilen bu dairesel formların yüzeylerine doku, leke, nokta ve çizgi öğeleri uygulanarak da çalışmalar çeşitlendirilebilir. Diğer yöntemlerde kullanıldığı gibi astarlarla ya da sırlayarak renklendirme ve farklı pişirim yöntemleriyle değişik etkiler oluşturulabilir.

1.2.6. Kütleden oyma yöntemi

Çamurdan ister geometrik bir şekil ister kabaca şekillendirilmiş bir form olsun, kütle halinden oyularak şekillendirilebilir. Tasarlanan lekesel eskiz kütlenin üzerine çizilir ve kütlenin içi bıçak ve benzeri aletler yardımıyla oyulmaya başlanır. İçi boşaltılan kütle modelaj kalemleri, sünger ve çeşitli dokunuşlarla düzeltilir. İstenilen form elde edildikten sonra rötuşu yapılarak kurumaya bırakılır.

Görsel 2.15. Kübra Nur Hasçelikoğlu, "Baykuş"

Görsel 2.15.'de kütleden oyularak şekillendirilen baykuş figürü leke, çizgi ve ışık ögesini yansıtmaktadır. Kütleden oyulan yüzeyler ışıksız ve daha derin görünmektedir. Bu yöntem nokta, doku, renk öğelerinin kullanımına da olanak vermektedir.

1.2.7. Döküm yöntemi

Genellikle endüstriyel amaçlı kullanılan bu yöntem, sanatsal seramik yapımında da sıkça kullanılmaktadır. Üretilcek form alçı tornada veya elde şekillendirilerek modellenir ve alçıdan kalıbı alınır. Tek veya birkaç parçadan oluşturulan alçı kalıp kurutulur ve temizlenir. Diğer yandan döküm için kullanılacak boza kıvamındaki çamur hazırlanır. Döküm çamuru süzgeçten geçirilerek kalıbın içine dökülür, birkaç dakika sonra kalıp çamuru çekeceği için biraz daha çamur ilave edilir. Kalıbın büyüklüğüne ve kalınlığına göre kalıbın içinde çamur belli bir süre bekletilir, alçının suyu emme özelliği ile çamur kalıbın içinde kalınlık alır. Formun et kalınlığı kontrol edilir ve döküm çamuru kalıbın içinden boşaltılır. Kalıp ters çevrilir ve kalıp ağzından hava alacak şekilde bir yere konulur, çamurun biraz kuruması beklenir. Sonra kalıbın içindeki formun ağız kısmı kesilerek düzeltilir, kalıbın içinden form çıkarılır, rötuşları yapılarak kurumaya bırakılır.

Görsel 2.16. Kübra Nur Hasçelikoğlu, "Renkli Şişeler"

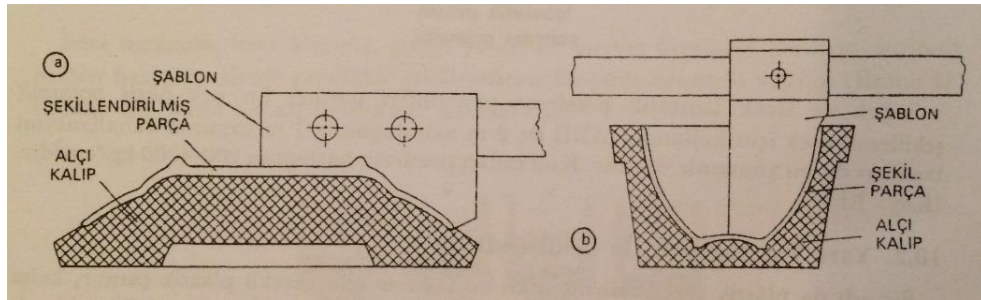

Görsel 2.17. Kübra Nur Hasçelikoğlu, "Deforme şişeler"

Görsel 2.16.'da döküm yöntemi ile çalışılan şişelere bisküvi pişiriminden sonra renkli sır uygulaması yapılmıştır. Görsel 2.17.'de görülen şişeler ise deforme edilip kalıp izleriyle beraber sunulmuştur. Döküm yöntemi ile üretilen formların yüzeylerine, farklı şekillendirme, dekor yöntemleri, sır ve çeşitli pişirim teknikleri ile birlikte bütün öğeler uygulanabilir. Döküm kalıbından aynı standartlarda ürün elde edilse de şekillendirme sonrası yapılacak doğru müdahalelerle form ve yüzeylerin görsel etkisi artırılabilir.

1.2.8. Şablon tornası yöntemi

Şablon tornası yöntemi daha çok seri üretim yapmaya uygun bir yöntemdir. Tabak, bardak, fincan, çanak gibi formların üretilmesinde kullanılmaktadır. Bu yöntemle üretim yapabilmek için alçı kalıp hazırlanır ve “plastik çamurun dönen alçı kalıpta şekillenebilmesi için ‘şablon’ denilen özel bıçaklar kullanılır (Arcasoy, 1983, s.68)”. İç sıvama ve dış sıvama olarak iki türlü uygulama şekli vardır. Otomatik dönen ve üretilecek formun iç veya dış yüzeyinin olduğu alçı kalıp ile şablon bıçağının arasında kalan çamurun belli bir kalınlıkta şekil almasıyla oluşan bir sistemdir.

Görsel 2.18. Dış sıvama ve iç sıvama ile şekillendirme
Seramik Teknolojisi (Ateş Arcasoy)

Dairesel formların şekillendirilmesinde kullanılan şablon tornası, küçük atölyelerin çok tercih etmedikleri bir yöntemdir. Şablon tornasından çıkan ürünlere sonradan müdahale edilerek öğeler kullanılabilir ve tasarımlar zenginleştirilebilir.

1.2.9. Pres yöntemi

Endüstriyel üretimde hızlı, kolay, standart ölçülerde üretilen çeşitli formlar, duvar karosu, yer karosu gibi ürünlerin seri olarak yapımında kullanılan bir yöntemdir.

“Bu yöntemde plastik çamur, alçı veya metal kalıplar arasında çeşitli presler ile basılarak şekillendirilir (Arcasoy, 1983, s.70)”. Kullanılan çamurun nem oranının düşük

olması sayesinde prestan çıkan ürün deforme olmadan kuruyabilir ve eşit ölçülerde ürünler elde edilebilir.

Görsel 2.19.'da pres yöntemiyle üretilmiş çeşitli formlar görülmektedir. Bu formların ortak özelliği hepsinin dairesel olması ve prestan kolay çıkabilmesi bakımından ters açılı taşınamasıdır.

Görsel 2.19. Döner ve sabit kafalı preslerle yapılan çeşitli formlar
Endüstriyel Seramikte Alçı ve Çamur Şekillendirme Yöntemleri (Müşteba Kundul)

Artistik seramik alanında çoğunlukla kullanılmayan bir yöntemdir ancak presle üretilmiş hazır karolar alınabilir ve yüzeyine nokta, çizgi, leke ve renk öğelerinin kullanılmasıyla yüzeysel tasarımlar, kompozisyonlar oluşturulabilir.

1.2.10. Renkli çamur ile şekillendirme yöntemleri

Renkli çamur elde etmek için renk veren oksitler ve farklı metal oksitlerden hazırlanan seramik boyaları kullanılabilir. “Bünyeleri uyuşan farklı çamurların veya kırığı beyaz olan çamurların renklendirilerek, kontrollü veya geliş güzel yoğurulup, hazırlanması ve şekillendirilmesi ile uygulanır (Uzuner, Tez 1994, s.19)”. Seramik boyaları % 1’den % 20’ye kadar farklı oranlarda çamurlara katılıp, çeşitli renkler elde edilmesini sağlar. Renkli çamurlarla şekillendirme yöntemi aşağıda açıklanan bazı teknikler dışında seramikte yeni arayışlara da elverişlidir.

Görsel 2.20. Seramik boyası ile hazırlanan renkli çamurlar

Görsel 2.21. Renkli çamurla şekillendirilen çubuklar

Görsel 2.22. Kübra Nur Hasçelikoğlu, "Porselen saksı"

Görsel 2.20’de metal oksitler belli oranlarda porselen çamuruna katılarak, alçı plaka üzerinde suyunun çekilmesi ve görsel 2.21.’de çubuklar halinde şekillendirilmiş halleri görülmektedir. Görsel 2.22.’de bu çamurlardan oluşturulan formda renk, çizgi, leke öğeleri kullanılmıştır. Özünde renk ögesini barındıran renkli çamurlar nokta, çizgi, leke, doku öğelerinin de uygulanmasına olanak verirler. Bu yöntemle çalışılırken seramik boyalarının çamurla homojen karıştırılmasına dikkat edilmelidir.

2.2.10.1. Mermer yöntemi

Mermer yöntemi farklı kaynaklarda agate ware, wedging, marbling isimlerinde karşımıza çıkabilmektedir. “İki ya da daha fazla renkli çamur bünyesinin üst üste konulup yoğrularak karıştırılması ile elde edilen çok renkli bünyenin, tornada ya da elde şekillendirilmesi sonucu oluşur. Renklendirilmiş sıvı çamur kullanarak da mermer görünümlü yüzeyler elde edilebilir (Uzuner, Tez 1998, s.56)”.

Mermer yöntemi üç şekilde uygulama yapmaya olanak verir; birincisi çamurların karıştırılarak yoğrulup torna çekilmesi, ikincisi renkli çamurların üst üste konularak dikey

kesilip birleştirilmesi veya kalıba sıvanması, üçüncüsü üst üste konulan çamurların çeşitli düzenlerle kesilip alçı kalıba yerleştirilip döküm çamuru kullanılarak şekillendirilmesiyle değişik formlar oluşturulmasıdır.

Karıştırılan renkli çamurların küçülme oranlarının birbirine yakın olması gerekmektedir. Bu uyum, kuruma veya pişme esnasındaki deformasyonları en aza indirecektir. Ayrıca tabakalar halinde üst üste konulup yoğrulan çamurlar arasında hava boşluğu kalmamasına dikkat edilmelidir. Bu yöntemle çalışmak çeşitli rastlantısal sonuçlar elde etmeye elverişli olduğu için birbirinden özgün ve etkili formlar oluşturmak oldukça keyifli olabilmektedir.

Görsel 2.23. Kübra Nur Hasçelikoğlu

Görsel 2.24. Kübra Nur Hasçelikoğlu

Görsel 2.23.'de form siyah ve beyaz çamurun yoğurularak tornada şekillendirilmesiyle, görsel 2.24.'de çanak renkli çamurların belirli düzenle alçı kalıba sıvanıp döküm çamuru dökülmesiyle oluşturulmuştur. Çizgi çeşitlerinin tamamına yakını mermer yöntemiyle ifade edilebilmektedir. En çok renk ögesini ön plana çıkaran bu yöntem ile leke ve nokta da kullanılabilir.

2.2.10.2. Mozaik yöntemi

Mozaik yöntemi lamination, neriage, nerikomi olarak çeşitli isimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Renkli çamurlardan yapılan plakaların kesilerek, tasarlanan kompozisyona bağlı dizilerek başka bir çamur plakaya gömülmesiyle ya da sıra sıra dizilen renkli çamur birimlerinin balçıkla birbirine yapıştırılmasıyla elde edilen bir uygulama yöntemidir. Çamurdan geometrik biçimlerin kesilip yine aynı şekilde yan yana balçıkla yapıştırılmasıyla oluşan yüzeyin kalıp içinde şekil alması lamination ya da neriage olarak adlandırılabilir. Mozaik yöntemini alçı kalıp içine uygulayarak çalışmak daha temiz, düzgün ve sağlıklı formlar üretilmesine yardımcı olabilmektedir.

Görsel 2.25. Kübra Nur Haşcelikoğlu

Görsel 2.26. Kübra Nur Haşcelikoğlu

Görsel 2.25. renkli çamur plakalarının üst üste yapıştırılarak blok haline gelmesini, görsel 2.26. bu bloktaki dilimler kesilerek oluşturulan takıları göstermektedir. Takıların yüzeyinde mozaik yöntemi sayesinde kendiliğinden renkli çizgiler ortaya çıkmıştır. Bu şekillendirmeyi mermer yönteminden ayıran özellik gelişigüzel olmayıp, yüzeyde kontrollü desenler oluşturma kaygısıdır. Bu yöntemle yapılan formlar çok hassas olduklarından çok yavaş ve dikkatli kurutma yapılmalıdır. Kuruyan form ince bir kazıma aletiyle rötuşlanırsa daha net ve güzel görünüme sahip olabilir. Renkli çamurların kullanıldığı diğer yöntemler gibi mozaik yönteminin de yeni keşiflere açık bir yönü daima olacaktır. Bu renkli çamur yöntemi ile form ve yüzeylerde renk, nokta, çizgi, leke öğeleri kullanılarak kompozisyonlar oluşturulabilir.

2.2.10.3. Binçiçek (millefiore) yöntemi

Binçiçek yöntemi, mozaik yöntemine benzeyen ve biraz farklı uygulama gerektiren bir renkli çamur ile şekillendirme yöntemidir. Cam sanatında önemli bir yeri olan millefiore olarak adlandırılan bu yöntem, renkli çamurlarla benzer etkiye sahip formların oluşturulmasında kullanılabilir.

Renkli çamurdan plakalar ve şeritler oluşturulur, tasarlanan desene göre renkli şeritler kesiti dairesel, üçgen, kare ya da serbest şekilde birbirine yapışık halde rulo gibi hazırlanır. Hazırlanan rulodan bıçak veya ince misina yardımıyla eşit kalınlıklarda ince dilimler kesilir. Uygun bir alçı kalıp içine kesilmiş dilimler yerleştirilir ve sıkıştırılır. Oluşturulmak istenen desene göre aralara çamurdan şeritler de konulabilir. Yapılan form kalıbın içinde kuruyana kadar bir süre bekletilir. Millefiore yöntemiyle şekillendirilmiş formlar hassas oldukları için, kalıbın üzeri naylonla örtülüp biraz delikler açıldığı takdirde, yavaş ve sağlıklı bir kuruma işlemi geçirmiş olur.

Görsel 2.27. *Kübra Nur Haşelikoğlu*

Görsel 2.27.’de seramik çalışmalarımdan binecek yöntemi ile oluşturulmuş çanak görölmektedir. Kırmızı amur, şamotlu çamur ve akini kullanılarak kalıp içinde şekillendirme yapılmıştır. Bu yöntem ile nokta, çizgi, leke ögeleri kullanılabilir ayrıca renkli çamur birimlerinin tekrarıyla formlarda ritim oluşturulabilir.

2.2.10.4. Inlay yöntemi

İngiliz ortaçağ karolarında inlay; mishima ve marquetry olarak adlandırılır. Çamur yüzeyindeki kesikler, ince çizgiler, girinti ya da oyukların farklı renkte kille doldurulmasıyla elde edilen bir yöntemdir. Yüzeyde atlama ve açılmalarla karşılaşmamak için dolgu çamurunun zeminle aynı çekme özelliğine sahip olması gerekir. Bunun için hazırlanan çamurun bir kısmına renklendirici katılır ve dolgu çamuru olarak kullanılabilir. Ayrıca amurun çekmesini önlemek amacıyla sulandırılmış alkol eklenebilir (Cosentino, 1997, s.48)

Inlay yöntemi iki şekilde uygulanabilir; birincisi çamur yüzeyinde oluşturulan girintiler, kesikler ya da desen oyuklarına yumuşak renkli çamurlar doldurulur, bir süre beklenildikten sonra deri sertliğindeki fazla çamur yüzeyden sistire yardımı ile kazınır. Girintilerde kalan renkli çamurlar ile desen ortaya çıkar. İkinci yol; plakadan kesilmiş ince, renkli çamurdan motifler bir zemine yerleştirilir, hafifçe nemlendirilir ve üzerine plaka konulur. Merdane yardımıyla yavaşça açılan plakanın içine renkli motifler yüzeye basınçla gömölürler. Her iki şekilde elde edilen çamur bir kalıbın üzerine veya içine yerleştirilerek şekil alması sağlanır.

Görsel 2.28. *Kübra Nur Hasçelikoğlu*

Görsel 2.28.'de inlay yöntemiyle çalışılan seramik yüzey görülmektedir. Yüzey renkli çamurdan ince plaka halinde kesilmiş üçgen şekiller üzerine çamur plaka konularak şekillendirilmiştir. Üçgen şekiller çamura gömülerek yüzeyle bütünleşmiş ve dayanıklılık kazanmıştır. Bu yöntem renk başta olmak üzere nokta, leke ve çizgi çeşitleri ile beraber tasarımı zenginleştirmeye açık bir yöntemdir. Bir ya da birkaç renkli çamur ile ögeler seramiğe değişik şekillerde uygulanabilir.

2.2.10.5. Ebru yöntemi

Seramik sanatında ebru yöntemi astarlar veya renklendirilmiş döküm çamurları ile uygulanabilir. Bu yöntem için puar, bız veya iğne kullanılmaktadır. Çamur nemliyken üzerine farklı renkteki çamurlar puar yardımıyla üst üste veya birbirine paralel bir şekilde dökülür. İğne uçlu bir gereçle çamur yüzeyinde dik açıyla ileri geri hareketler yapılarak yüzeyde ebru deseni oluşturulur. Temiz ve net görüntü oluşması için iğne uçlu gerecin ucu her defasında temizlenmelidir. Bu yöntem alçı kalıp veya alçı plaka üzerinde de aynı şekilde uygulanabilir. Ayrıca renkli plastik kıvamdaki çamurlar üst üste paralel bir şekilde sabitlenerek ince uçlu bir modelaj kalemıyla aşağı yukarı çizgisel hareketlerle bastırılarak yüzey üzerine ebru etkisi oluşturulabilir. Bu yüzeylerin kesilip kalıba basılması veya plaka yöntemi ile şekillendirilmesi de olasıdır.

Oldukça zarif sonuçlar elde edilen bu yöntem ile kontrollü çalışılmalıdır, ayrıca seçilen renkli çamurların kontrast olmasıyla etkileyici yüzeyler oluşabilir.

Görsel 2.29. *Oya Uzuner*

Görsel 2.29.'da sanatçının kırmızı çamur ve renklendirilmiş astarla ebru deseni uyguladığı yüzeyler görülmektedir. Soldaki yüzey çizgisel hareketlerle üç boyut etkisi kazanmıştır, sağdaki yüzey kavisli çizgi ve leke ögesini yansıtmaktadır. Her iki yüzeyde de renk ögesi dengeli bir şekilde kullanılmıştır. Ebru yönteminde hep var olan renk dışında sıklıkla zikzak, kavisli, spiral çizgi çeşitlerine ve leke ögesine rastlanabilir. Farklı renkte çamurlarla ve iğne uçlu gerecin değişik yönlerde hareket ettirilmesiyle özgün çalışmalar yapılabilir.

2.3. Dekor Yöntemleri

2.3.1. Astar dekorları

Dekor yöntemleri arasında önemli bir yere sahip olan astarlar aslında akıcı kıvamda, sulandırılmış seramik çamurlarıdır. İlk çağlardan günümüze kadar gelen astar dekorları halen sıklıkla kullanılan bir yöntemdir.

Doğada bulunan kırmızı çamurun sıvı hali, döküm çamuru gibi birbirleriyle ve sırlarla uyum sağlayan çamurlar astar olarak kullanılabilir. Ayrıca bu sıvı çamurların içine oksit ve boyalar karıştırılarak renkli astarlar elde edilebilir.

Astarlar pişirim esnasında sır gibi erimez, fakat sır ile kaplanabilirler. Seramik yönteminde akıcı astarlar “slip” koyu krem kıvamındaki astarlarsa “engobes” adıyla anılır. (Yılmabaşar, 1980, s.77)

Astar dekoru uygulanacak bisküvi pişirimi yapılmış ürünlerin nemli bir süngerle tozu alınmalıdır. Akıtma, daldırma, fırça, püskürtme, sgraffito, mishima ve puar

yöntemleriyle astarlar yüzeye uygulanabilir. Astar dekorları ve uygulama yöntemleri ile temel sanat öğelerinin hepsi kullanılabilir.

1.2.10.1. Akıtma yöntemi

Görsel 2.30. *Astar akıtma uygulaması*

www.veniceclayartists.com

Seramik çamuru deri sertliği kıvamına gelmeden önce üzerine astar akıtılarak uygulanan yöntemdir. Formun her yerinde eşit kalınlıkta astar yüzeyi elde etmek için hızlıca akıtma işlemi yapılmalıdır.

1.2.10.2. Daldırma yöntemi

Görsel 2.31. *Kübra Nur Hasçelikoğlu*

Seramik formun boyutuna göre fazlaca hazırlanan astar geniş ve derin bir kap içine konulur, Yüzeyi temizlenmiş form bu kabın içine daldırılır ve çıkarılır. Formun eşit kalınlıkta astar emmesi için formun ilk astara temas eden kısmından dışarı çıkarılmasına dikkat edilmelidir.

1.2.10.3. Fırça yöntemi

Görsel 2.32. Kübra Nur Haşcelikoğlu

Astarların renklerine göre tasarlanan bir dekor yapılacaksa, yüzeylerin boyutlarına göre fırça kalınlıkları seçilir ve fırçaya alınan astar tek yön hareketiyle yüzeye sürülür. Astar kıvamı yoğun değilse, bazen ikinci kat astar sürülerek yüzeyde istenilen astar kalınlığı elde edilir. Böyle çalışmalarda samur fırça kullanımı başarılı sonuç verebilir.

1.2.10.4. Püskürtme yöntemi

Görsel 2.33. Astarlama ve sırlama kabini

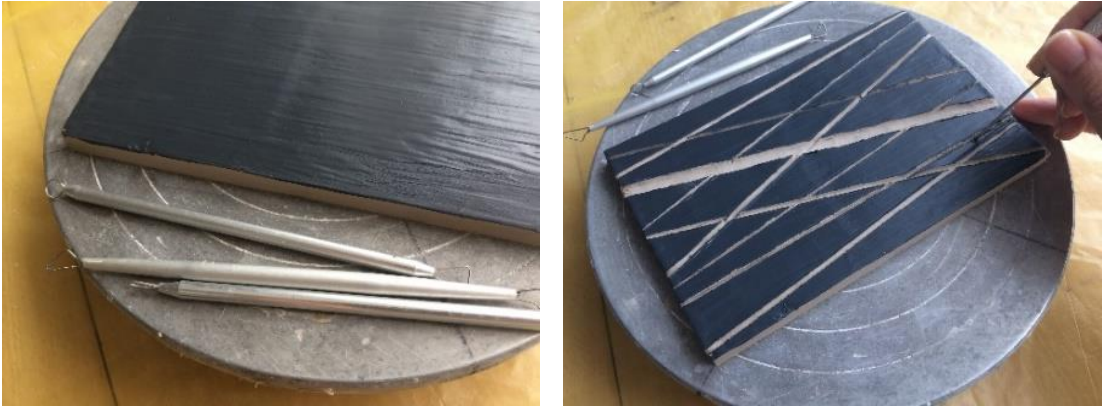
www.sheffield-pottery.com

Deri sertliğindeki seramik turnet üzerine konulur, döndürülür ve hazırlanan astar pistole yardımıyla seramiğin yüzeylerine püskürtülür. Seramiğin her tarafındaki astar eşit kalınlıkta olması için işlem sırasında turnet devamlı döndürülmelidir.

1.2.10.5. Sgraffito yöntemi

İtalyanca’da “kazıma” anlamına gelen sgraffito’yu uygulamak için sivri uçlu modelaj kalemlerine ve metal kazıma aletlerine ihtiyaç vardır. Deri sertliğindeki seramik üzerine daldırma, püskürtme veya fırça ile sürülen astarın, tasarlanan desen doğrultusunda kazınmasıyla oluşan bir yöntemdir.

Sgraffito yöntemi bir ya da birkaç astarın üst üste sürülüp değişik kalınlık ve derinliklerde yüzeyden kazınmasıyla uygulanabilir.

Görsel 2.34. Kübra Nur Hasçelikoğlu

Bu yöntemle renk ögesi ve çizgi çeşitlerinin tamamı kullanılabilir. Yüzeydeki seramiğin rengine göre kontrast renkte astarlar seçilirse daha etkili sonuçlar elde edilebilir. Öncelikle çizgi, sonra nokta, leke ve doku ögeleri de bu yöntemle kullanılabilir.

1.2.10.6. Mishima yöntemi

“Deri sertliğindeki seramik, aletle kazınarak derinleştirilir. Bütün derinlikler ve yüzey astarla doldurulur. Seramik elle tutulacak sertliğe gelince, çelik sistre ile üstte kalan astar kazınır. Birinci pişirimden sonra şeffaf veya yarı şeffaf sırla renkli ya da renksiz olarak sırlanır (Yılmabaşar, 1980, s.82)”.

Bu yöntem uygulama bakımından ‘inlay’ yöntemine benzemektedir. Mishima yönteminde alternatif olarak desenli mühürler kullanılabilir. Çamur üzerine bastırılmak suretiyle mühürdeki desenin yüzeye geçmesi kolaylık ve hızlilik açısından avantaj sağlar. Derinliklere doldurulacak astarın koyu kıvamlı olması çalışmayı olumlu etkiler.

Görsel 2.35. *Kübra Nur Hasçelikoğlu*

Görsel 2.35. çamuru kazıma, kazınan boşlukları astarla doldurma ve fazla astarı yüzeyden temizleme aşamalarıyla mishima yöntemini anlatmaktadır. Bu yöntem renk, nokta, çizgi leke öğelerinin kullanılması için uygundur.

1.2.10.7. Puar yöntemi

Çamur yaşken, puar adı verilen astar akıttıcı gereç ile çamur yüzeyine astar akıtılır. Hazırlanan astar koyu kıvamlı olursa veya astarın içine ortalama % 20 oranında şeffaf sır katılırsa daha kontrollü ve yüzeye iyi tutunan dekorlar elde edilir.

Görsel 2.36. *Kübra Nur Hasçelikoğlu, Akıtma dekoru duvar uygulaması ve detayı*

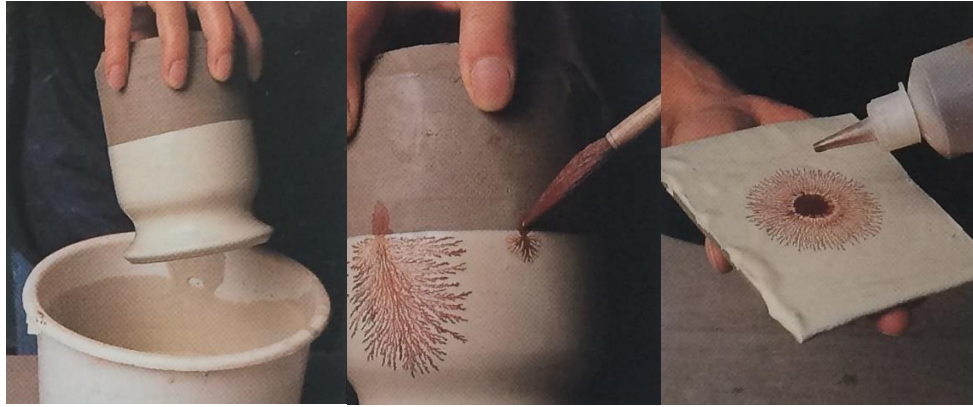
Görsel 2.36. akıtma yönteminin uygulandığı bir seramik çalışmadır. Renkli çamurdan puar ile akıtma yapılan birimler yaş çamur yüzeyine balçıkla yapıştırılmıştır. Bisküvi pişiriminden sonra az miktarda şeffaf sır uygulanmıştır ve birimler bir araya getirilerek kompozisyon oluşturulmuştur.

Puar yöntemi ile yüzeyde oluşan kabartmalar ışık-gölgeyle rölyef etkisi kazanır. Bu yöntem renk, doku, leke nokta ve çizgi öğelerinin kullanılmasına olanak verir. Akıtma yöntemini öğelerin seramiğe kattığı değerler ile geliştirmek mümkündür.

1.2.10.8. Mocha yöntemi

Bilinen ismiyle “mocha çayı” yaş astarla reaksiyona girerek, çalışma sonunda belirgin hale gelen yosun, eğrelti otu veya ağaç görüntüsü gibi organik desenler oluşturur. 1785’te İngiltere’de ortaya çıkan yöntem, ismini Arap kuvarzı, mocha taşının desenlerine benzerliğinden almıştır.

Mocha diğer tekniklerden farklı olarak deri sertliğindeki seramik formun astarlanıp, yüzeyine tütün suyu, terebentin, bekletilmiş şarap ya da bira içine renk oksiti eklenerek oluşturulmuş sıvının kullanıldığı bir yüzey dekor tekniğidir. (Cosentino, 1997, s.59)

Görsel .2.37. Mocha çayı ’nın uygulanma aşamaları
The Encyclopedia of Pottery Techniques (Peter Cosentino)

Görsel 2.37.’de görüldüğü gibi deri sertliğindeki form daldırma tekniği ile astarla kaplanır. Astarlı form yaşken form ters çevrilir ve yüzeyin kenarından karışıma daldırılmış fırça dokundurulur. Yüzey kenarından verilen çay ile büyüleyici desenler oluşmaya devam eder. Düz yüzeylere uygulanan mocha çayı, yeni astarlanmış yüzeye puar yardımıyla damlatılmaktadır. Uygulama noktasından uzaklaşan göz şekline benzeyen desenler elde edilebilir. Bu yöntem ile çeşitli renklerde çizgi çeşitleri çalışılabilir ve yöntemin uygulama şekline göre değişik dokular elde edilebilir.

2.3.2. Kazıma yöntemi

Görsel 2.38. *Kübra Nur Hasçelikoğlu*

Döküm yöntemiyle, tornayla ya da elle şekillendirme yöntemlerinden herhangi biriyle şekillendirilen form deri sertliğine geldiğinde, yüzeyine keskin uçlu metal gereçler kullanılarak kazıma yapılabilir. Formun gereğinden fazla kuru veya yaş olması kazıma sırasında deformasyonlara neden olabilir. Ayrıca temiz çalışabilmek için kazınacak desenin biçimine uygun madeni gereçler seçilmelidir.

Görsel 2.39. *Kübra Nur Hasçelikoğlu*

Görsel 2.38.'de kazımayla oluşturulan bir figür, yanında kalıbı yani negatifi, görsel 2.39.'da ön yüzünde nokta, arka yüzünde çizgi kazınan seramik çaydanlık görülmektedir. Kazıma yöntemi düz, eğri, diagonal, kavisli, kırık çizgi çeşitlerinin kullanımı için en uygun yöntemlerden birisidir. Kazımanın derinliğine göre ışık, yüzeyde açık-koyu gölge etkileri yaratabilir. Noktasal kazımlar ile dokular oluşturulabilir.

2.3.3. Oyma yöntemi (ajur)

“Ajur, 18.yüzyıl boyunca yapılmış seramiklerin pek çoğunda sık sık kullanılmış kafes gibi oymalı (işlemeli-gözenekli), farklı büyüklüklerde delikli olarak hazırlanan süslemelere verilen addır (Ayta, 2016, s.24)”.

Seramik çamurundan şekillendirilmiş formlar deri sertliğine geldiğinde çeşitli kesici aletlerle oyularak tasarlanan delikli yüzeyler oluşturulur. Sonrasında modelaj kalemleri ve süngerle oyuntuların rötuşu yapılır. Üzerinde çalışılan formun yeterince kurumaması ya da deri sertliğinden daha kuru olması, oyma işlemi yapılırken deformasyona neden olacağından oyma yöntemi için en uygun kıvam ayarlanmalıdır.

Görsel 2.40. *Oya Uzuner*

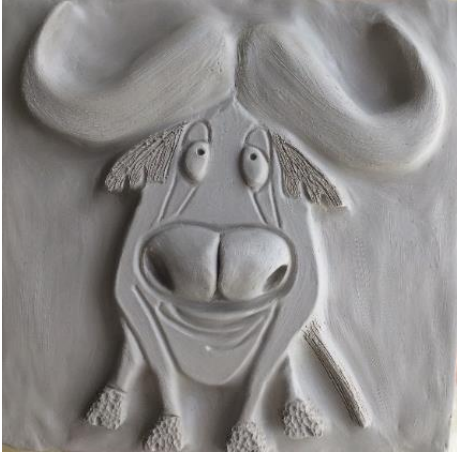
www.galerisoyut.com.tr

Görsel 2.40.'da sanatçı porselen çamuruyla döküm yaptığı formu, ajur yöntemi ile şekillendirmiştir. Işıkla etkileşime giren, bu hassas ve estetik formlar ajur uygulamasıyla derinlik ve rölyef etkisi kazanmıştır. Elle şekillendirilmiş formların yanı sıra çoğunlukla döküm yöntemi ile üretilmiş formların üzerinde çalışılan ajur yöntemi nokta, çizgi ve geometrik desenler oymak için kullanılan bir yöntem olabilir. Bu yöntemle form üzerine küçük noktasal deliklerin işlenmesiyle yüzeyde dokulu görünüm elde edilebilir. Bu yöntemle yapılmış formlara yansıyan ışık ve oluşan gölge formun görsel etkisini güçlendirebilmektedir.

2.3.4. Parça ekleme (aplikasyon) yöntemi

Şekillendirilmesi yapılmış formun deri sertliğine gelmesi beklenir. Aynı zamanda forma eklenecek parçalar plaka, çubuk ya da alçı kalıp ile elde edilir ve hazırlanan parçalar da deri sertliğine geldiğinde ana form üzerine ekleme yapılır. Yapıştırıcı malzeme olarak balçık (barbotin) kullanılır. Eklenen parçalar forma yapıştıktan sonra

biraz balçığın kuruması beklenir ve sonrasında taşan balçıklara rötuş yapılır. Yalın halde olan form ya da yüzey üzerine yapılan eklemelerden sonra çalışma bambaşka bir anlatım ve etkiye sahip olabilmektedir.

Görsel 2.41. Kübra Nur Hasçelikoğlu

Görsel 2.42. Kübra Nur Hasçelikoğlu

Parça ekleme yöntemi ile nokta, çizgi, doku, leke, renk öğeleri kullanılabilir ve çeşitli denemelerle özgün formlar ortaya çıkarılabilir. Işık-gölge etkisiyle de eklenen parçaların boyut etkisi güçlenir. Görsel 2.41.'de çamur yüzeyine yapılan eklemeler boğa figürünü ortaya çıkarmıştır. Deniz kabuğu bastırılarak şekillendirilen çamur birimleri plakaya eklenerek görsel 2.42.'deki yüzeyi oluşturmuş ve doku ögesini ön plana çıkarmıştır.

2.3.5. İz çıkarma yöntemi

İz çıkarma yöntemi; seramik yüzey ya da formlar şekillendirildikten sonra deri sertliğine getirilip, üzerlerine çeşitli malzeme ve gereçlerin bastırılması suretiyle oluşturulan dekor yöntemidir.

Çamur yüzeyinde iz çıkarmak için çeşitli bitkiler, yapraklar, kuru dallar, tahta parçaları, dokulu taş parçacıkları, deniz kabukları, kumaş ve örgü dokuları, halat, zincir, çeşitli dişli taraklar kullanılabilir. Ayrıca pişmiş toprak, alçı, tahta, metal, plastik gibi malzemelerden yapılmış, üzerlerine değişik desenler kazınmış izleme ruletleri ile birbirinden özgün kalıcı gereçler oluşturulabilir. (Ayta, 2016, s.16)

Görsel 2.43. *Kübra Nur Hasçelikoğlu*

Görsel 2.43.'de seramik tabak üzerine çeşitli yaprak dokularının bastırılmasıyla birlikte iz çıkarma yöntemi uygulanmıştır. Bu yöntem en çok doku ögesinin kullanımı için uygundur. İz çıkarmaya yardımcı olan mühür gibi çeşitli gereçler ile nokta, çizgi öğeleri de kullanılabilir. Işık ögesi bu yöntemle oluşturulan çalışmaların derinlik etkisi artırarak yüzey ve formlara estetik yönde katkılar sağlamaktadır.

2.3.6. Sıraltı dekor yöntemi

“Sıraltı dekorları sırlanmamış, bisküvi pişirimi yapılmış ya da yaş çamurlar üzerine sıraltı boyalarıyla, oksitlerle veya astarlarla yapılan dekorlardır (Sevim, 2015, s.27)”.

Sıraltı boyama için bisküvi pişirimi yapılmış seramiklerin üzerinden varsa çapaklar ve tozlar temizlenir. Önceden tasarlanmış olan desen hatları yüzeye geçirilir veya serbest dekor yapılabilir. Diğer yanda kullanılacak sıraltı boyalar su ile karıştırılarak homojen kıvama getirilir, fırçanın yüzeye yapışmadan kolay hareket edebilmesi için biraz medium eklenir. Hazırlanan boyalar ve farklı kalınlıklardaki fırçalarla bu yöntem uygulanabilir.

Sıraltında kullanılan boyaların pürüzsüz uygulanması ve yüzeye yapışması için içerisine gliserin ya da koyu demlenmiş çay konulabilir. Bu dekor yöntemi kauçuk mühürler, transferler, şablonlar, tekrarlı desenler için kullanılabilir. Sıraltı boyalar bazen de pudra halinde kullanılırlar, iki sır katmanı arasında bırakılabilir ya da kille karıştırılarak yüzeyden akıtılarak uygulanırlar. (Simpson, Kitto, Sodeoka,1979, s.65)

Görsel 2.44. *Kübra Nur Hasçelikoğlu, Dört mevsim*

Görsel 2.44.'de sıraltı dekor yönteminin uygulandığı vazolar görülmektedir. Sıraltı boylarıyla çalışılmış yüzey üzerine şeffaf sır ile sırlama yapıldığında sır tabakası altında kalan boyalar daha canlı, net, parlak ve derinlikli görünüme sahip olabilirler. Kullanılan şeffaf sırn bileşikleri, renk ve tonları üzerinde etkilidir, sıraltı uygulanmış yüzeydeki renklerin bozulmaması için genellikle pistole ile sırlama yöntemi kullanılabilir.

Sıraltı dekor yöntemi nokta, çizgi, leke, renk öğelerinin kullanımına olanak sağlamaktadır. Çalışılan desenler fırça darbeleriyle formun yüzeyinde doku ve rölyef etkisi oluşturmaktadır. Renklerin tonunu açmak için sıraltı boyların içine bünyede kullanılan çamurdan biraz eklenebilir.

2.3.7. Sırıçi (Mayolika) dekor yöntemi

Pigment asıllı sıırıçi boylarla yapılan dekor yöntemidir. Kırmızı çamurun üzerine yapılan dekor uygulamalarının kırmızı çamurun koyu bünye renginden dolayı görünmemesi nedeniyle, dekor yapılacak bu ürünlerin üzeri beyaz sır ile kaplanmıştır.

Mayolika dekor yöntemi uygulama esnasında yapılan dekor hatalarını düzeltmeye olanak vermediğinden yapılması zordur ve kişisel el becerisi gerektirir. Bu dekorun yapıldığı ürünler uygun sıcaklıkta gelişen şeffaf sır ile sırlanır.

Görsel 2.45. *Mayolika tekniği*

www.ceramicartsnetwork.org

Sırıçi dekor yöntemi renk, leke, tasarıma bağlı olarak nokta ve çizgi çeşitlerini çalışmaya uygun bir yöntemdir. Renklerin suluboya resim etkisi oluşturabilecek tarzda kullanılması bu tekniği ayrıcalıklı gösterebilir.

2.3.8. Sırüstü dekor yöntemi

Sırlanmış, pişirilmiş form veya karo gibi yüzeylerin üzeri temizlenir. Toz halinde bulunan sırüstü boylardan gerektiği kadar alınır içine medyum katılıp karıştırılarak

homojen bir kıvama getirilir. Kıvamın koyu olduğu düşünülürse, çok az miktarda su ilave edilebilir. Çeşitli kalınlıktaki dekor fırçalarıyla yüzey üzerine dekor yapılabilir, hata yapılması halinde yüzey temizlenip tekrar dekor uygulanabilir.

Sır üstü boyalar zengin renk skalasına sahiptirler ve 600 °C-800 °C aralığında pişirilerek yüzeyde oluşabilirler. Hazır sırüstü boyalar üretici firmalardan alınabildiği gibi seramik pigmentleri ve ergitici malzemenin belli oranlarda karıştırılıp öğütülmesiyle de elde edilebilirler.

Sırüstü boyaların oluşması için oksidasyonlu atmosfere ihtiyacı vardır, dolayısıyla elektrikli fırın gereklidir. Sırüstü boyaların tam derecelerine göre pişirilmemesi rengin değişmesine, uçmasına neden olur. (Yılmabaşar, 1980, s.93)

Metal görünümündeki lüster sırlar, mat ve parlak altın yaldız da sırüstü dekor yönteminde kullanılabilir. Serigrafi baskı ve dekal tekniği sırlanmış yüzeye uygulanması bakımından, sırüstü boyalarla kullanılabilir.

Görsel 2.46. Kübra Nur Hasçelikoğlu

Görsel 2.46.'da sırüstü dekor çalışmalarda öğelerin kullanıldığı örnekler sunulmuştur. Üsteki tabaklarda fırçayla yüzeye çizgi ve nokta ögesi uygulaması görülmektedir. Altındaki tabaklarda nokta, leke ve renk ögesi ifade edilmektedir. Pistole ile sırlama yapılmıştır ve degrade renk geçişleri sağlanmıştır. Sırüstü dekor yöntemi, seramik yüzeylerde öğelerin kullanımı için elverişli bir yöntemdir.

2.4. Sır ve Sırlama yöntemleri

Seramikte “sır” olarak adlandırılan madde, seramik çamurunu ince bir tabaka şeklinde kaplayarak onun üzerinde eriyen cam veya camsı bir oluşumdur. (Arcasoy, 1983, s.162)

Seramik sırlarını hazırlarken, sır reçetesindeki hammaddelerin belirtilen oranlara göre doğru tartımı yapılmalıdır. Sır öğütmek için çoğunlukla kullanılan bilyalı değirmenler temiz olmalı ve öğütme süresi sırnın homojen bir kıvama ulaşması için iyi ayarlanmalıdır. Bisküvi pişirimi yapılmış seramiğin yüzeyindeki tozlar silinmeli ve seramiğin yapısına, şekline göre sır uygulama yöntemlerinden biri seçilerek seramiğin yüzeyi uygun kalınlıkta sırla kaplanmalıdır. Seramiğin fırın zeminine temas edecek ayak kısımları temizlenmeli ve parmak izi kalmamasına dikkat edilmelidir. Sırın oluşması için gerekli olan sıcaklık derecesinde pişirim yapılmalıdır.

Sırların renklendirilmesinde kullanılan bazı oksitler vardır. Bakır oksit, demir oksit, kobalt oksit, krom oksit, mangan dioksit, nikel oksit, kalay dioksit, zirkon dioksit, antimon oksit, titan dioksit gibi oksitlerle sırlar renklendirilebilir.

Seramik yapılış tekniklerine göre sırlama yöntemleri şunlardır;

- Fırça ile sırlama
- Pistole ile sırlama
- Daldırma ile sırlama
- Akıtma ile sırlama
- Eleyerek sırlama

Temel sanat öğelerinden doku ve rengin ön planda olduğu artistik sırlardan bazıları aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir. Bu sırlardaki rastlantısal sonuçlardan, sırnın bir özelliği gibi faydalanılabilir.

2.4.1. Mat sırlar

Seramik ürünün yüzeyini parlamayan bir sır tabakası ile kaplayan genellikle örtücü özellik gösteren ve ürünün kalitesini arttırıcı özellikteki sırlardır.

Saydam ve parlak bir sıra matlaştırıcı hammadde katıp öğüterek mat sır elde edilebilir. Mat sırlar pişirim rengi koyu olan ve ucuz hammadde ile üretilen seramiklerin üzerini örtücü bir renkle kaplayarak alttaki çamurun rengini kamufle eder.

Mat sırların kullanışlı bir diğer yönü ise akıcı olmamalarıdır. Bu özelliği ile akıcı sırların altında akmayı yavaşlatıcı, kontrol altında tutucu bir özellik gösterirler. Işığı yansıtmayan mat sırlar yüzeydeki hataları belli edeceği için sır uygulanırken dikkatli olunmalıdır. (Arcasoy, 1983, s.226)

Mat sır türlerinin fazla olması nedeniyle renk ögesinin bütün çeşitlerinin uygulaması yapılabilir.

2.4.2. Krakle sırlar

Seramik çamurları ile onları örten sırlar arasındaki genleşme katsayılarının uyumsuzluğundan doğan, artistik kullanım amacıyla geliştirilen farklı kalınlıklardaki kılcal sır çatlamalarına krakle sır adı verilir. (Ayta, 2016, s.84)

Krakle sırlar bisküvi yüzeye sırn kalın bir şekilde sürülüp pişirilmesiyle, sır pişiriminden çıkan ürünlerin hızla soğutulmasıyla, fırından çıkan sırlanmış ürünün sıcakken suya daldırılmasıyla veya belli bölgelerinin ıslatılmasıyla oluşabilmektedirler.

Sır çatlaklarını belirginleştirme açısından, çatlakların araları çini mürekkebi, is ya da pas ile renklendirilebilir. Böylece çatlaklar daha görünür hale gelebilirler. Parlak ve mat görünümlü krakle sırların haricinde, çatlama aralıklarının geniş ve derinlikli olduğu “deri kraklesi” olarak adlandırılan sırlar da vardır. (Arcasoy, 1983, s.231)

Farklı kalınlıklardaki çatlaklarıyla çizgi ögesini vurgulayan krakle sırlar yüzeyde oluşan doku ve kontrast renk görünümleriyle estetik değeri yüksek anlatımlara olanak sunabilmektedirler.

2.4.3. Toplanmalı sırlar

Artistik kullanım amaçlı toplanmalı sırlar pişme sırasında küçük-büyük adacıklar şeklinde çekilerek, yüzeyde damarlar gibi, alttaki sır veya çamur görülmesini sağlayacak şekilde toplanan sırlardır. Bu ayrışan sırların yüzey gerilimi ile doğrudan ilişkisi olabilmektedir.

Toplanmalı sırların oluşmasında rol oynayan diğer etmenler; alttaki çamurun gözenekli yapısı, ara tabaka oluşum yeteneği, fırının içindeki atmosfer, sırlamanın uygulama şekli ve sır pişirimi fırınında uygulanan sıcaklık artış hızıdır.

Artistik sırların yüzeye kalın sürülmeleri ile istenilen dokular etkili bir şekilde ortaya çıkmaktadırlar. (Arcasoy, 1983, s.232) Ayrıca toplanmalı sırlar üzerine uygulandığı seramik formun yatay veya dikey durumda olmalarıyla ilgili değişiklik gösterebilirler.

Toplanmalı sırlar doku, renk, nokta ve leke öğelerinin kullanımı için uygundur. Sır ve uygulanan yüzey renginin kontrast olması daha çekici görünümlere olanak sağlayabilmektedir.

2.4.4. Kristal sırlar

Görsel etkisi yüksek olan kristal sırlar çoğunlukla dikey seramik formlarda kendilerini daha iyi ifade ederler. Artistik amaçlı kullanılan sırların içinde önemli bir değere sahiptirler çünkü düz yüzeylerde dahi elde edilmesi zor olan kristal sırların üç boyutlu formlarda uygulanması ve başarıya ulaşması daha da zordur. Bu yüzden artistik sır kapsamında kendine özgü niteliği olan çalışmalarda kullanılmalıdır.

Kristal sırlar yüzeyde kırçılı demetler şeklinde meydana gelirler. Bu demetlerin en ufak parçasına “nüve” denilir ve bu nüveler erimiş durumdaki sır içinde bir araya gelerek daha büyük kristal yapıları meydana getirirler.

Kristaller göz alıcı ve cazibeli görünümleri sayesinde görsel algılayıcıları etkilemeyi çoğunlukla başarır. En güzel görünümlü kristal sırlar porselen çamuru yüzeyinde, akışkanlığı yüksek olan sırlarla uygulama yapılanlardır. Kristallerin oluşmasındaki en önemli etken pişirim olduğu için, fırın sıcaklığı değerinin yükseltilip alçaltılmasıyla değişik efektlerde kristaller oluşturulabilir.

Maliyeti yüksek olan kristal sırlar pistole ile sırlanmaya daha uygundur. Bu sırların akıcı olması nedeniyle formun üst tarafı, alt tarafına göre daha kalın sırlanmayı gerektirebilir. Uygulanan sır tabakasının en uygun kalınlığı ortalama 3mm olabilir ve pişirim sıcaklığı 1280-1300° C’ye ayarlanabilir. (Genç, 2013, s.162-177)

Kristal sırlar çizgi, nokta, renk, leke, doku öğelerinin kullanımı için uygun bir sır çeşidi olabilir ve uygulandıkları yüzeyde görkemli duruş sergileyebilirler.

2.4.5. Aventürin sırlar

İsmiini aventürin minarellerinden almış olan bu sırlar oldukça etkileyici görünümlere sahip ve ışık altında metalik pırıltılar şeklinde ışıldayan bir kristal sır türüdür. Bu sırlarda oluşan kristaller sırn bünyesinde gömülü bir şekilde meydana gelir. Aventürin kristallerinin çoğaltılması için, pişirim sonrası soğuma oldukça yavaş olmalıdır. (Genç, 2013, s.147)

Seramiklerde özgün renk ve dokular, ışıltılı görünümler, görsel etkisi güçlü leke, nokta ve çizgi görüntüleri oluşturmak amacıyla aventürin sır oluşumları kullanılabilir.

Aventürin sır oluşturabilmek için; kalsine, boraks ve kvartzdan elde edilen bir temel sır üretilir ve bu sır Fe_2O_3 ilavesiyle doyurulur. Sırın çökmesini ve sırlı yüzey üzerinden ayrışmasını önlemek için, az miktarda plastik kil veya bentonit ilavesi eklenebilir. (Arcasoy, 1983, s.235)

2.4.6. Kül sırları

Kül; genellikle organik maddelerin yanmasıyla meydana gelen maden tuzları olarak tanımlanabilir. Küllerin içeriği, fındık ve ceviz kabuğu, ayçiçeği, zeytin, mısır, saman, çay gibi yanan maddelerin çeşidine göre değişiklik gösterir. Bu küllerin kimyasal analizlerine göre inceleme yapılır ve bileşimlerdeki oksitler bulunur.

Kül sırları; yakılan organik maddenin yapısına, beraber kullanıldığı sırn içeriğindeki hammaddelere ve fırın içi sıcaklığa göre çeşitlilik gösterir. Pişirim esnasında 1170°C'ye gelen sıcaklık ile külün bileşimindeki alkali oksitler, kilin içindeki silis ile birleşerek sır oluştururlar. Bu sırlar seramik yüzeylerde koruyucu, sağlam, camsı bir tabaka ortaya çıkarırlar. (Genç, 2013, s.126)

Kül sırlarının kullanıldığı seramik yüzeyler, özgün renk ve dokuya sahiptirler, pişirim sonunda rastlantısal olarak meydana gelen noktasal ve çizgisel lekeler ise estetik açıdan önem taşırlar.

2.4.7. Redüksiyon sırları

Redüksiyon sırları renk sağlayıcı oksitlerin indirgen pişirim esnasında değer değiştirmesi ile meydana gelen çeşitli niteliklerdeki renkleri oluşturmak amacıyla kullanılan sırlardır.

Redüksiyon yöntemi ile elde edilen sırlar özelliklerine göre lüsterli, raku, seledon sırları ve Çin kırmızısı olarak kendi aralarında sınıflandırılabilirler.

2.4.7.1. Lüsterli sırlar

Lüsterli sırlar sedefli, pırıltılı ve renkli yüzeyleri oluşturmada kullanılırlar. Lüsterin çekiciliği yanardöner metalik ışıltısından ileri gelir. Yeterli ve doğru ışık kullanımıyla beraber görsel etkisi daha da güçlenir. Bu ayırıcı özelliği ile lüster, seramiğe hareket derinliği kazandırır.

Lüsterler fırın ortamına bağlı olarak indirgen ortam lüsterleri ve yükseltgen ortam lüsterleri olarak ayrılabilirler. Yani fırın içinde biri dumanlı veya gazlı ortam sağlayarak, diğeri ise oksijenli doğal ortam sağlayarak oluşabilirler.

Seramik yüzeylerde lüster oluşturmak için pişirim esnasında lüsteri meydana getirecek renk pigmentlerini, metale indirgemek gerekmektedir. Lüsterlerin hazırlanmasında kullanılan hammadde ve kimyasallar kadar, lüsterli sırların uygulaması ve pişirim yöntemleri de oldukça önemlidir. (Çizer, 2010, s.11 ve 115)

2.4.7.2. Raku sırları

Raku sırlarında renklendirici oksitler aktif olarak sırların yapısına karışırlar. Gümüş nitrat ve bakır klorürden lüstere benzeyen pırıltılı görünümler, bakır karbonatan derin bir kırmızı ve metalik altın görünümü elde edilir. Demir oksit ile kirli sarının pastel tonlarından, oksit katkısı arttıkça amber tonları ve kırmızımsı kahverengiler oluşur. Kalay oksit ise matlaştırıcı etkisiyle, sırlanan yüzeye ipeksi bir görünüm kazandırır. (Yoleri, 2008, s.35)

Raku sırlarıyla yapılan çalışmalar, temel sanat öğelerinin yüzey üzerine etkileri bakımından farklı nitelikler ortaya koyarlar.

2.4.7.3. Seledon sirları

10 -14. yüzyıllar arasında Uzakdoğu'da sıklıkla kullanılan seledon sirları adını, 18. yüzyılda Celadon isimli bir çobanın giysilerindeki yeşil renginden almıştır.

Seladon sirlarının renkleri gri-yeşilden, sarı-yeşile varıncaya kadar değişiklik gösterir ve böylece yeşil rengin birçok değişik tonu elde edilir. Bu renklerin oluşumu üzerinde redüksiyon, sıran bileşiminde bulunan demir, krom kalay, titan ve nikel bileşikleri etken rol oynarlar. (Arcasoy, 1983, s.238)

2.4.7.4. Çin kırmızısı

İlk kez Çin'liler tarafından porselene uygulanan bu sır, indirgen atmosferde bakır oksit ile kırmızı rengin oluşması yönüyle enteresandır. Çin kırmızısı sirların bileşimindeki bakır oksidin, sırdaki miktarı arttıkça kırmızı renk değişir ve giderek yeşile dönüşür. Bakır oksit hammaddesiyle kırmızı rengin elde edilmesinde, kullanılacak pişirme yöntemi etkili olabilmektedir. Çin kırmızısı sirların gelişebilmesi için gerekli sıcaklık aralığı oldukça geniştir. Ancak kırmızı renk 800-1250°C arasında oluşur. (Arcasoy, 1983, s.237)

Aynı rengin farklı tonlarını elde edebilmek için kullanılan sır çeşidi, çin kırmızısı olabilir. Sıra bakır oksit katkısının miktarı arttıkça ve azaldıkça, bu sıcak rengin açık-koyu renk kontrastları ortaya çıkabilir.

2.5. Pişirim yöntemleri

2.5.1. Açık alan pişirim yöntemleri

Açık alan pişirimlerinin isimleri ilkel pişirim, çukurda pişirim, isli pişirim, dumanlı pişirim, kağıt fırın gibi çeşitlenebilir.

Seramiğin pişirilmesinde uygulanan ilk yöntemlerdir, maliyeti düşük ve yapımı kolay olması açısından tercih edilebilirler. Bisküvi pişirimi yapılmış seramikler seçilen yöntemin özelliklerine uygun bir ortamda pişirime hazırlanır. Bu seramiklere istenilirse yüzeyi parlatmak ve çekici hale getirmek amaçlı perdah yapılabilir. Bu yöntemler, seramiklerin üzerine bıraktığı rastlantısal lekelerle ve efektlerle etkili görünümler meydana getirebilir. Uygulama yapılırken etrafa rahatsızlık, doğaya zarar vermemek için pişirimin yapılacağı alanın seçimine dikkat edilmelidir.

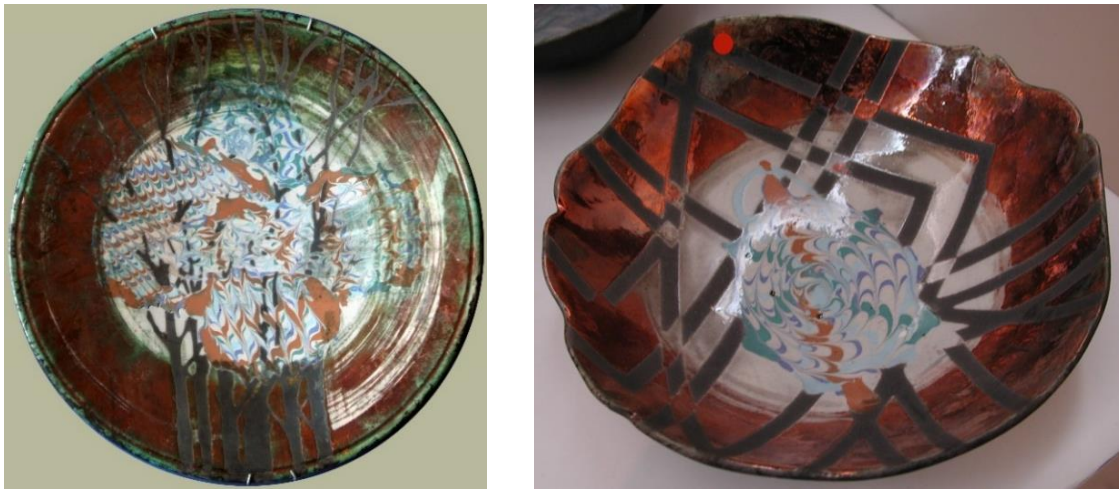

Görsel 2.47. *Kübra Nur Hasçelikoğlu, İlkel pişirim*

Görsel 2.47.'de sırasıyla çimdik yöntemiyle şekillendirilip perdahlanmış, ekleme yöntemi uygulanmış ve kalıba basma yöntemiyle oluşturulmuş ilkel pişirim izleri taşıyan formlar görülmektedir. Nokta, çizgi ve leke öğeleri kullanılmıştır.

2.5.2. Raku pişirim yöntemi

Raku, sır ve pişirim yöntemi olup uygulanan yüzeylerde ilgi çekici etkiler yaratır. Gözenekli çamurdan üretilen formlar, bisküvi pişirimleri bittikten sonra kurşunlu, düşük sıcaklıkta gelişen sırlarla kaplanır. Sırlanan form 750-950°C'de önceden ısıtılmış olan fırına maşa veya benzeri bir gereçle konulur ve gözetleme deliğinden izlenir. Sır gelişmeye ve parlamaya başladığında fırında oksijensiz bir atmosfer sağlamak amacıyla baca kapatılır. Bu şekilde 5-10 dk bekletilen form 750-950°C'deki fırından maşa yardımıyla alınır ve dışarıda soğumaya bırakılır. Günümüzde raku yine aynı sır, uygulama ve pişirim yönteminden geçirilerek fırından çıkarılır ve akabinde talaş sonrasında su içine konularak redüksiyon yapılır. (Özcan, 1997, s.2)

Görsel 2.48. *Oya Uzuner*

Görsel 2.48.'deki çalışmalarda sanatçı ebru desenini yüzeye gömerek karışık teknikle oluşturmuş olduğu formlara farklı raku sırları uygulamıştır. Maskeleme yöntemini kullandığı yüzeyde koyu renkli çizgiler meydana gelmiştir.

Sırsız (naked) raku yönteminde ise anlatılan bütün işlemler uygulanır, sadece bisküvisi yapılmış form sır yerine astarla kaplanır ve süreç aynı devam eder. Raku ve naked raku yöntemi renk, çizgi ve leke öğelerinin kullanımı için uygun yöntemler olabilir.

2.5.3. Sagar pişirim yöntemi

Eski zamanlardan günümüze kadar kullanılan seramik pişirme yöntemi olan sagar, ismini içinde pişirim yapılan kapaklı kutulardan almaktadır. Sırlı ya da sırsız seramikleri direk alevden koruyucu olarak tasarlanıp, ateşe dayanıklı refrakter veya metal malzeme, ateş tuğlaları, fırın rafları, şamotlu veya kırmızı çamurdan yapılmaktadır.

Sagar pişirimi yapabilmek için pişirme kutusunun yanı sıra, indirgen atmosferi oluşturmak için talaş, tahta parçası, yanık yağ, kumaş, bitki yaprakları gibi çeşitli organik malzemeler kullanılmaktadır. Renklendirici olarak bakır tel, demir, titan, mangan, nikel gibi oksitler, eritici olarak boraks, potas ve renklerin daha canlı görünmesini sağlamak için soda ya da softa tuzundan faydalanılabilir. Ayrıca pişirim yapılırken kutunun ağzının sıkıca kapatılmasına dikkat edilmelidir. (Yoleri, 2008, s.42)

Görsel 2.49. *Becky Webster*

www.beckywebster.com

Sagar pişirim sayesinde çeşitli sürprizli efektler elde edilebilir. Nokta, çizgi, leke, renk öğelerinin kullanımı için uygun bir pişirim yöntemidir. Görsel 2.49.'da farklı çizgi çeşitleri, noktalar ve uyumlu renkler görülmektedir.

2.5.4. Anagama pişirim yöntemi

Anagama 5.yüzyılda Japonya, Kore ve Çin’de kullanılan bir fırın türüdür. Japonca “mağara fırını” anlamını taşıyan anagama fırınının bir tarafında, bir cehennemlikle birlikte bir ateşleme alanı diğer tarafında dumanın çıkacağı baca yer almaktadır. Fırının içyapısı ateş ve sıcaklığın fırın atmosferinde farklı şekillerde dağılmasını sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. Fırından çıkan seramikler oldukça çekici görünümlere sahip olabilmektedirler. (www.seramikturkiye.net)

Görsel 2.50. Kübra Nur Haşcelikoğlu,
“Patchwork”

Görsel 2.51. Kübra Nur Haşcelikoğlu,
“Father”

Görsel 2.50.’de şamotlu çamurdan ekleme yaparak oluşturulan formlar, görsel 2.51.’de çimdik yöntemiyle şekillendirilen form görülmektedir. Yüksek ısıya dayanıklı çamurdan yapılan bu formlar 1300°C civarında anagama pişirim yöntemiyle pişirilmiştir. Anagama pişirimde seramiklerin fırındaki yerine ve fırın atmosferine bağlı olarak pişirimden çıkan sonuçlar farklılıklar gösterebilir. Çizgi, renk ve leke öğelerini taşıyan bu çalışmalar seramiğin şekillendirme, sırlama, pişirim aşamalarının her birinde öğeleri bilinçli veya rastlantısal olarak kullandığımızı ve bu değerlerle seramiğin anlam kazandığını bir kez daha bize hatırlatmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KİŞİSEL UYGULAMALAR

Görsel 3.1. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019, "Döngü"

Görsel 3.1. ve 3.2.'de vitrifiye çamurundan yapılan çalışmalara 1000⁰C'de bisküvi, 1200⁰C'de sır pişimi uygulanmıştır. Elle şekillendirme yöntemiyle yapılan yüzeylerde nokta ve çizgi öğeleri dikkat çekmektedir. Yüzeylerin detaylarına bakıldığında çeşitli dokular görülmektedir ve bu dokularla yüzey hacim kazanmıştır. Açık-koyu renk kullanımı çalışmaların görsel etkisini güçlendirip, dokulu yüzeylere derinlik hissi katmıştır.

Görsel 3.2. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019, "Döngü"

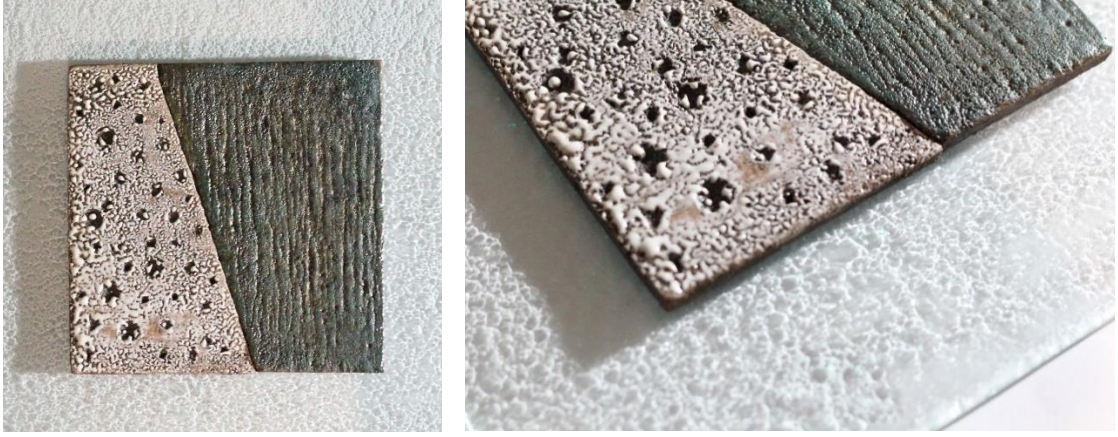

Görsel 3.3. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019, "Döngü"

Görsel 3.3.'de elle şekillendirme yöntemiyle oluşturulan çalışmada vitrifiye çamuru kullanılmış, 1000⁰C'de bisküvi, 1200⁰C'de sır pişimi yapılmıştır. Çamur birimleri yüzeye dairesel bir hareketle eklenmiş ve çalışmaya doğal bir doku görünümü kazandırmıştır. Görsel 3.4.'deki çalışma yine aynı şekillendirme yöntemiyle yapılmış ve aynı pişirim sıcaklığında fırınlanmıştır. Çalışmanın bütününe nokta ögesi hakim olup, kavisli kesik çizgi ve farklı doku katkılarıyla rölyef etkisi kazandırılmıştır. Her iki çalışmada kullanılan renk ögesi yüzeylerin derinliğini artırarak doku, nokta ve çizgi öğelerini ön plana çıkarmıştır.

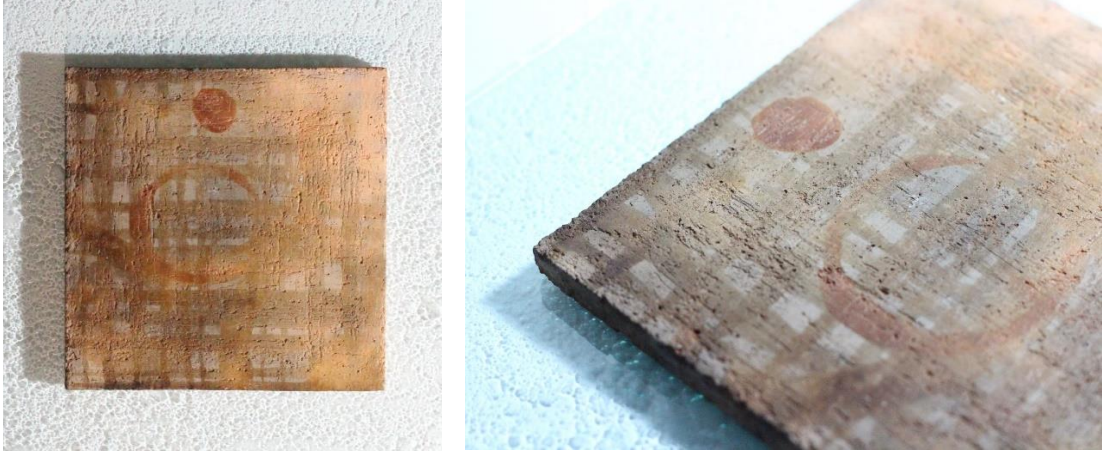

Görsel 3.4. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019, "Döngü"

Görsel 3.5. *Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019*

Görsel 3.5.'de şamotlu çamurdan yapılan çalışmaya 1000⁰C'de bisküvi pişirimi uygulanmıştır. Yüzeyine iki farklı raku sıırı sürülmüş ve raku pişirim tekniği ile pişirilmiştir. Beyaz yüzeyde kazıma yöntemiyle oluşturulan noktalar ve toplanmalı sıırın tanecikli etkisi ile nokta ögesi meydana gelmiştir. Yeşil yüzeyde kazıma yöntemiyle oluşturulan çizgiler raku pişirimiyle daha etkili hale gelmiştir.

Görsel 3.6. *Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019*

Görsel 3.6.'daki çalışma şamotlu çamurdan şekillendirilmiş ve 1000⁰C'de bisküvi pişirimi yapılmıştır. Yüzey üzerine fırça yardımıyla süt ve boyalar sürülüp, üzerinde gazete kağıtları yakılarak milkfiring pişirimi gerçekleştirilmiştir. Detaylı bakıldığında şamotlu çamurun yüzey üzerindeki doku etkisi ve fırça darbeleriye oluşturulan lekeler görülmektedir.

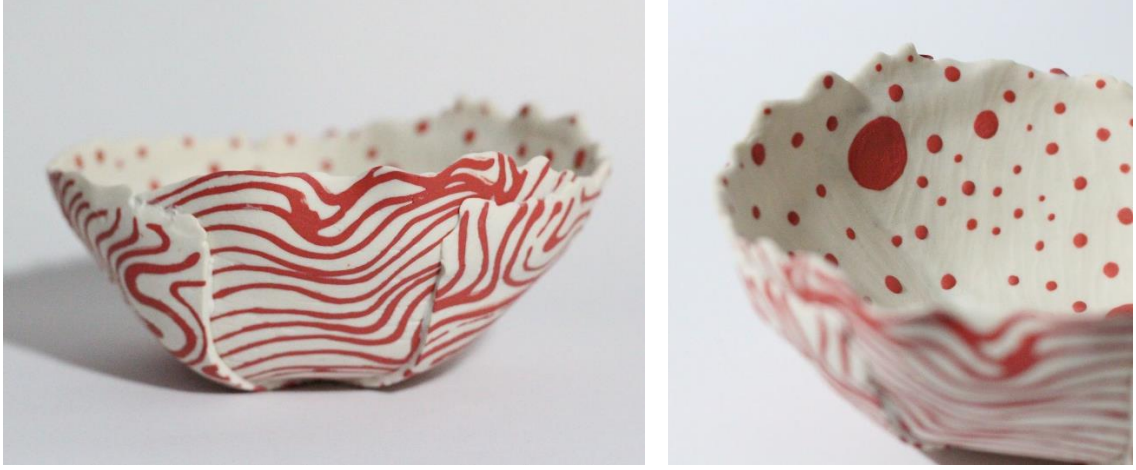

Görsel 3.7. *Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019*

Görsel 3.7. ve 3.8.'de porselen çamurundan, elle şekillendirme yöntemiyle yapılmış olan formlar şekillendirilirken destek amaçlı bir kalıp kullanılmıştır. Aynı ve farklı büyüklükteki noktalar çeşitli dizilimlerle formun yüzeyine şekillendirme aşamasında dâhil edilmiştir. Porselen çamuru ve siyah boya karışımından elde edilen siyah renkli astar ile formun içi kaplanmıştır ve çalışma tamamen kuruduktan sonra 1230⁰C'de tek pişirim uygulanmıştır. Formun dairesel olması, üzerindeki desenler ve lekeler nokta ögesini yansıtmaktadır.

Görsel 3.8. *Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019*

Görsel 3.9. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019

Görsel 3.9.'da porselen çamuru ve kırmızı boya ile oluşturulan renkli çamur, formun yüzeyine şekillendirme aşamasında dâhil edilmiştir. Elle şekillendirme yöntemiyle yapılan çalışma kalıp desteği ile bir süre kurutulmaya bırakılmıştır. 1230⁰C'de tek pişirim uygulanan formun yüzeyindeki renkler pişirim sonrası daha sıcak görünmektedir. Formun dışındaki dalgalı çizgiler ve içindeki farklı boyutlardaki noktalar yüzeye görsel etki ve hareket kazandırmıştır.

Görsel 3.10. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019

Görsel 3.10.'daki çalışma porselen çamuru ile yine aynı şekillendirme yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Formun dış yüzeyinde siyah, yeşil kavisli çizgiler kullanılırken, iç bölgesinde dokulu bir yüzey oluşturulmuştur. 1230⁰C'de tek pişirim uygulanan formun dokulu kısımları ışık-gölge ile rölyef etkisi kazanmıştır. Çizgi, doku, renk öğelerinin kullanıldığı çalışma, porselen çamurunun hassas ve sert yapı özelliğini ortaya çıkarmıştır.

Görsel 3.11. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019

Görsel 3.11.'de inlay yöntemi ile yapılan çalışmada porselen çamuru, mavi ve lacivert boya kullanılmıştır. Renkli çamurdan hazırlanan ince üçgen yüzeylerin üzerine beyaz porselen çamuru konularak geometrik şekilleri içine gömmesi sağlanmıştır. Kalıp desteği ile şekillendirilen form 1230⁰C'de tek pişirim olarak fırınlanmıştır.

Görsel 3.12. Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019

Görsel 3.12.'de porselen çamuru daha yaşken üzerine çizgiler halinde eklenen renkli astarların iğne yardımıyla sağa-sola çekilmesiyle ortaya çıkan ebru desenli yüzey ve bu yüzeyin kalıp desteği ile oluşturduğu form görülmektedir. Çizgi ve renk ögesinin kullanıldığı, 1230⁰C'de pişen formun, yüzeyinde soğuk renk olan mavi-yeşille ve hareketli ebru deseni ile görsel etkisi zenginleştirilmiştir.

Görsel 3.13. *Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019*

Görsel 3.13.'te porselen çamurundan yapılmış form yüzeyinde renkli düz ve dalgalı çizgiler bulunmaktadır. 1230⁰C'de tek pişirim uygulanan formun içinden de bu çizgiler görülmektedir. Görsel 3.14.'te patchwork sistemiyle oluşturulmuş form yüzeyinde nokta, çizgi, leke, doku, renk ögeleri görülmektedir. Yine aynı pişirim derecesinde fırınlanan çalışmanın ışık ile rölyef ve derinlik hissi güçlendirilmiştir.

Görsel 3.14. *Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019*

Görsel 3.15. *Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019, Porselen, 1230°C*

Görsel 3.16. *Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019, Porselen, 1230°C*

Görsel 3.17. *Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019, Porselen, 1230°C*

Görsel 3.18. *Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019, Porselen, 1230°C*

Görsel 3.19. *Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019, Porselen, 1230°C*

Görsel 3.20. *Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019, Porselen, 1230°C*

Görsel 3.21. *Kübra Nur Hasçelikoğlu, 2019, Porselen, 1230°C*

Görsel 3.22. *Kübra Nur Haşcelikoğlu, 2019, Porselen, 1230°C*

Görsel 3.23. *Kübra Nur Haşcelikoğlu, 2019, Sergi*

SONUÇ

İlkel insanın kap gereksinimiyle ortaya çıkan seramik, plastik sanatlar içinde en eski sanat olarak görülebilir. Seramiğin, kullanım işlevinin yanı sıra zamanla görsel ve estetik değerler kazanarak günümüze kadar geldiği düşünülebilir.

Temel sanat öğeleri ışık, nokta, çizgi, leke, doku, renkten oluşmaktadır. Tez kapsamında bu anlatım tekniklerinin tanımları, farklı biçimleri, seramik yüzey ve formlarda nasıl ifade edilebilecekleri, hangi kullanım yöntemleri ile öğelerin seramiğe uygulanabileceği araştırılmıştır. Seramik sanatçılarının öğeleri kullanarak oluşturdukları eserlerin önemli olduğu düşünülerek, bu zengin örnekler üzerinden konuyu pekiştirici yorumlar yapılmıştır. Seramik sanatında teknik zenginliğin yoğun olması bakımından, ikinci planda kalan temel tasarımın aslında seramiğe uyarlanması birçok seçeneğe sahip olduğu sonucu ele alınmıştır.

Tezde seramik sanatının özgün, nitelikli ve estetik bakımından güçlü eserler verebilmesi için temel sanat öğelerinin seramikçilere tasarım ve uygulama anlamında etkili ifade olanakları sunması ve gelecekte yol göstermesi amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Arcasoy, A. (1983). *Seramik Teknolojisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayın No: 457
Güzel Sanatlar Fakültesi Yayın No: 2
- Atalayer, F. (1994). *Temel Sanat Öğeleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Ayta, T. (2017). *Toprak Sanatlarında Dekoratif Uygulama Yöntemleri*. Eskişehir:
Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları. No: 92.
- Cosentino, P. (1997). *The Encyclopedia of Pottery Techniques*. London: Headline Book
Publishing PLC.
- Çellek, T-Sağocak, M. (2014). *Temel Tasarım Sürecinde Yaratıcılık*. Grafik Kitaplığı
Yayınevi.
- Çizer, S. (2010). *Lüster Tekniği Tarihi Sanatı*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- Demir, A. (1993). *Temel Plastik Sanatlar Eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayın
No: 576 Açık Öğretim Fakültesi Yayın No: 270
- Demircioğlu, N. (2016). *Tasarım İlkelerinden Tekrar Olgusunun Araştırılması ve
Seramik Duvar Panolarında Uygulanması*. Yayımlanmış Y.L. Tezi. Sakarya
Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Genç, P. (2012). *İşitme Engellilerle Temel Sanat Eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi
Yayınları. No:2431
- Genç, S. (2013). *Artistik Seramik Sırları Sır Sanatı*. İstanbul: Boyut Matbaacılık A.Ş.
- Güngör, İ. H. (1983). *Temel Tasar*. İstanbul: Afa Matbaacılık.
- Gürer, L. (2004). *Temel Tasarım*. İstanbul: Birsan Yayınevi.
- Işingör, M.-Eti, E.-Ashier, M. (1986). *Resim I-Temel Sanat Eğitimi Resim Teknikleri
Grafik Resim*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Itten, J. (1970). *Itten The Elements of Color*. America: Van Nostrand Reinhold Company.
- İlyasoğlu, C.G. (2017). *Sanatta Işık Kavramı*. Yayımlanmış M.A. Tezi. Yeditepe
Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İnan, Ç. (1988). *Soyut ve Somut Tasarım Olgusunda Anlatım Yöntemleri*. İstanbul:
Maltepe Üniversitesi.
- Kalmık, E. (1960). *Tabiatta ve Sanatta Doku*. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık
Fakültesi Yayınları.

Kaplan S. (2003). *Gestalt Görsel Algı Teorilerinin Bauhaus Ekolü İçinde Seramik Temel Teknikleriyle Uygulanması*, Yayınlanmış Y.L. Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kundul, M. (2013). *Endüstriyel Seramikte Alçı ve Çamur Şekillendirme Yöntemleri*. İstanbul: Biltur Basım Yayın ve Hizmet A.Ş.

Mülayim, S. (2011). *Sanata Giriş*. İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.

Ocvirk, O.G.-Stinson, R.E.-Wigg, P.R.-Bone, R.O.-Cayton, D.L. (2013). *Art Fundamentals: Theory and Practice*. The McGraw-Hill Companies.

Özcan, M.C. (1997). *Geleneksel Raku Tekniği ve Artistik Seramik Formlarda Uygulanması*. Yayınlanmış Y.L. Tezi. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özkan, Ö. (2011) *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü-Cilt 1*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yayınları.

Sevim, S.S. (2015). *Seramik Dekorlar ve Uygulama Teknikleri*. Nobel Akademik Yayıncılık.

Simpson, P.-Kitto, L.-Sodeoka, K. (1979). *The Japanese Pottery Handbook*. Japan: Kodansha International Ltd.

Uzuner, O. (1994). *Seramik Sanatında Tekniğe Bağlı Çeşitlilikler*. Yayınlanmış Y.L. Tezi. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Uzuner, O. (1998). *Seramik Çamurlarının Renklendirilmesi ve Renkli Seramik Çamurları ile Şekillendirme Aşamasında Yapılan Dekor Yöntemleri*. Yayınlanmış S.Y. Tezi. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yazıcıoğlu, Y. (2017). *Temel Tasarım*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.

Yılmabaşar, J. (1980). *Jale Yılmabaşar Seramikleri, Yöntemleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Yoleri, H. (2008). *Pişmiş Kil İle İletişim*. İzmir: Tibyan Yayıncılık.

İNTERNET KAYNAKLARI

http-1: <https://www.seramikturkiye.net> (erişim tarihi: 07.03.2019)

http-2: <https://www.tdk.gov.tr> (erişim tarihi: 2018-2019)

GÖRSEL KAYNAKÇASI

http-1: www.infoceramica.com (erişim tarihi: 15.11.2018)

http-2: <http://www.paulabastiaansen.com> (erişim tarihi: 15.11.2018)

http-3: www.angelamellor.com (erişim tarihi: 15.11.2018)

http-4: <https://the189.com> (erişim tarihi: 14.11.2018)

http-5: www.pulsceramics.com (erişim tarihi: 14.11.2018)

http-6: www.roarkmodern.com (erişim tarihi: 14.11.2018)

http-7: <https://the189.com/sculpture> (erişim tarihi: 14.11.2018)

http-8: www.annlinnemann-english.blogspot.com (erişim tarihi: 14.11.2018)

http-9: www.greatnorthernevents.co.uk (erişim tarihi: 14.11.2018)

http-10: <https://www.artistoday.com> (erişim tarihi: 14.11.2018)

http-11: <https://the189.com> (erişim tarihi: 14.11.2018)

http-12: <https://ceramichouse.wordpress.com> (erişim tarihi: 14.11.2018)

http-13: www.mirviss.com (erişim tarihi: 14.11.2018)

http-14: <https://bowiecroisant.wordpress.com> (erişim tarihi: 14.11.2018)

http-15: https://commercial_break.biz (erişim tarihi: 14.11.2018)

http-16: www.michaelmooreceramics.com (erişim tarihi: 14.11.2018)

http-17: <https://skeramiek.files.wordpress.com> (erişim tarihi: 14.11.2018)

http-18: <https://raffdergi.com> (erişim tarihi: 22.02.2019)

http-19: <https://www.thisiscolossal.com/tags/ceramics> (erişim tarihi: 04.10.2018)

http-20: <https://www.thisiscolossal.com/tags/ceramics> (erişim tarihi: 04.10.2018)

http-21: <https://www.designajp.com> (erişim tarihi: 08.10.2018)

http-22: <http://www.ianthearchitect.org> (erişim tarihi: 08.10.2018)

http-23: <http://www.ianthearchitect.org> (erişim tarihi: 08.10.2018)

http-24: <https://cfileonline.org> (erişim tarihi: 08.10.2018)

http-25: <https://themuseumofamericana.net> (erişim tarihi: 09.10.2018)

http-26: www.ceramicartswa.asn.au (erişim tarihi: 09.10.2018)

http-27: <https://franmaguire.co.nz> (erişim tarihi: 09.10.2018)

http-28: <http://www.homedecoranddesign.com> (erişim tarihi: 09.10.2018)

http-29: www.picswe.com (erişim tarihi: 09.10.2018)

http-30: <https://artclubblog.com> (erişim tarihi: 06.03.2019)

http-31: <https://franmaguire.co.nz> (erişim tarihi: 09.10.2018)

http-32: <https://www.musingaboutmud.com> (erişim tarihi: 13.10.2018)

http-33: <https://www.theartmakery.com> (erişim tarihi: 13.10.2018)

http-34: <https://www.lundhumphries.com> (erişim tarihi: 13.10.2018)

http-35: www.mdesignby.com (erişim tarihi: 18.10.2018)

http-36: www.workshopstudios.ca (erişim tarihi: 18.10.2018)

http-37: <https://www.adriansasson.com> (erişim tarihi: 18.10.2018)

http-38: www.galerie-heller.de (erişim tarihi: 18.10.2018)

http-39: <https://finlaypage.wordpress.com> (erişim tarihi: 20.10.2018)

http-40: www.craftscouncil.org.uk (erişim tarihi: 20.10.18)

http-41: www.ceramicartsnetwork.org (erişim tarihi: 18.10.2018)

http-42: <https://www.veniceclayartists.com> (erişim tarihi: 18.10.2018)

http-43: <https://www.veniceclayartists.com> (erişim tarihi: 18.10.2018)

http-44: <https://www.veniceclayartists.com> (erişim tarihi: 18.10.2018)

http-45: www.mirviss.com (erişim tarihi: 20.10.2018)

http-46: www.facc-art.it (erişim tarihi: 20.10.18)

http-47: www.davidroberts-ceramics.com (erişim tarihi: 20.10.18)

http-48: www.davidroberts-ceramics.com (erişim tarihi: 20.10.18)

http-49: www.artrabbit.com (erişim tarihi: 20.10.18)

http-50: <https://www.veniceclayartists.com> (erişim tarihi: 18.10.2018)

http-51: www.michael-eden.com (erişim tarihi: 19.10.2018)

http-52: www.pulsceramics.com (erişim tarihi: 19.10.2018)

http-53: www.santafecreatives.com (erişim tarihi: 19.10.2018)

http-54: www.clayii.blogspot.com (erişim tarihi: 19.10.2018)

http-55: www.paulabastiaansen.com (erişim tarihi: 20.10.2018)

http-56: www.pulsceramics.com (erişim tarihi: 20.10.2018)

http-57: www.pulsceramics.com (erişim tarihi: 13.10.2018)

http-58: www.manmadediy.com (erişim tarihi: 19.10.2018)

http-59: www.laftkeramika.ru (erişim tarihi: 19.10.2018)

http-60: www.readme.readmedia.com (erişim tarihi: 20.10.2018)

http-61: <https://societyofdesignercraftsmen.org.uk> (erişim tarihi: 20.10.2018)

http-62: <https://www.1stdibs.com>(erişim tarihi: 05.12.2018)

http-63: www.mutualart.com(*erişim tarihi: 05.12.2018*)

http-64: <https://emaze.com> (*erişim tarihi: 05.12.2018*)

http-65: <https://www.beartoothgalleryfineart.com> (*erişim tarihi: 05.12.2018*)

http-66: <https://i.pinimg.com> (*erişim tarihi: 05.12.2018*)

http-67: www.studiopottery.co.uk (*erişim tarihi:06.12.2018*)

http-68: www.axisweb.org (*erişim tarihi: 06.12.2018*)

http-69: www.artjunction.ca.com (*erişim tarihi: 05.12.2018*)

http-70: www.events.r20constantcontact.com (*erişim tarihi: 05.12.2018*)

http-71: www.richardphethean.co.uk (*erişim tarihi: 06.12.2018*)

http-72: www.st-ives-ceramics.co.uk (*erişim tarihi: 06.12.2018*)

http-73: <https://www.cherryrevolver.com> (*erişim tarihi: 05.12.2018*)

http-74: : www.sarahpurvey.com (*erişim tarihi: 06.12.2018*)

http-75: <https://fineart.ha.com> (*erişim tarihi: 05.12.2018*)

http-76: www.cynthiaraelevine.com (*erişim tarihi:06.12.2018*)

http-77: : www.galerisoyut.com.tr (*erişim tarihi: 13.03.2019*)

http-78: <https://inspiratie.ceramic.nl> (*erişim tarihi: 06.12.2018*)

http-79: www.craigunderhill.co.uk (*erişim tarihi: 06.12.2018*)

http-80: <https://hudsonstudiotour.com> (*erişim tarihi: 05.12.2018*)

http-82: www.jenniferlee.co.uk (*erişim tarihi: 05.12.2018*)

http-83: <https://adolfoginer.wordpress.com> (*erişim tarihi:05.12.2018*)

http-84: www.tamsanat.net (*erişim tarihi: 06.12.2018*)

http-85: www.npr.org (*erişim tarihi: 21.02.2019*)

http-86: www.abigailozorasimpson.com (erişim tarihi: 21.11.2018)

http-87: www.webgramb.com (erişim tarihi: 27.12.2018)

http-88: www.liveauctioneers.com (erişim tarihi: 21.11.2018)

http-89: <https://staging.telluridegallery.com> (erişim tarihi: 21.11.2018)

http-90: <https://www.interest.pics> (erişim tarihi: 21.11.2018)

http-91: www.reinhildevangrieken.be (erişim tarihi: 21.11.2018)

http-92: <https://auction.catawiki.com> (erişim tarihi: 05.12.18)

http-93: www.lauregonthier.ch (erişim tarihi: 21.11.2018)

http-94: www.pokate.com (erişim tarihi: 21.11.2018)

http-95: www.dailyartmuse.com (erişim tarihi: 21.11.2018)

http-96: <https://terra-delft.nl> (erişim tarihi: 21.11.2018)

http-97: <https://artaxis.org> (erişim tarihi: 21.11.2018)

http-98: www.artistportfolio.net (erişim tarihi: 21.11.2018)

http-99: www.artofceramics.squarespace.com (erişim tarihi: 21.11.2018)

http-100: <https://atelierdefavelle.com> (erişim tarihi: 21.11.2018)

http-101: www.sheffield-pottery.com (erişim tarihi: 21.02.2019)

http-102: www.veniceclayartists.com (erişim tarihi: 21.02.2019)

http-103: : www.artsyshark.com (erişim tarihi: 21.11.2018)

http-104: *Johannes Itten – The Elements of Color Pdf Book*

http-105: www.ceramicsnow.org (erişim tarihi: 24.01.2019)

http-106: www.double-decker.org.uk (erişim tarihi: 24.01.2019)

http-107: www.instagram.com (erişim tarihi: 22.02.2019)

http-108: www.pinosy.com (erişim tarihi: 21.11.2018)

http-109: www.royal-limoges.fr (erişim tarihi: 01.03.2019)

http-110: <https://arcscape.com>(erişim tarihi: 21.11.2018)

http-111: <https://www.artdependence.com>(erişim tarihi: 21.11.2018)

http-112: www.beautifuldecay.com(erişim tarihi: 24.01.2019)

http-113: www.seramikturkiye.net (erişim tarihi: 20.12.2018)

http-114: <https://artaxis.org> (erişim tarihi: 20.12.2018)

http-115: <https://adgallery.weebly.com> (erişim tarihi: 21.11.2018)

http-116: www.pulsceramics.com (erişim tarihi: 23.01.2019)

http-117: <https://paddle8.com> (erişim tarihi: 20.12.2018)

http-118: www.ceramicsnow.org (erişim tarihi: 24.01.19)

http-119: www.thomashoadley.com (erişim tarihi: 24.01.2019)

http-120: www.urbanoutfitters.com (erişim tarihi: 21.02.2019)

http-121: www.beckywebster.com (erişim tarihi: 24.03.2019)